

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

VOJENSKÁ MYSL

DVACÁTÝ SEDMÝ ROČNÍK

3

UPEVNĚVÁNÍ VEDOUcí ÚLOHY STRANY — ZÁKLADNÍ PŘEDPOKLAD POSILOVÁNÍ POLITICKÉ, BOJOVÉ A MOBILIZAČNÍ PŘIPRAVENOSTI ČSLA

Neoddělitelnou součástí linie, kterou přijal XV. sjezd Komunistické strany Československa, tvoří závěry pro vojensko-politickou oblast. Ty vycházejí z obecné zásady marxismu-leninismu o jednotě budování a obraně socialistické vlasti.

XV. sjezd KSČ na základě hluboké analýzy současnosti a tendencí dalšího vývoje zdůraznil potřebu nadále pokračovat v zajištění a posílení obranyschopnosti země proti nebezpečí imperialismu, který neztratil nic ze své agresivní podstaty. Pro Československou lidovou armádu, jako nejpodstatnější složku celého obranného systému naší země, z toho vyplývá úkol i nadále trvale zvyšovat bojovou i mobilizační pohotovost a připravenost při zabezpečování budovatelského úsilí našeho lidu a celého společenství socialistických zemí.

Významné místo při plnění tohoto náročného úkolu má práce strany, další upevňování a prohlubování její vedoucí úlohy. Úloha strany roste úměrně se složitostí výstavby socialistické společnosti. Zpráva na XV. sjezdu KSČ zdůrazňuje: „Budování rozvinuté socialistické společnosti, úkoly, jež před nás další vývoj stává, jsou velké a složité. Zvyšují nároky především na samotnou stranu, na její jednotu, vedoucí úlohu ve všech oblastech života společnosti, na úroveň a účinnost veškeré její politické, organizátorské a ideové práce, na posilování a zkvalitňování stranických řad. Jde o požadavek, který v celém rozsahu platí i pro práci strany v ČSLA.

Vedoucí úloha strany v ČSLA je dána stejnými zákony, které určují úlohu komunistické strany Československa v naší socialistické společnosti. Vyplývá objektivně z vedoucího postavení dělnické třídy v socialistické společnosti, v níž je dělnická třída nejen hlavní výrobní silou, ale také rozhodujícím nositelem výrobních

vztahů a celospolečenského zájmu. Své vedoucí postavení uplatňuje dělnická třída prostřednictvím komunistické strany.

Komunistická strana celou svou třídní podstatou — ideologií, programem, sociální strukturou, způsoby a prostředky boje, vnitřním životem založeným na leninských principech — je stranou dělnické třídy. To vše jí předurčuje být vedoucí politickou silou společnosti, schopnou vyjadřovat a řídit celospolečenský pohyb. Všechny obecné rysy a předpoklady vedoucí úlohy strany ve společnosti mají plnou platnost i pro uplatnění jejího vedoucího vlivu v Československé lidové armádě. Význam vedoucí úlohy strany navíc zdůrazňují některé zvláštnosti armády jako vyhraněné třídního nástroje socialistického státu. Výstavba a řízení Československé lidové armády probíhá v plném souladu s obecnými principy výstavby socialistické společnosti.

Prvořadé postavení strany při výstavbě ČSLA je dáno i tím, že KSČ jako politický předvoj dělnické třídy dává nejen základní politickou linii, ale současně zabezpečuje i její realizaci v souladu s objektivními zájmy lidu při výstavbě a obraně státu. Vedení a řízení armády komunistickou stranou je hlavní a určující záležitostí její výstavby, politické pevnosti, bojové a mobilizační připravenosti.

Vedoucí úloha strany vyplývá jednak z požadavku zabezpečení jednoty výstavby a obrany socialismu a ze skutečnosti, že obrana socialismu se stala internacionální záležitostí. Vyplývá rovněž z charakteru válek současné epochy, které vyžadují maximální mobilizaci a integraci všech vojenských a morálně politických sil a prostředků státu.

Vedoucí úloha strany při výstavbě a řízení armády spočívá v tom, že strana určuje vojensko-politickou linii, která obsahuje základní cíle, směry a postupy

upevňování obranyschopnosti země a bojeschopnosti ozbrojených sil. Neexistuje vážnější otázka, která má vztah k obraně země, a která by nebyla pod přímým vlivem a vedením strany, zvláště centrálních orgánů. To zabezpečuje nejen potřebnou jednotu, konkrétnost úkolů, ale je i zárukou přísné centralizace a utajení řady skutečností, bez nichž nelze vytvářet silnou a akceschopnou armádu socialistického typu. Nejvyšší orgány strany přijímají řídící opatření, schvalují základní pokyny, směrnice pro orgány socialistického státu a velení armády. Určující pro uplatňování vedoucí úlohy strany v armádě jsou ustanovení sjezdu a plén ÚV KSČ, která konkretizují velení armády, politické orgány, stranické a mládežnické organizace a velitelé všech stupňů.

Uplynulé období od XIV. sjezdu KSČ je názorným dokladem toho, jakou péči věnoval ústřední výbor strany Československé lidové armádě, jak dbal, aby měla vše co potřebuje, byla moderní, bojeschopná a všestranně připravena chránit pokojnou práci a život našeho lidu. Díky této všestranné péči ústředních orgánů se podstatně zlepšila práce armádní stranické organizace, prohloubil se její vliv na veškerou činnost vojsk, takže dnes máme armádu, která, jak řekl na sjezdu s. Husák „... je připravena kdykoliv splnit své vlastenecké a internacionální povinnosti“

Úkoly vytyčené vojenskopolitickou linií XV. sjezdu KSČ kladou náročné požadavky na všechny příslušníky ČSLA. Celarmádní aktiv komunistů po XV. sjezdu KSČ zdůraznil, že základním úkolem, který vyplývá ze sjezdové linie, je tvůrčím způsobem rozpracovat a zabezpečit další prohlubování vedoucí úlohy strany ve všech oblastech života vojsk. Další rozvoj ČSLA, její výstavba, politická pevnost a bojová připravenost není tedy možná bez trvalého prohlubování vedoucí úlohy strany. Je to objektivní proces, který vyplývá z analýzy zákonitostí současného světového vývoje, charakteru imperialismu, rozvoje revolučního zápasu ve světě, z dané etapy výstavby rozvinuté socialistické společnosti v naší zemi. Je podmínkou toho, aby výstavba ČSLA probíhala v souladu se zákonitostmi rozvinuté socialistické výstavby a soudobého vojenství.

Hlavní oblastí, na kterou je především zaměřené úsilí strany v armádě, je oblast nepřetržitě a vysoké bojové připravenosti a pohotovosti ČSLA. Vysoká bojová připravenost a pohotovost musí být základním smyslem a cílem práce armádní stranické organizace. Nejúčinnějším prostředkem k dosažení tohoto cíle je cíle-

vědomá a účinná stranickopolitická práce a ideová výchova, rozvíjené prostřednictvím politických orgánů, stranických a svazáckých organizací a všech velitelů a náčelníků. Stranickopolitická práce je jedním z nejdůležitějších prostředků realizace vojenské politiky strany v ČSLA. Svou účinností, formou i obsahem stále výrazněji ovlivňuje proces výstavby řízení a přípravy vojsk, kázeň a morálně politickou připravenost příslušníků armády. Její důležitost zdůraznila zpráva na XV. sjezdu KSČ: „Zvyšování úrovně stranické práce, rozvíjení kritičnosti a náročnosti, zkvalitňování členské základny, zdokonalování výchovné, kádrové práce, zvyšování účinnosti poznávací, programátorské, realizační i kontrolní činnosti, účinné masové politické práce, to jsou cesty prohlubování vedoucí úlohy strany v naší společnosti.“

To jsou také cesty neustálého prohlubování vedoucí úlohy strany i v systému armádního organismu. Schopnost strany, směřující k prohloubení svého vedoucího poslání, není ani automatická, věčná, neměnná, ale závisí na úrovni jejího vnitřního života a především na jednotě stranických řad. Specifičností armády, která spočívá především v přísné centralizaci, v principu nedílné velitelské pravomoci a z hlediska struktury armádní stranické organizace i v existenci politických orgánů, vyžaduje si věnovat zvláštní pozornost neustálému upevňování jednoty strany.

Konkretizace linie politiky strany do každé stranické organizace, jednotný postup politických orgánů, stranických organizací a velitelů-komunistů, zaručují nepřetržitě prohlubování účinnosti práce armádní stranické organizace. Družné úsilí stranických organizací, politických orgánů a velitelů představuje hlavní metodu práce, která objektivně posiluje jednotu a akceschopnost armádní stranické organizace. Jednota strany v armádě se prohlubuje dále upevňováním stranické kázně, rozvojem vnitrostranické demokracie, kritikou a sebekritikou, rozvojem celého vnitrostranického života.

Upevňování jednoty armádní stranické organizace má přímý vliv na kvalitní plnění úkolů ČSLA, zejména na zvyšování bojové a mobilizační pohotovosti, zkvalitňování řízení a velení, výcviku a výchovy vojsk.

Důsledné uplatňování vedoucí úlohy strany v procesu zvyšování bojové pohotovosti i ostatních oblastí armády je podmíněné i zkvalitňováním samotného vnitrostranického života. Mezi kvalitou a účinností uplatňování vedoucí úlohy strany a prohlubováním vnitrostranického

Života je přímá závislost. Jen mnohostranná vnitrostranická práce, která postihuje všechny rozhodující úkoly a problémy, může zabezpečit další zvýšení autority i schopnosti celé armádní stranické organizace.

K dosažení vyšší účinnosti a úrovně vnitrostranického života je nutný tvořivý přístup při zdokonalování forem a metod vnitrostranické práce, rozvoje vnitrostranické výchovy, práce s kádry a při důsledném uplatňování leninských norem stranického života. Ke zvýšení účinnosti je rovněž nutný komplexní přístup při řešení úkolů bojové a politické přípravy, spolu s bojem proti povrchnosti a formálnosti stranické práce. Má-li úroveň vnitrostranického života dostát současným požadavkům je třeba uplatňovat její se-
pět se životem a denní činností vojsk.

Neoddělitelnou stránku vnitrostranického života tvoří trvalá starostlivost o rozšiřování a zkvalitňování členské základny. Jde o náročný a složitý proces, který v sobě zahrnuje celý systém výběru a výchovy nových kandidátů a členů strany z řad vojenské mládeže, se zvláštním zřetelem na mladé vojáky z povolání.

Spolu s tím vystupují do popředí úkoly, které vyplývají ze změn v členské základně stranických organizací. Za období od XIV. sjezdu KSČ vzrostla stranická organizace o 36 %. K pozitivním změnám došlo i ve věkové struktuře, kde téměř polovinu komunistů v armádě tvoří lidé do 35 let. Z této skutečnosti vyplývají naléhavé úkoly pro výchovu a přípravu mladých členů a kandidátů strany.

Jednou z hlavních oblastí, kde se roz-
hoduje o úspěšném plnění vojenskopolitické linie XV. sjezdu KSČ, je ideologická práce. Její místo a význam v procesu dalšího budování rozvinuté socialistické společnosti zdůraznil XV. sjezd strany v přednesené zprávě o činnosti strany: „K tomu, abychom zvládli úkoly rozvoje socialismu, abychom dále postoupili na cestě ke komunismu, je nezbytné intenzivně rozvíjet a zdokonalovat ideologickou práci ve všech směrech, v teorii, propagandě, v každodenní masové politické práci, v činnosti všech výchovných, vzdělávacích, vědeckých a kulturních institucí.“ V podmínkách armády tento požadavek vyžaduje samotné poslání armády a skutečnost, že službu v ČSLA vykonávají především mladí lidé. Právem proto sjezd zdůraznil výchovnou funkci naší armády, kde se: „... mladí lidé fyzicky a charakterově zakalují a politicky vyzrávají, učí se odvaze, disciplinovanosti, organizovanosti, kolektivismu, získávají zkušenosti a znalosti pro celý život.“

Strana a společnost vyžaduje od ČSLA, aby vedle hlavních poslání připravit mladé lidi k obraně socialismu více než dosud věnovala úsilí k politickému vyzrávání mladých lidí, výchově k hrdosti na výsledky socialistického budování, ke správnému vztahu k práci atp. Významným činitelem v tomto směru je ideologická práce, která musí mít klíčové místo v práci velitelů, politických pracovníků, stranických a svazáckých organizací.

Základním smyslem a cílem ideologické práce v armádě se musí stát soustavné vštepování světového názoru všem příslušníkům armády, soustavná výchova k socialistickému vlastenectví a proletářskému a socialistickému internacionálnímu. Nedílnou součástí prohlubování a formování vědeckého světového názoru je rozhodný boj proti buržoazní ideologii, proti ideologickým a politickým koncepcím namířeným proti marxismu-leninismu, politice strany a našeho socialistického státu. Zvláště významným úkolem v armádě musí být všestranně rozvíjená výchova uvědomělého socialistického vztahu vojáků k vojenské službě, úkolům bojové a politické přípravy, prohlubování a upevňování kázně, vysoké osobní odpovědnosti za kvalitní plnění služebních povinností.

Bohatým zdrojem podnětů v ideologické práci pro nejbližší období se musí stát hluboké studium a objasňování dokumentů XV. sjezdu KSČ a XXV. sjezdu KSSS. Jejich myšlenek je třeba využívat při mobilizaci sil k důslednému prosazení stranické linie do života jednotek a útvarů.

Zvýšené nároky na řízení, organizaci a provádění ideologické práce vyplývají i pro politické orgány a stranické organizace v armádě. Na nich záleží, aby spolu s odpovědným přístupem velitelů všech stupňů diferencovaně orientovali ideologickou práci na hlavní obsahové úkoly.

V ideologické práci v armádě je nezbytné, z hlediska potřeb a požadavků a dalšího prohloubení vedoucí úlohy strany, dosáhnout jednotného koordinovaného úsilí, politických orgánů, stranických a svazáckých organizací při plnění všech stránek vedoucí úlohy strany.

Zabezpečování nepřetržité bojové pohotovosti a mobilizační připravenosti ČSLA je náročný, složitý, nepřetržitý a komplexní proces, který vyžaduje neustálou pozornost všech složek armádního organismu. Zvláštní místo zaujímá rozvoj iniciativy a aktivity vojáků a výchovná práce. Toto komplexní pojetí je nejlepším předpokladem spojením zásad a teorie s praxí jednotek a útvarů.

VÝCHOVA PŘÍSLUŠNÍKŮ ČSLA K UVĚDOMĚLÉ NENÁVISTI K TŘÍDNÍMU NEPŘÍTELI — ZÁKLADNÍ PŘEDPOKLAD NEUSTÁLÉHO ZVYŠOVÁNÍ BOJOVÉ POHOTOVOSTI

Zkušenosti Sovětské armády z válek na obranu socialistické vlasti ukázaly, že jednou z důležitých podmínek k dosažení vítězství ve válce je nenávist vojáků k třídnímu nepříteli.

Proto výchova příslušníků ČSLA k uvědomělé nenávisti k třídnímu nepříteli se musí stát pevnou součástí jejich morálně politické a psychologické přípravy.

Cit nenávisti k nepříteli umožňuje vojákům v době míru neustále zvyšovat bdělost a bojeschopnost a vede je k úsilí o dosažení všech morálně bojových vlastností, nezbytných k vítězství v soudobém boji. V případě agrese nepřítele jim hluboký cit nenávisti k nepříteli umožňuje v libovolném okamžiku se střetnout s agresorem a použít k jeho zničení všechny prostředky, které má ČSLA k dispozici. Výchova příslušníků ČSLA k uvědomělé nenávisti k třídnímu nepříteli se tak stává jedním z důležitých prvků zabezpečení vysoké bojové pohotovosti.

Marxismus-leninismus přistupuje k otázce nenávisti vždy historicky a třídně. Vždy posuzuje, koho nenávidět a v zájmu koho. Tento třídní charakter nenávisti výstižně charakterizovali již Marx a Engels, když v Manifestu komunistické strany napsali: „... Dějiny všech dosavadních společností jsou dějinami třídních bojů. Rozdělení společnosti na antagonistické třídy bylo a je základní příčinou, která zrodila nenávist porobených a vykořisťovatelských mas (otroků a nevolníků i novodobých proletářů) vůči svým vykořisťovatelům a utlačovatelům.“

Jako živelný výraz odporu se tato nenávist projevovala již v dávné minulosti (např. při různých povstáních otroků a nevolníků). Avšak až tehdy, když si proletariát pod vlivem marxisticko-leninské ideologie a pod vedením revolučních dělnických stran počal uvědomovat své skutečné společenské postavení a historické poslání, dostávala jeho nenávist a nesmiřitelnost vůči svým utlačovatelům revolučně uvědomělý charakter. Teprve tato

uvědomělá třídní nenávist k vykořisťovatelům motivovala úsilí proletariátu k boji za sociální rovnost, zrodila socialismus a všestranně osvobodila pracující lid.

Komunistické strany proto považují výchovu k uvědomělé třídní nenávisti v národním i mezinárodním měřítku za důležitou součást svého ideově politického působení. V. I. Lenin charakterizoval uvědomělou třídní nenávist jako „... ušlechtilý, vysoce vznešený cit nejlepších příslušníků utlačované a vykořisťované masy“ (V. I. Lenin, Spisy 32, Praha 1955, str. 535).

Z třídního hlediska můžeme nenávist charakterizovat jako nenávist spravedlivou a nespravedlivou.

Za spravedlivou nenávist můžeme považovat nenávist pracujícího lidu kapitalistických států a států bojujících za národní osvobození od koloniálního nadvlády i lidu tábora socialismu proti vykořisťovatelské třídě kapitalistického společenského systému (imperialismu), která k dosažení svých vykořisťovatelských a doby-

vačných cílů neváhá využít proti pracujícímu lidu svého státu a proti pokrokovému a národně osvobozenkému hnutí jiných národů jakéhokoli násilí (politické vraždy, puče, převraty i bezohledné ničivé vyhlazovací války, psychologické, hospodářské a politické války, špionáž a diverze).

Za nespravedlivou nenávist můžeme považovat nenávist založenou na netřídní podstatě (na nacionalistických, etnických, náboženských, kulturních, rasových a jiných předsudcích). Tento druh nenávisti imperialisté rozdmýchávají vždy tehdy, chtějí-li upevnit nebo získat vliv a moc nad jiným státem.

Ze sociálního hlediska můžeme nenávist charakterizovat jako nenávist spontánní nebo uvědomělou.

Spontánní nenávist je přirozeným a zákonitým projevem sociální psychiky a má značný význam pro formování revolučních sil. Sama o sobě je však snadno zranitelná a může být chybně orientována. Určitou odrůdou spontánní nenávisti je **slepá nenávist a fanatismus**. Obě tyto formy nenávisti se neohlíží na objektivní podmínky historické situace, neuvažují o reálných možnostech a snaží se vybit se na protivníkově, nebo končí desiluzí.

Vyšším stupněm nenávisti je **uvědomělá nenávist**. Marxisticko-leninská psychologická věda odhalila, že city lidí nejsou pouze přímým odrazem objektivní reality v lidském vědomí, nýbrž jsou výrazem vztahu člověka k předmětům a jevům skutečnosti. Vychází z toho, že brání-li něco (někdo) v uspokojování potřeb nebo je-li něco (někdo) v rozporu se společností, vyvolává to ve společnosti záporné emocionální zážitky (nespokojenost, hoře, smutek, strach, hněv, nenávist). Síla a intenzita těchto emocionálních zážitků se liší podle významu zdroje nebo podle toho, jaké požadavky si společnost (nebo jednotlivá skupina) klade. Společenská podstata člověka činí z uvědomělé nenávisti jeden z jeho nejintenzivnějších citových prožitků. Vyplývá to z toho, že láska a nenávist, tyto dva protikladné rysy tvoří základní prvek a jsou ve vědomí člověka v organické jednotě. Např. A. M. Gorkij ve svých dílech zdůrazňoval, že nemůže

milovat ten, kdo se nenaučil současně nenávidět. Proto uvědomělá třídní nenávist je v dialektické jednotě s láskou k socialistické vlasti (socialistické vlastenectví), s bratrskými vztahy k zemím socialistického společenství (socialistický internacionismus) a k mezinárodnímu dělnickému a komunistickému hnutí (proletářský internacionismus).

Marxismus-leninismus zbavuje uvědomělou třídní nenávist nízkých cílů, fanatismu a amorálnosti. V uvědomělé třídní nenávisti i vyzdvihuje **vysokou humánnost**, vrozenou ideálům socialismu a komunismu. Výrazným příkladem je humánní přístup Sovětské armády k obyvatelstvu poraženého nenáviděného Německa. Naproti tomu je třeba si připomenout nehumánní charakter nenávisti, pěstovaný v kapitalistických armádách. Stačí vzpomenout na německý, italský a španělský fašismus, činnost kapitalistických armád v Koreji, Vietnamu, Laosu, Kambodži, Alžírsku a v ostatních bývalých koloniích i řádění chilské junty apod.

Humánní obsah uvědomělé třídní nenávisti však nemá nic společného s tzv. **abstraktním humanismem**. Abstraktní humanisté (mezi něž patří různé skupiny pacifistů, reformistů, křesťanské hnutí atd.) pokládají za humánní pouze lásku, nenávist považují za nehumánní. Zavrhnou každou nenávist bez rozdílu, nezajímají je, a proto ani nezkoumají okolnosti, kdo koho a proč nenávidí. Bojují jen proti krajním nelidskostem vykořisťovatelských tříd a systémů, nikoli za jejich odstranění. Nerozlišují války spravedlivé a nespravedlivé, nenávist spravedlivou a nespravedlivou. Abstraktní humanismus je proto v rozporu s marxisticko-leninským vědeckým hodnocením, neboť společenské jevy nevysvětluje, ale naopak je zatemňuje a zkresluje.

Na základě těchto principů můžeme uvědomělou nenávist k třídnímu nepříteli charakterizovat jako psychologický, společenský, historický, citový, hluboce třídní a vyhraněný mravní cit, který vyvěrá z uvědomělého chápání protikladnosti ideálů, cílů a prostředků používaných k jejich dosažení ve světě socialismu a ve světě imperialismu.

Význam výchovy vojáků k uvědomělé nenávisti k třídnímu nepříteli pro upevňování bojové pohotovosti ČSLA

Nadšené vlastenectví a silná nenávist k okupantům byla jedním ze základních zdrojů hrdinství příslušníků čs. zahraničního a domácího odboje. Dávala jim pevnost a odhodlání obětovat za svobodu vlasti i život a umožňovala jim za pomo-

ci Sovětské armády zvítězit nad nepřitelem.

Příští možná válka by byla rozhodujícím třídním střetnutím socialismu a kapitalismu. Její charakter vyžaduje, aby naši vojáci byli připraveni vést okamžité

tou a rozhodnou bojovou činností v její nejostřejší a nejvyhraněnější formě. Nemůžeme proto pasivně čekat a spoléhat na to, že nenávist k nepříteli vznikne u vojsk samočinně po zahájení války. Naopak již v míru je zapotřebí vést vojáky k uvědomělé nenávisti k třídnímu nepříteli, dát jim jasnou představu o jeho charakteru a seznamovat je z jeho zákeřností, surovostí a podlostí.

Základním východiskem při objasňování nepřitele našim vojákům by se mělo stát leninské učení o imperialismu a dokumenty mezinárodních porad představitelů dělnických a komunistických stran. Zvláštní místo v tomto směru mají závěry sjezdů KSSS a KSČ a plenární zasedání, které odhalují podstatu, reakční charakter a konkrétní činnost soudobého imperialismu.

Při seznamování vojsk s nepřitelem bychom měli pozornost věnovat především politickým, ekonomickým a vojenským hlediskům.

Z politického hlediska je třeba vojákům vysvětlovat třídní reakční a politickou podstatu imperialismu; jeho vnitřní i zahraniční politiku a její agresivní uchvatitelský charakter; podstatu buržoazní ideologie, její cíle a projevy v současném ideologickém boji, konkrétní formy, metody a prostředky, kterých používají imperialistické státy k ovládnutí světa; rozpory mezi jednotlivými imperialistickými státy a jednotu obsahu cílů jejich politiky vůči zemím tábora socialismu; boj proti národně osvobozenkému hnutí, apod.

Z ekonomického hlediska je třeba vojákům vysvětlovat vykořisťovatelskou podstatu kapitalistického společenského systému; formy vykořisťování pracujících vlastních zemí i ostatních států, včetně rozvojových zemí; prohlubující se hospodářskou a všeobecnou krizi a snahu řešit ji na úkor jiných států; ekonomické zdroje agresivity imperialismu; zdroje, které může mobilizovat v boji proti táboru socialismu (morálně politický, ekonomický a vojenský potenciál), apod.

Z vojenského hlediska je třeba vojákům vysvětlovat agresivní charakter imperialismu; militarizaci národního hospodářství, hrozbu, kterou představuje pro naši socialistickou vlast, pro socialistické společenství a pro mír ve světě; zákonitou možnost vyvolání agresivních válek v kterýkoli okamžik; třídní podstatu, protilidový a protinárodní charakter a sílu imperialistických armád s důrazem na jejich velitelský sbor; vojenskostrategické koncepce, varianty jejich realizace a metody a formy, kterými se snaží dosáhnout

svých cílů; agresivnost Severoatlantického paktu a ostatních válečných uskupení na ostatních válčících, jejich přípravy k raketové jaderné válce; zásady bojové činnosti, taktické normy, organizační strukturu a takticko-technická data bojové techniky a zbraní (v rozsahu potřebném pro plnění úkolu každého jednotlivce); metody, formy a prostředky podvrtné činnosti nepřítelů, včetně psychologické války, špionáže a diverze; slabé a silné stránky nepřítelů apod.

Síly a možnosti nepřítelů k vedení bojové činnosti musíme hodnotit a vysvětlovat reálně a vycházet přitom z celkového poměru sil. Zprávy o novinkách zahraniční vojenské techniky a o jejich bojových vlastnostech a taktickém použití musíme objasňovat vždy se všemi klady a nedostatky i s poukázáním na vlastní účinné zbraně proti této technice. Vždy musíme zabránit přeceňování jednotlivostí i podceňování celkových možností nepřítelů.

Správné hodnocení nepřítelů posiluje u vojáků vědomí odpovědnosti za plnění vojenských povinností, zvyšuje jejich bdělost a pomáhá odhalovat projevy cizí ideologie a vypořádat se s nimi. Naproti tomu nesprávné hodnocení nepřítelů, zvláště pak jeho podceňování, vyvolává vlašný poměr vojáků k plnění vojenských povinností, vede k nízké úrovni kázně a vycvičenosti atd. To snižuje stálou bojovou pohotovost a negativně působí i na uvědomění ČSLA do vyšších stupňů bojové pohotovosti. Na toto nebezpečí upozorňoval již V. I. Lenin, když zdůrazňoval, že nejnebezpečnější ve válce je podceňovat nepřítelů a uklidňovat se tím, že my jsme silnější.

Praxe potvrzuje, že úroveň bojové pohotovosti je úměrná tomu, za jak akutní považují naši vojáci možnost rozpoutání nové války. Proto je nezbytné trvale v nich utvrzovat vědomí, že rozpoutání agresivní imperialistické války je zcela reálné.

Při seznamování vojáků s vojenskopolitickými a ekonomickými záměry je nezbytné využívat stále nových a přesvědčivých argumentů. Obecnost argumentů nevyvolává správné představy a při jejich několikerém opakování přináší více škody než užítu. Důležité je vždy dosáhnout vysoké náročnosti a přesvědčivosti.

Abychom při výchově vojáků k třídní nenávisti k nepříteli dosáhli požadovaných výsledků, musí být základem výchovy taková fakta a argumenty, které jsou logické, srozumitelné a přesvědčivé, neboť rozhodujícím faktorem a hlavním regulátorem síly nenávisti každého vojáka

ČSLA k nepříteli je jeho rozum, jeho vnitřní ztotožnění se s našimi argumenty.

Pouze chladný rozum a střídavá úvaha bez doplnění silným citem (emocí) by však nepostačily. Proto je nutné ve výchově našich vojáků cílevědomě ovlivňovat i jejich city. Přitom musíme mít na mysli zásadu, že žádný člověk nemůže být přinucen k prožívání určitého citu, ani sám sebe nemůže silou vůle k určitému citu přinutit. Je-li si však vědom objektivních zdrojů a nutnosti takového citu, bude sám vyhledávat citově (emocionálně) nejsilnější podněty, které v něm budou pěstovat takový vztah, který považuje za správný. Nejlépe to vyjádřil V. I. Lenin tezí, že city jsou neoddělitelným elementem pochopení. Jestliže člověk neprožívá odpovídající emocionální reakci na určitou situaci, znamená to, že nepochopil.

Z toho můžeme vyvodit zjednodušený závěr, že základem citového obsahu nenávisi našich vojáků k nepříteli je vnitřní subjektivní zhodnocení a pochopení marxisticko-leninské ideologie a odmítání nepřátelské ideologie. V době míru se projevuje aktivně vyjadřovaným odporem vůči všemu, co je socialismu a socialistické vlasti nepřátelské.

Předpokladem vzniku trvalejšího pocitu odporu proti imperialismu našich vojáků je tedy upevňování kladného vztahu k socialismu a k našim internacionálním svazkům.

K dosažení potřebných výsledků musí být práce mezi vojáky diferencovaná. Všechny nejasné otázky z mezinárodního i vnitropolitického života jim musíme trpělivě objasňovat a nedopouštět se ukvapených závěrů. Již od zahájení příjímá se je zapotřebí maximálně spolupracovat s funkcionáři SSM, kteří před nástupem vojenské služby pracovali v územních, závodních i školských organizacích SSM, zapojit je do politické práce a nepřestat s nimi pracovat po celou dobu základní vojenské služby. Zvláště je nutné vytvořit jim podmínky pro to, aby v přísně organizovaném vojenském organismu mohli co nejdříve a v plném rozsahu rozvinout aktivitu.

Při výchově vojáků k nenávisi k tříděmu nepříteli by si velitelé, štáby, političtí pracovníci, stranické a svazácké orgány a organizace měli neustále připomínat a uvědomovat, že objektem výchovy je mládež, která se narodila a vyrostla již v socialistické společnosti. Nemá proto s imperialismem a s jeho pravou tvářou žádné osobní zkušenosti. Nepoznala bezohlednost kapitalismu a nedemokratické potlačování svobodné vůle dělnické třídy. Nepoznala krutost a ničivost války,

neprošla školou nenávisi v revolučních bojích o socialistický charakter naší republiky.

U některých vojáků nebylo prostředí, v němž žili před nástupem vojenské základní služby, vždy v úplném souladu s našimi představami. V důsledku tohoto prostředí se určitá část mládeže o politiku málo zajímá a nerozumí jí, jiná část vojáků, jejichž blízcí příbuzní emigrovali do kapitalistických států, má k politice své osobní vyhraněné stanovisko.

I když u větší části mládeže se projevuje dobrý výchovný vliv rodiny, školy, SSM a jiných masově politických organizací, jsou povolanci ve svých 18 až 19 letech ve velké většině dosud světonázorově a citově nezralí. Nedovedou abstrahovat a zobecňovat společenské a politické jevy, analyzovat mírovou činnost nepřítelů a uvádět ji do souladu s jeho taktikou při plnění strategického cíle, jímž je likvidace socialismu. Mírové soužití a přátelství mezi národy chápou proto často pacifisticky v kosmopolitní podobě. Jejich naivní romantismus a obdiv k světovým výsledkům vědeckotechnické revoluce je vedou často k touze poznávat kapitalistický svět, na který se při tom dívají netřídně, jako na svět prostých lidských zájmů, zábav a citů.

Aby výchova k uvědomělé třídní nenávisi byla účinná musí velitelé, štáby, političtí pracovníci, stranické a svazácké organizace znát sociální skupiny vojenské mládeže, zákonitosti jejich formování a fungování i vlivy, které na tyto skupiny z různých stran působí. Jinak řečeno, musí znát sociálně politickou charakteristiku vojenské mládeže, do které se mimo jiné promítá i sociální prostředí, v němž voják žil před nástupem vojenské základní služby, konkrétní prostředí jeho rodiny a její světonázorový profil i celý komplex výchovně vzdělávacího působení společnosti, neboť ideově výchovná práce v armádě organicky navazuje na stupeň světonázorové výchovy mládeže dosažený před nástupem vojenské služby a musí tedy tuto kvalitu respektovat.

K získání těchto znalostí je zapotřebí, kromě důsledného studia osobních spisů každého vojáka, již od prvního dne nástupu jeho vojenské služby poznávat rytmus vojáků, jejich názory, nálady a reakci na politická opatření imperialistických vlád i vlád zemí tábora socialismu. K tomuto účelu můžeme používat kromě denního služebního styku, PŠM a kulturně masové práce též individuální pohovory nebo různé písemné anonymní ankety. Jejich obsahem může být zjištění

názorů vojáků na mezinárodní i vnitropolitickou situaci, vztah k politice KSČ, k internacionalismu, k vojenské službě, k plnění vojenských povinností atd. Na základě získaných údajů je výhodné zpracovat analýzu třídně politické situace v jednotce (útvary). Závěry z této analýzy umožňují předvídat, které nejasnosti se mohou v průběhu ideové výchovy objevit, s předstihem se na ně připravit a včas na ně reagovat.

Nemůžeme se však spokojit jen s výsledky jednorázových akcí. Průzkum myšlení, politických názorů a postojů musíme dělat pravidelně v zimním i v letním výcvikovém období i při mimořádných mezinárodních i vnitropolitických událostech v průběhu celé dvouleté základní služby.

Aby výsledky analýzy mohly využívat všechny stupně velení je nutné zabezpečit systematický tok informací zezdola nahoru. Souběžně s analýzou názorů, nálad a postojů našich vojáků postupováním služebním postupem od velitelů rot nahoru by bylo správné, aby nadřízené stupně velení co nejdříve poskytovaly podřízeným velitelům, štábům, politickým pracovníkům, stranicím a svazáckým orgánům a organizacím argumenty k objasňování nejasných otázek a včas podřízeným stupňům velení předávaly vyhodnocené závěry o vojenské, politické a ideologické činnosti nepříteli proti táboru socialismu. Přes stále se zlepšující informovanost jsou příslušní funkcionáři na stupni útvar, prapor a rota se závěry o činnosti nepřítelů dosud seznamování se značným zpožděním. Konfrontace názorů vojáků s konkrétními směry ideologické práce je proto velmi ztížena a

praktická opatření se opoždějí za činností nepřítelů.

Dobré znalosti morálně politických kvalit vojáků umožňují při výchově vojáků k uvědomělé nenávisti k třídnímu nepříteli cílevědomě využívat všech základních forem, metod a prostředků politickovychovné práce, mezi něž patří především marxisticko-leninská příprava důstojníků, politické školení mužstva, doplňková výchovná agitace a propagandistická činnost, tisk, literatura, umění, film, televize, názorná agitace, výchova na tradicích apod.

Rozhodující úlohu při výchově k třídní nenávisti plní též sociální prostředí, v němž vojáci žijí a plní své úkoly. Proto je třeba, aby velitelé a političtí pracovníci svou velitelskou a organizační činností upevňovali vojenský režim, dodržovali řády a předpisy, upevňovali vzájemné vztahy a vytvářeli zdravé vojenské kolektivy a upevňovali vojenskou kázeň a všestranně zajišťovali materiálně technické zabezpečení vojsk.

Výchovu k uvědomělé třídní nenávisti je třeba organizovat i v průběhu taktické (polní) i odborné přípravy vojsk, kdy se vojáci učí nejen mistrovskému zvládnutí bojové techniky, ale poznávají reálného nepřítel, jeho organizaci, taktiku i metody psychologického působení. Zvláště účinná jsou spojenecká taktická cvičení, která pěstují ve vojácích důvěru ve vlastní sílu a upevňují internacionální city.

Největšího úspěchu se dosáhne tehdy, je-li výchova k třídní nenávisti komplexní, tj. po celou dobu vojenské služby, v průběhu pracovního dne, při všech záležitostech i v době osobního volna.



Nenávist k třídnímu nepříteli je jedním ze základních zdrojů vysokých morálně politických, psychologických a bojových kvalit vojáků. Vede vojska k neustálému zvyšování bdělosti a ostráživosti a ke snaze vychovávat v sobě vlastnosti nezbytné pro vítězství v soudobém boji. Vede je k tomu, aby se učili dobře vojenskému umění, mistrnému ovládnutí přidělených zbraní a bojové techniky, aby svými schopnostmi přispívali ke zvyšování bojové pohotovosti své jednotky a útvaru. Napomáhá k pěstování takových morálně politických vlastností jako je ukázněnost, přísné dodržování požadavků vojenské přísahy, řádů a přesné plnění rozkazů velitelů a náčelníků. Podněcuje je k aktivitě, je zdrojem jejich statečnosti, odvahy a upevňuje jejich vůli k překo-

návání všech těžkostí a překážek při plnění bojových úkolů.

V. I. Lenin považoval nenávist k nepřítelům socialistického státu za velmi důležitou součást socialistického vlastenectví, neboť jenom uvědomělý, ideově pevný a politicky i odborně připravený obránce socialistické vlasti neskloní v boji zbraň před třídním nepřitelem a dokáže nad ním zvítězit.

Výchova příslušníků ČSLA v duchu třídní nenávisti k nepřítelům socialismu, k nesmiřitelnému postoji k nepřátelské ideologii je jedním z nejdůležitějších úkolů velitelů, politických pracovníků, stranicích a svazáckých organizací. K dosažení požadovaných výsledků v této výchově je zapotřebí dovedně využívat všech forem a prostředků ideologického půso-

bení k objasnění principů a zásad socialistického vlastnictví a internacionalismu a převahy socialismu nad kapitalismem. Propagovat revoluční tradice strany a lidu i bojové tradice ČSLA. Odhalovat reakční, agresivní podstatu imperialismu a vstěpovat do vědomí všech příslušníků ČSLA, že imperialismus nemůže změnit svou agresivní podstatu a zůstává nositelem válek proti socialistickým zemím, národně osvobozeneckému hnutí a sociálnímu pokroku. Vychovávat vojáky k nesmiřitelnosti proti oportunismu, konformismu, liberalismu, sociáldemokratismu, reformismu, pacifismu, kosmopolitismu, smířlivosti a k jiným nesprávným a nepřátelským směrům a postojům. Vychovávat z vojáků ideově přesvědčené vlastence a pěstovat v nich vědomí trvalé odpovědnosti za vysokou bojovou pohotovost své jednotky.

Ideovou výchovu je třeba co nejtěsněji spojit s úkoly jednotek a útvarů. Celodenní režim života, náročnost, organizovanost, úroveň výcviku, jednání a myšlení velitelského sboru, dodržování všech zásad stále bojové pohotovosti musí vojáky názorně přesvědčovat, že v jeho jednotce jsou vyvozovány všechny důsledky z agresivity soudobého imperialismu. Je třeba rozhodně vyloučit, aby život útvaru se rozcházel s teoretickými zása-

dami, s kterými je voják seznamován v ideově výchovné práci.

Současné je nutné objasňovat, že úspěchy tábora socialismu nás nesmí vést k sebeuspokojení a k podcenění nepřítelů. Stále platí, že v dalším světovém vývoji bude rozhodovat poměr sil mezi socialismem a imperialismem, a to jak na ekonomickém, politickém, tak i na vojenském úseku. Vysvětlovat nezbytnost nepřetržitého upevňování bojové pohotovosti, která je nutná proto, aby imperialismus dodržoval přijaté smlouvy, respektoval politiku mírového soužití a byl donucen k jednání o odzbrojení. Jednotná vojenská síla států účastníků Varšavské smlouvy bude i v budoucnu tou silou, která může zabránit vzniku světové války a může napomoci k uhašení a likvidaci válečných ohnisek v různých částech světa.

Při výchově vojáků k třídní nenávisti k nepříteli je třeba vycházet ze základních stranických dokumentů KSSS a KSČ a z mezinárodních porad komunistických a dělnických stran. Na faktech ukazovat profil nepřítelů. Objasňování spojit s působením na rozum i city vojáků. Výchovu musí organizovat všichni velitelé, náčelníci, političtí pracovníci, stranické i svazácké orgány a organizace tak, aby pronikla celým procesem výchovy a výcviku.

Vytváření předpokladů pro širší uplatnění výsledků vojenskovedecké práce v praxi

Jedním ze základních rysů současné etapy vědeckotechnické revoluce ve vojenskosti je bezprostřední souvislost mezi růstem bojové síly armády i obranyschopnosti státu a uplatňováním výsledků vědy a techniky. Je tomu tak proto, že příprava soudobého boje a operace i jejich vedení jsou stále náročnější.

Stále větší požadavky jsou kladeny na zvýšení objektivitu poznání zákonitostí soudobého boje a operace, na řešení vznikajících problémů i na vytváření organizačních, kádrových, metodických, materiálových a dalších předpokladů řešení těchto problémů v praxi.

To je základním smyslem a posláním vojenskovedecké práce. Konkrétní přínos vojenskovedecké práce se projevuje v dosažených výsledcích rozvoje teorie vojenskosti a v rozpracování konkrétních opatření pro potřeby vojenské praxe. Jen přes konkrétní výsledky vojenskovedecké práce můžeme hodnotit její efektivnost a prospěšnost.

Výsledky vědy a techniky do vojenské praxe nepronikají samy. Uplatňování nového je spojeno s činností konkrétních lidí, s tím zda nové poznatky znají, zda je správně pochopili, zda jsou si vědomi naléhavosti jejich uplatnění a zda je umí uplatnit.

Dosavadní zkušenosti ukazují, že ČSLA jako celek nové poznatky uplatňuje. Svědčí o tom růst její celkové připravenosti.

Přesto se však nemůžeme vyhnout konstatování, že využití nového není vždy na takové úrovni, aby výsledky byly ještě výraznější. I pro armádu platí závěr XV. sjezdu strany, že základním požadav-

kem dalšího rozvoje je zvyšování efektivnosti, produktivity a kvality práce, což je spjato se zvýšením úlohy vědeckotechnického pokroku.

Poznatky kontrolní činnosti a i vyhodnocení výsledků vojenskovedecké práce ukazují, že zdaleka není vše v pořádku.

Vojenskovedecká práce na některých stupních řízení není vždy zaměřena k řešení klíčových problémů, výsledky nemají vždy potřebnou úroveň, zavádění výsledků je odkládáno, nevěnuje se dostatečná pozornost vytvoření vhodných podmínek pro jejich zavedení apod. Vážné nedostatky jsou i v systému sledování a vyhodnocování nových poznatků vědy a techniky i v systému odpovědnosti za jejich využívání.

Příčin těchto nedostatků je celá řada. Jsou to problémy v řídicí práci, ve výzkumné práci i v systému zabezpečení vojenskovedecké práce. Jsou to i problémy v připravenosti lidí, ve vytváření podmínek pro rozvoj vojenskovedecké práce a další, specifické problémy, podle jednotlivých vědních oborů či podmínek praxe.

V tomto článku se soustředím jen na některé poznámky, které pokládám pro současnou etapu rozvoje vojenskovedecké práce za nejdůležitější:

— výsledky vědecké práce musí mít vysokou hodnotu (obsah) a vhodnou formu, musí být soustavně sledovány a vyhodnocovány,

— na využívání výsledků vědecké práce musí být vyvinut tlak.

Užitná hodnota vojenskovo vědecké práce

Vědecká práce musí být orientována k potřebám společnosti, jinak by byla samoučelná anebo dokonce i protispolečenská. Využití výsledků vědecké práce ve společenské praxi je jedním z rozhodujících kritérií její účelnosti a efektivnosti.

V zásadě jde o to, aby výsledky byly někomu potřebné, aby navrhovaná opatření byla reálná a aby výsledky byly na vysoké vědecké úrovni.

Poznávání nových skutečností i samotné hledání řešení existujících vědeckých problémů obohacuje vědu i zkušenosti těch, kteří se vědeckou prací zabývají. To je však pouze dílčí přínos. Má-li se vojenskovo vědecká práce stát jedním z rozhodujících faktorů ke zkvalitňování připravenosti armády a obranyschopnosti státu, musí aktivně zasahovat do praxe.

Základním předpokladem cílevědomého zaměření veškeré vojenskovo vědecké práce je formulace jasného a konkrétního zadání vědeckého úkolu. Nezbytnou součástí formulace zadání musí být i stanovení způsobu využití očekávaného výsledku. Jen tak může být řešitel motivován k tomu, aby co nejúčelněji zaměřoval své úsilí a promýšlel i problémy realizace.

Možnost realizace výsledků vojenskovo vědecké práce je závislá v první řadě na druhu práce, na tom, čemu mají výsledky sloužit. Zda se

- ukazují nové sféry poznání (základní výzkum),
- hledají možnosti uplatnění již existujících nových poznatků (aplikovaný výzkum),
- řeší konkrétní úkoly praxe.

Realizace výsledků vědecké práce ve sféře základního výzkumu v praxi se zpravidla bezprostředně nepředpokládá, neboť nový poznatek musí být nejprve plně pochopen, osvojen, komplexně prověřen a zejména přetvořen do podoby, kterou lze prakticky realizovat.

Přesto však i výsledky vědecké práce základního výzkumu mohou dostat konkrétní formu využití při

- publikaci ve vědeckém díle, stati a článku, při přednesení na vědecké konferenci, semináři apod.,
- začlenění do programu výuky ve vojenských školách jako studijního materiálu nebo přednášky k danému tématu,
- převzetí výsledků do fondu vědeckých informací příslušného druhu vojska (služby) nebo výzkumného pracoviště jako východzí podklad další výzkumné práce aj.

Realizace výsledků vojenskovo vědecké práce ve sféře aplikovaného výzkumu je zpravidla možná bezprostředně, zejména v případech, kdy praktická aplikace výsledků je cílem výzkumu. Ještě výrazněji se možnost (nutnost) praktické realizace výsledků vojenskovo vědecké práce projevuje u úkolů, které řeší konkrétní problémy praxe.

Jako nejvýraznější formy využití výsledků vojenskovo vědecké práce v této sféře se uplatňují návrhy

- podkladů pro vydání normativních dokumentů či pro přijetí určitých výchovných, výcvikových či jiných opatření,
- takticko-technických požadavků na vývoj či modernizaci vojenské techniky, vojenských staveb, materiálu či podkladů pro rozhodnutí o zahájení či zastavení vývojových prací,
- podkladů pro zadání nových vědeckých úkolů,
- nových metodik výcviku, kritérií pro hodnocení lidí, techniky apod.,
- technologických postupů,
- učebnic, pomůcek pro výchovu a výcvik vojsk, pomůcek pro obsluhu a udržování techniky, pro práci jednotlivých specialistů i štábů a další.

Výsledky vědecké práce v této sféře mohou sloužit různému účelu. Jedna z forem využití by však měla být hlavní. Tomu se musí přizpůsobit jak zaměření výzkumné práce, tak i formulace závěrů a zpracování příslušných návrhů pro praktickou realizaci.

Zvláštní zmínku o možných formách využití zasluhuje vojenskovo vědecká práce ve štábech vojenských okruhů (svazů, svazků).

Tyto stupně řeší především bezprostřední úkoly vojenské praxe, jako např.:

- objasnění existujících problémů ve výchově, výcviku, kázni a dalších stránkách vojenského života,
- zpracování kritérií a norem pro činnost vojsk,
- zpracování pomůcek pro výchovu a výcvik, pro obsluhu a udržování techniky apod.,
- vyhodnocení získaných poznatků z praktické činnosti vojsk, používání techniky apod.,
- zobecnění zkušeností z přípravy a konání cvičení aj.

Těmto cílům vojenskovo vědecké práce odpovídají i formy zpracování výsledků (výstupy) vědeckých úkolů.

Významnou roli při posuzování užité hodnoty výsledků vojenskovo vědecké práce mají především příslušní odborníci (oponenté), kteří jsou vybráni pro její zhodnocení.

Oponenti nenesou přímou odpovědnost za uplatnění výsledků vědecké práce. To přísluší zadavateli úkolů. Oponenti však podstatným způsobem přispívají ke stanovení vědecké hodnoty práce, neboť pro to mají z hlediska své kvalifikace nejlepší předpoklady. Měli by vždy kvalifikovaně posoudit jak vědeckou hodnotu objasnění problému a skutečnost, zda řešení problému je na nejvyšší úrovni současného poznání, tak i praktickou využitelnost výsledků.

Abyste však bylo vždy zajištěno posouzení možnosti a přínosu realizace, je nutné zpravidla zajistit posouzení výsledků řešení úkolu i budoucím uživatelům.

Forma vojenskovědecké práce

Nedílnou součástí výsledků vědecké práce je forma, v níž se získané poznatky, navrhovaná opatření předkládají uživateli (forma výstupu vědecké práce).

Forma je zpravidla podřízena druhu vědecké práce a jejímu konkrétnímu obsahu. Musí však zabezpečovat dostatečnou sdělnost dosažených výsledků, tj. musí být dostatečně srozumitelná uživateli.

Konkrétní obsah vědecké práce se promítá do možných výstupů zejména z hlediska toho, zda jde o

- komplexní rozvoj teorie určitého vědního oboru (disciplíny),
- řešení určitého vědeckého problému,

- vědecké posouzení a řešení konkrétního jevu či projevu.

Komplexní rozvoj teorie určitého vědního oboru (disciplíny) zpravidla není spojován se zadáním konkrétního zadavatele. Jde o vědeckou práci špičkových vědeckých pracovníků, kteří k takovému rozvoji vědy dospívají v průběhu své dlouholeté (celoživotní) práce.

Konkrétním výstupem bývá zpravidla ucelené vědecké dílo (soubor prací), které je publikováno a vstupuje do společenského fondu vědeckých informací.

Řešení určitého vědeckého problému či vědecké posouzení určitého konkrétního jevu (projevu) je zpravidla spojeno s úlohou zadavatele, který požaduje i příslušnou formu výsledků vojenskovědecké práce.

Podle rozsahu řešení příslušného problému půjde zpravidla o

- teoretickou studii (rozbor),
- vědeckoinformační studii (přehled),
- vědeckou disertační či habilitační práci,
- vědecké pojednání (referát, diplomovou práci apod.),

— vědecké sdělení (oponentský posudek, odborné dobrozdání apod.).

Jejich nedílnou součástí bude zpracování požadovaného řešení pro praktické využití.

Vhodnost formy zpracování výsledků řešení vědeckého úkolu závisí v největší míře na řešitelích úkolu. Závěry musí být formulovány, aby umožňovaly posouzení kladů i nedostatků navrhovaných opatření a tím i možnost rozhodnutí o jejich zavedení do praxe. Předložené výsledky vědecké práce by měly obsahovat vždy vhodné návrhy, neboť bez předložení návrhu nelze zpravidla rozhodovat.

Praxe potvrzuje, že jádro problému nevyužívání řady nových poznatků je v tom, že příslušné vědecké poznatky se nedostanou ve formě vhodného návrhu příslušnému funkcionáři, který je oprávněn o zavedení rozhodnout.

Týká se to i výsledků vědecké práce z jiných vědních oborů, které by mohly (a měly) být v armádě využívány. Řada nových poznatků není publikována. Mnohdy, i když je publikována, nedojde správného ocenění nebo v záplavě různých informací zanikne. Nepříznivě působí skutečnost, že mnohé výsledky vědeckých prací nejsou zpracovány tak, aby byly náležitě průkazné a aby poskytovaly i potřebnou představu o důsledcích, které vyplývají z realizace v praxi.

To je jeden ze základních úkolů pracovníků výzkumné a vývojové základny (zejména vědeckoinformačních pracovníků) i organizátorů vědecké práce. Musí sledovat a vyhodnocovat nové poznatky a zejména je přetvářet do formy vhodné pro praktické využití pro ty uživatele, jimž mohou prospět.

U úkolů, zpracovávaných vědeckovýzkumnou základnou ČSLA, je třeba dbát na to, aby již při formulaci úkolů bylo jednoznačně vymezeno poslání práce (v některém z dříve uvedených výstupů).

U výsledků vědeckých prací, přebíraných z vědeckoinformačních zdrojů, získaných při konzultacích, služebním styku apod. je nezbytné zvolit takovou formu zpracování, která dovolí rozhodnout o možnosti uplatnění v praxi.

Sledování a vyhodnocování výsledků vojenskovědecké práce

Základem každého účinného systému řízení je vytváření a využívání systému evidence. To platí i o řízení vojenskovědecké práce, přestože sledování rozvoje teoretického myšlení i vytváření nových systémů v oblasti vědy je velmi náročné jak z hlediska požadavků na kvalitu pracovníků, tak na jejich počet.

Základní evidenci vědeckých poznatků zabezpečují vědeckoinformační pracoviště formou anotačních záznamů o pramenech, v nichž jsou vědecké poznatky obsaženy. Problémy evidence jsou však v tom, že počet vědeckých informací stále roste a velká část evidovaných informací zastarává, neboť dříve platné představy a názory jsou překonávány novými poznatky. Problémy jsou i v tom, že ne vždy se podaří zachytit v evidenci všechny rozhodující vědecké informace, které se týkají daného problému.

Přestože otázku množství informací bude možné z větší části řešit zavedením moderní evidenční techniky, základní problém, aby k danému vědeckému úkolu byly získány ucelené poznatky na nejnovější úrovni poznání, stroje vyřešit nemohou. To musí zabezpečit kvalifikovaní lidé — specialisté v příslušných vědních oborech (disciplínách).

Svou roli v tomto směru by měli sehrát především vědeckopedagogičtí pracovníci a vědeckí pracovníci výzkumné a vývojové základny. Vědeckopedagogičtí pracovníci jsou zodpovědní za to, že výuka příslušného vědního oboru (disciplíny) bude zabezpečována na nejnovějším stupni vědeckého poznání. Učebnice a učební pomůcky vysokých škol by měly zabezpečovat nejúplnější informovanost o dosaženém stupni poznání. Vědeckí pracovníci výzkumných pracovišť by měli znát celkovou úroveň vědeckého poznání v oboru, v němž pracují.

Abyste však tuto úlohu mohli vědeckopedagogičtí i vědeckí pracovníci plnit, potřebují soustavný přísun nových informací. To je úkolem vědeckoinformačních pracovišť.

Nové vědecké poznatky (výsledky vědecké práce) potřebují pro svou řídicí činnost i příslušní funkcionáři, kteří za řízení vědecké práce a uplatňování výsledků vědecké práce zodpovídají.

Základ řešení tohoto problému by mělo poskytnout vytvoření vhodného systému diferencované informovanosti o rozvoji vědeckého poznání pomocí sítě vědeckoinformačních pracovišť. Bylo by vhodné, kdyby do tohoto systému byly zahrnuty i informace o všech dosažených výsledcích vědecké práce včetně poznatků z bratrských armád.

Určitý problém představuje však skutečnost, že ve vojenskovědecké práci půjde v řadě případů o práce utajovaného charakteru, které zatím nejsou pojaty do běžné evidence vědeckých informací.

V tom musí rozhodující roli sehrát organizátoři vědy a zadavatelé, aby vhodnou formou upozornili řešitele úkolů na

možnost využití těchto prací, které mají zpravidla velmi vysokou vědeckoinformační hodnotu. Dobře v tom mohou pomoci též tajné knihovny výzkumných zařízení.

Jako možné řešení zkvalitnění práce s vědeckými informacemi se jeví vytvoření pevného systému diferencované informovanosti vedoucích funkcionářů i vědeckých pracovníků, který bude pracovat ustálenými formami. Hlavní podmínkou úspěchu však bude pravděpodobně soustavnost, s níž budou příslušné informace uživateli předkládány, aby se staly nedílnou součástí jejich zájmu a nabíze-ly se k využití.

Zajištění potřebného tlaku na využití výsledků vědecké práce

Vědecká práce v současné etapě není jen zájmovou činností. Je druhem společenské práce, která musí být cílevědomě a plánovitě využívána. Vyžadují to zájmy výstavby a obrany socialistické společnosti. Pro tento účel je nezbytné využívat i výsledků vědy.

Abyste nebylo s touto prací plýtváno, je třeba vytvořit takový systém, který donutí jak zadavatele, tak řešitele vědeckých úkolů k maximální uvážlivosti a pozornosti při zadávání i řešení úkolů.

V první řadě jde o otázky odpovědnosti za zavádění výsledků vědecké práce do praxe. XV. sjezd KSČ znovu zdůraznil, že poměr vedoucího pracovníka k současné politice strany, jeho pochopení potřeb doby, je určován jeho vztahem k otázkám vědeckotechnického pokroku.

Za uplatňování výsledků vědecké práce v praxi jsou odpovědní především všichni velitelé a náčelníci. Jejich odpovědnost spočívá v tom, že jsou povinni zavádět všechna vhodná opatření, která směřují ke zvýšení úrovně činnosti úseku, za který odpovídají. Jsou rovněž povinni usilovat o vyřešení všech problémů, které tomu brání.

Za zavádění výsledků řešených vědeckých úkolů do praxe jsou odpovědní především zadavatelé úkolů. Stanoví to i Směrnice ministerstva národní obrany ČSSR (MNO-sm-3) čl. 62. Přitom však musí dbát skutečnosti, že ne vždy budou sami oprávněni rozhodnout o zavedení výsledku vědecké práce, zejména v případech, kdy dochází ke změně platných norem a zavedených postupů.

Výsledky vědecké práce mohou být v praxi vojsk uplatněny pouze se souhlasem (na rozkaz) odpovědných funkcionářů. Do armády nelze zavádět cokoliv a kdykoli. Každá změna či zásah do organizace armády musí být komplexně po-

souzeny a zváženy, zda odpovídají jejím potřebám. V případě, že jde o progresivní řešení, musí být toto řešení při zavádění do armády komplexně zabezpečeno.

Rozhodnout o zavedení výsledků vědecké práce do praxe vojsk musí ten funkcionář, který je schopen komplexně posoudit důsledky, které ze zavedení nových vědeckých poznatků do praxe vyplynou a který bude moci všestranně zavedení zabezpečit.

V souvislosti s odpovědností ze zavádění výsledků vědecké práce do praxe je třeba upozornit i na povinnost zadavatelů, kterou ve smyslu zmíněného článku 62 mají — tj. nabídnout využití výsledků práce i dalším orgánům, které by jich mohly využít.

To se týká např. výsledků vědecké práce, které získala jednotlivá výzkumná pracoviště, vojenské vysoké školy a štáby při řešení vnitřních úkolů vědecké práce.

Jeví-li se možnost širokého využití poznatků, je třeba, aby oponenti doporučili zadavateli opatření, na jehož základě budou výsledky práce postoupeny k posouzení příslušným funkcionářům.

Zavádění výsledků vědy do praxe znamená práci a úsilí řady pracovníků. V ně-

kterých případech existuje i určitý stupeň rizika ze zavedení nového. To jsou často příčiny, které brání účinnějšímu zavádění výsledků vědecké práce do praxe.

Boj za prosazení nového však vyžaduje využít všech existujících možností, které dávají usnesení stranických orgánů, zákony i další právní normy, platné řady a předpisy. Z tohoto hlediska musí být hodnocení všichni, kdo se na realizaci výsledků vědecké práce podílejí.

Nástrojem pro vytvoření potřebného tlaku může být zavedení vhodného systému pravidelného hodnocení efektivity vědecké práce, vědeckých pracovníků i zařízení, který může být kombinován s využitím systému hmotné stimulace.

Řešitele vědeckých úkolů je třeba hodnotit z hlediska toho, kolik úkolů a v jaké kvalitě vyřešili, zda výsledky přijal zadavatel. Svůj význam by mělo mít i to, v jakém rozsahu a na jakém stupni řízení je možná realizace.

Zadavatele je třeba zhodnotit z hlediska toho, zda úkoly vyřešené podle požadavku zadání byly v praxi využity.

Při nevyhovujících ukazatelích efektivity by bylo vhodné uplatnit vůči oběma kategoriím morální i ekonomické sankce.

STŘETNÉ SRAŽENÍ NA ZAČÁTKU VÁLKY

Při úvahách o možném zahájení války budeme i dnes čerpat z drahocenných poznatků sovětských vojenských historiků — účastníků jedné z nejtěžších válek v historii lidstva.

Sovětské historikové označují střetné sražení jako jeden z nejtěžších druhů útočné činnosti, zejména když k němu došlo v prvních dnech války, kdy velitelé, štáby a vojska neměli dostatek bojových zkušeností s nepřítelem. Mnohé zkušenosti sovětské armády můžeme využít i v současnosti.

Na začátku války půjde o tzv. **pohraniční střetné sražení** na operačním stupni v operačním prostoru, v němž probíhá státní hranice napadeného státu. Obě bojující strany se budou snažit útokem realizovat své operační cíle na území druhého státu.

Pochopit hlavní obsah tohoto sražení vyžaduje, abychom poznali základní charakteristické rysy střetných sražení a vytvořili si představu o podmínkách, které mohou vzniknout v příhraničním prostoru při oboustranném používání jaderných zbraní.

Známe, že ke střetnému sražení může dojít v průběhu útočných i obranných operací na jednom nebo několika směrech v různé hloubce současně nebo postupně. Může jít o sražení s přicházejícími zálohami v průběhu útoku nebo s uskupeními, která pronikla do operační hloubky našich vojsk v obraně. Útočné operace, zvláště na začátku války, mohou začínat střetným sražením.

Podle poznatků ze zahájení a vedení střetných sražení ve druhé světové válce a našich současných představ o možnosti zahájení a vedení střetných sražení, můžeme uvést jeho charakteristické znaky.

Bude to především snaha obou stran předejít nepřítele v hromadném použití jaderných zbraní, úderu letectva a dělostřelectva. Využití všech sil a prostředků průzkumu k získávání hodnověrných zpráv o prostředcích jaderného napadení, činnosti pozemních vojsk v dotyku a činnosti záloh. Vedení aktivní rozhodné bojové činnosti bojeschopnými vojsky na rozhodujících smě-

rech v těžkých podmínkách se současným odstraňováním následků u zasažených vojsk prostředky hromadného ničení. Používáním vzdušných výsadků do týlu nepřítele s cílem udržet důležité prostory, nebo vést aktivní úder v týlu nepřítele. Rychlý a skrytý manévr vojsky do boku a týlu nepřítele. Časté změny v situaci na frontě, úporná a houževnatá snaha bojujících stran o iniciativu, úporný boj a čas, náhlé ztráty živé síly a bojové techniky.

K pohraničnímu střetnému sražení bude docházet na začátku války. Tato skutečnost bude mít vliv především na nedostatek bojových zkušeností velitelů a štábů jak řídit vojska v dosud neověřených podmínkách. Vzniklé podmínky, především hromadné používání jaderných zbraní, mohou mít záporný vliv na psychologický stav vojsk obou bojujících stran. Skutečnost, že obě strany budou vyjadřovat maximální úsilí k přenesení bojové činnosti na území nepřítele, bude bojová činnost v těchto zájmových prostorech vyjadřována houževnatostí. Průběh bojové činnosti do značné míry budou ovlivňovat i předem připravená a vybudovaná různá pohraniční obranná zařízení a především aktivování jaderných min a ostatních obranných zařízení na obou stranách státní hranice.

Je dosti obtížné a náročné vytvořit reálnou představu o takto zahájené válce. To však nás nezabavuje povinnosti s využíváním poznatků z druhé světové války a aplikací možných účinků jaderných zbraní na živou sílu, bojovou techniku, terén a ovzduší vytvářet představu o tom, jak bude probíhat bojová činnost vojsk pod cílevědomým řízením velitelů a štábů.

Možný průběh zahájení útočné operace

K vymezení obsahu a rozsahu pohraničního střetného sražení uvedme si i když zjednodušený situační příklad se zahájením války s použitím jaderných zbraní.

Vševojsková armáda prvního sledu frontu s cílem zabránit nenadálé agresi nepřítele zaujala podle plánu prostor vyčleněnými vojsky přikrytí státní hranice v celém pásmu armády a vojska armády postupně zaujala výchozí prostor k útoku. Předpokládáme, že obdobně učiní i nepřítel.

S cílem připravit výhodné podmínky pro rozhodný přechod do útočné operace, obě strany realizovaly první jaderný úder. Bojeschopné svazky, útvary a jednotky prvosledové armády byly vyvedeny k státní hranici s cílem přenést bojovou činnost na území nepřítele a postupně s využíváním účinků jaderných zbraní za podpory letectva a dělostřelectva ničit nepřítele a plnit plánované bojové úkoly. Nepřítel s cílem realizovat své útočné cíle bude uskutečňovat nejméně obdobnou činnost.

V těchto prvních hodinách zahájení války, kdy obě strany se budou snažit realizovat své útočné cíle, předpokládáme, že mohou vzniknout různé druhy boje. Na taktickém stupni bude nejčastěji docházet ke střetným bojům se všemi jejich průvodními znaky, jako jsou nedostatek zpráv o nepříteli, nedostatečně jasná situace, náhlé změny v situaci, úporná bojová činnost se snahou získat čas a prostor a zmocnit se iniciativy. V průběhu této bojové činnosti mohou některé svazky a útvary v závislosti na situaci přecházet do dočasné obrany, jiné budou útočit na nepřítele v obraně, odcházet z postavení apod. Některé jednotky se mohou dostat do obklíčení, jiné mohou na některých směrech pronásledovat nepřítele. Bojová činnost může probíhat na našem území, na území nepřítele i bezprostředně na státní hranici.

Nechci zde rozebírat podrobně možný průběh střetných bojů prvosledových svazků a tvarů na začátku války, i když vedení střetných bojů prvosledových svazků nebude jen jejich záležitostí.

Položme si však otázku, jaká situace může nastat, když síly a prostředky prvosledových svazů budou postupně zasazovány do bojové činnosti a cíl této snahy o iniciativu nebude plněn. Pak velitel vševojskové armády musí v závislosti na situaci a s cílem získat iniciativu zasadit další síly a použít další prostředky armády.

Předpis Oper-1-1 v článku 167 uvádí „Útočné operace zvláště v počátečním období války mohou být zahájeny střetným sražením“. Z toho můžeme vyvodit, že střetné sražení na začátku války nebude vždy pravidlem. Může však vzniknout situace, že obě bojující strany vyvedou hlavní síly v přibližně stejnou dobu ke státní hranici s cílem realizovat své útočné cíle a k setkání těchto sil dojde v přihraničním prostoru. Z toho vyplývá, že pohraniční střetné sražení může začínat bezprostředně po zahájení války, kdy dojde k setkání hlavních sil armády s hlavními silami vojsk nepřítele.

Úspěch vševojskové armády v pohraničním střetném sražení podmiňuje mnoho faktorů, ale především účelné a cílevědomé použití jaderných zbraní a úspěšný střetný boj pluků a divízi. Včasným zničením sil a prostředků nepřítele v dotyku a rozvinutím útoku armády na rozhodujícím směru umožňuje vyjít do boku hlavních sil nepřítele a rychle proniknout do jeho týlu a do hloubky jeho území.

Ke splnění tohoto kolu bude velitel vševojskové armády zasazovat svůj druhý sled k rozhodnému úderu, který zabezpečuje nejen dokončení zničení hlavních sil nepřítele, ale i současné rozvinutí operace do hloubky ve vyšších tempech. Zasazení druhého sledu armády znamená, že pohraniční střetné sražení dochází do rozhodující fáze o zmocnění se iniciativy na frontě.

Hlavním úkolem velitele a štábu vševojskové armády v této etapě armádní útočné operace bude správně vyhodnotit a zvolit nejvýhodnější směr pro zasazení druhého sledu a nejúčinnější formu manévru, který odpovídá použití jaderných zbraní. Při tom bude třeba zasazovat zejména tankové divize k hlubším úderům do boků a týlu nepřítele.

Při zasazování druhého sledu armády musí velitel a štáb armády dokonale posoudit především časovou nevyhnutelnost zasazení druhého sledu. Jde především o to, zda zasazením druhého sledu dojde ke změně situace, k převzetí iniciativy nad nepřítelem a k dokončení zničení jeho hlavních sil. Velitel armády se bude vždy snažit zasazovat svůj druhý sled až tehdy, když nepřítel již zasadil své druhé sledy a jeho další zálohy jsou daleko od fronty.

K pochopení tohoto požadavku nám pomůže i citace velkého ruského vojévůdce Kutuzova „Zálohy musí být šetřeny co možná nejdéle. Protože jen ten generál, který uchová své zálohy co možná nejdéle, nebude poražen“.

Způsoby ničení nebo dokončení zničení nepřítele zasazením druhých sledů armády

Z rozhodnutí velitele armády pro pohraniční střetné sražení musí vyplýnout především způsob zničení nepřítele. V podstatě mohou být dva základní způsoby ničení. V prvním z nich jde o úder do jednoho boku hlavního nepřátelského uskupení při jeho současném čelním poutání. Tento způsob je vhodný v případě, postupuje-li hlavní nepřátelské uskupení v nepříteli širokém pásmu.

Druhého způsobu ničení nepřítele použijeme tehdy, jestliže nepřítel bude postupovat v širokém pásmu nebo z různých směrů. Pak je výhodné vést úder na několika souběžných směrech do mezer mezi nepřátelské proudy s cílem napadnout jejich boky a týly, rozdělit nepřátelské uskupení na menší části a postupně je zničit.

Vševojsková armáda může vést dva souběžné údery, z nichž jeden je hlavní. Na něm má dosáhnout takovou převahu sil a prostředků, která zabezpečí rychlé převzetí iniciativy na frontě, rozdělení nepřátelského uskupení a jeho zničení po částech.

V podmínkách použití jaderných zbraní může vševojsková armáda ničit nebo dokončit zničení nepřítele i čelním úderem. Volba čelního úderu bude víceméně vynucena nedostatkem času, ale také tím, že terénní podmínky v prostoru pohraničního střetného sražení neumožní vést jiný výhodnější manévry. Předpokládáme, že podmínkou úspěchu vševojskové armády při tomto způsobu ničení nepřítele bude dostatek jaderných zbraní a že tyto prostředky budou účelně použité tak, aby útočící vojska využila co nejúčelněji jejich výsledků ničení k rychlému postupu vpřed.

Získat rozhodnou iniciativu v pohraničním střetném sražení neznamena jen zasadit druhý sled armády na rozhodujícím směru. Jde také o aktivní spoluúčast většiny prvků operační sestavy a to jak při zabezpečení úspěšné bojové činnosti vojsk prvního sledu armády, tak i v zabezpečení zasazení druhého sledu a rozvíjení útoku druhým sledem.

V podmínkách vedení armádní útočné operace s použitím jaderných zbraní bude určující podmínkou úspěchu cílevědomé a účelné použití prostředků jaderného napadení s cílem vyřadit prostředky jaderného napadení nepřítele a překvapivými údery zničit jeho hlavní síly. Nejúčelnější variantou k ničení nepřítele, nebo k podstatnému snížení bojeschopnosti jeho hlavních sil bude skupinový nebo i hromadný úder raketovými prostředky armády a svazků za spoluúčasti podpůrného letectva a dělostřelectva.

Velitel a štáb armády musí vynaložit maximální úsilí k tomu, aby s využitím hodnověrných zpráv o nepříteli byly jaderné údery zahájeny dříve, než u nepřítele. Realizovat tento určující požadavek v pohraničním střetném sražení bude vyžadovat využití již se zahájením války maxima sil a prostředků průzkumu armády. Získané zprávy o nepříteli bude třeba v nejkratší době ověřovat a jednotlivé objekty průzkumu cílevědomě sledovat.

Úspěšné vedení pohraničního střetného sražení bude vyžadovat od velitele a štábu vševojskové armády značné úsilí se zaměřením na tyto otázky:

- řídit a usměrňovat bojovou činnost prvosledových svazků,
- získávat, shromažďovat a vyhodnocovat zprávy o činnosti a zámyslu nepřítele s důrazem na jeho prostředky hromadného ničení a druhé sledy,
- vybírat objekty k použití jaderných zbraní a vést jaderné údery na tyto cíle,
- řídit manévry druhých sledů armády a zasadit je s překvapením na nejcitlivějších místech v sestavě nepřítele.

Vzhledem k tomu, že situace na frontě se může vyvíjet jinak, než jsme předpokládali, musí velitel armády ve svém rozhodnutí pro pohraniční střetné sražení upřesnit především:

- zámysl použití raketových prostředků armády a použití druhých sledů armády,
- úkoly prvosledových svazků a ostatních prvků operační sestavy.

Pohraniční střetné sražení se zahajuje s předstihujícími jadernými údery, údery letectva a dělostřelectva. Cílem této bojové činnosti bude zmařit organizované použití jaderných zbraní nepřítele a způsobit nepříteli rozhodující porážku. Divize prvního sledu armády aktivní bojovou činností předsunutých odřadů budou využívat výsledků jaderných úderů a palby dělostřelectva k rychlému pronikání do sestavy nepřítele. Druhý sled armády po zasazení na rozhodujícím směru bude přecházet do útoku z chodu s rozvíjením útoku do boku a týlu nepřítele.

Pohraniční střetné sražení bude končit tehdy, když dojde ke zničení nebo oslabení sestavy vojsk nepřítele natolik, že tento se vzdá svého útočného zámyslu. Tzn., že zahájí odchod s postupným přechodem do obrany na výhodných čarách.

V případě neúspěchu v pohraničním střetném sražení bude vševojsková armáda částí sil nebo hlavními silami přecházet do obrany s cílem zastavit útok nepřítele, oslabit jeho síly, získat čas, přisunout další zálohy a pak přejít do rozhodujícího útoku.

Jak jsem již uvedl, střetné sražení je jeden z nejtěžších druhů bojové činnosti. Pohraniční střetné sražení bude mít své specifické znaky, přičemž stupeň náročnosti na velitele, štáby a vojska bude ještě vyšší. To lze zdůvodnit především tím, že na obou bojujících stranách bude vyvíjena maximální snaha realizovat své útočné cíle hned na začátku války s maximálním vypětím sil.

V podmínkách zahájení armádní útočné operace s použitím jaderných zbraní budou mít na průběh pohraničního střetného sražení určující vliv výsledky jaderných úderů nepřítele. Může dojít i k vyřazení některých prvoslaveckých svazků a útvarů, kterým bude možné pro další bojovou činnost ukládat jen omezené úkoly, nebo je vystřídat bojeschopnými vojsky druhého sledu.

Pohraniční střetné sražení bude probíhat v podmínkách, kdy bude velitel a štáb armády řešit současně otázky odstraňování následků napadení po jaderných úderech nepřítele, organizovat odstraňování závalů, hašení požárů a překonávání zamořených prostorů radioaktivními a chemickými látkami. To vše náročnost vedení pohraničního střetného sražení ještě vystupňuje.

Setkáváme se i s odlišnými názory na pohraniční střetné sražení vedené v podmínkách použití jaderných zbraní a to především ve vztahu k prvnímu hromadnému úderu frontu a k odrážení agrese nepřítele.

Jsem toho názoru, že odrážení agrese nepřítele je pojem strategický, jehož smyslem je bojovými prostředky napadeného státu oslabit síly a prostředky agresora a zastavit jeho postup.

Vševojsková armáda prvního sledu se zúčastní odrážení agrese pozemních vojsk nepřítele, především vojsky překrytí státní hranice i dalšími prostředky, především PVO.

První hromadný úder frontu (bude-li válka zahájena s prostředky jaderného napadení) bude průvodním jevem odrážení agrese nepřítele a současně svým stupněm zničení připraví podmínky k rozvíjení útočné operace a k úplnému zničení nepřítele.

Úspěch či neúspěch v pohraničním střetném sražení vedeném s použitím jaderných zbraní, nebo jen s klasickými prostředky ničení bude mít značný vliv na další průběh ozbrojeného zápasu, což bylo zjevné i v průběhu světové války při napadení SSSR fašistickým Německem.

PŘEDSUNUTÝ ODŘAD

Manévrový ráz soudobého boje umožňuje daleko širší použití předsunutých odřadů a taktických vzdušných výsadků, které jsou schopné samostatně plnit úkoly odtržené od hlavních sil svazků ve všech druzích boje.

Předsunutý odřad plní tyto hlavní úkoly.

1. Při zahájení války

— ovládnout hraniční přechody, přenést boj na území nepřítele, zabezpečit zasazení hlavních sil divize;

— zastavit a zničit pronikajícího nepřítele na naše území nebo vytvořit podmínky pro jeho zničení hlavními silami divize.

Použití PO při zahájení války viz VM 7/1973.

2. V útočné operaci

a) Při zasazování divize druhého sledu.

Článek 256 Vševojsk-1-1 stanoví, že divize druhého sledu armády se na čáru zasazení do boje zpravidla přesunuje pod ochranou předvojů. Jejich úkolem je zabezpečit přesun hlavních sil divize, zničit odpory nepřítele, které nezní-
čily prvosledové svazky (útvary), a zabezpečit rozvinutí a zasazení hlavních sil do boje.

To však nevylučuje možnost zabezpečit čáru zasazení hlavních sil divize předsunutým odřadem. Článek 109 Vševojsk-1-2 hovoří o možnosti použití mspr a tpr při rozvíjení útoku jako PO. Ustanovení tohoto článku můžeme plně aplikovat na vyslání předsunutého odřadu v síle pluku při zasazování divize druhého sledu a v hloubce nepřátelské obrany.

Při zasazování druhosledové divize můžeme předsunutý odřad vyslat k proniknutí mezerami v bojové sestavě nepřítele ještě před zasazením hlavních sil divize.

b) Použití předsunutých odřadů při rozvíjení útoku.

Podle článku 253 Vševojsk-1-1 a 109 Vševojsk-1-2 vysíláme PO po prolomení nepřátelské obrany k obsazení důležité čáry nebo prostoru z chodu s úkolem předejít nepřítele v jejich obsazení a vytvořit tak podmínky pro udržení vysokého tempa postupu. Těmito čarami a prostory jsou: přechody přes vodní překážky, podélné hřbety, okraje lesů, důležité komunikační uzly, soutěsky

apod. Dále PO vysíláme k ovládnutí důležitých objektů, jako jsou nepřátelská letiště, přehradní hráze, sklady jaderné munice a důležitého materiálu (PHM, proviantu) apod.

Trvalým úkolem PO bude ničení všech prostředků jaderného napadení, včetně jaderných min.

PO vysíláme též k vytvoření podmínek pro rozbití a zničení určitého nepřátelského uskupení, což plní tím, že

— přehradí cesty odchodu nepřítele, zabráni jeho vyvedení z boje, přeskupení sil a obnovení jejich bojeschopnosti a tím zabezpečí výhodné podmínky pro jeho obklíčení a zničení,

— přehradí směr postupu prisunovaným druhým sledům a zálohám nepřítele, zjistí jejich hodnoty a zámysl, donutí je k rozvinutí v terénu pro ně nevýhodném, zbaví je iniciativy, zdrží je a umožní jejich zničení hlavními silami divize.

3. Ve střetném boji budeme PO používat k plnění dvou skupin úkolů:

a) K vytváření výhodných podmínek pro zahájení střetného boje.

b) K dovršení úspěchu střetného boje, zpravidla při přechodu do pronásledování.

K vytvoření výhodných podmínek pro zahájení střetného boje budou plnit PO tyto hlavní úkoly:

— předcházet nepřítele v ovládnutí výhodné čáry, přehrazovat směr jeho postupu a čelně ho poutat. Tím budou vytvářet podmínky pro jeho předstížení v palebných úderech, v rozvinutí a úderu hlavních sil divize;

— ovládnout a zabezpečit čáru rozvinutí pro hlavní síly divize k úderu do boku nepřátelského uskupení. Čelně je může poutat jiný pluk;

— aktivní činností přinutit nepřítele ke změně jeho postupu. Tím odkrýt jeho bok a vytvořit podmínky pro úder hlavními silami do boku nepřítele.

V průběhu střetného boje budeme PO vysílat zpravidla k

— zabránění přísunu dalších nepřátelských záloh a k jejich ničení,

— ničení prostředků jaderného napadení nepřítele v hloubce jeho sestavy,

— zabránění odchodu nepřítele a k ovládnutí důležitých komunikačních uzlů a objektů (přepravišť, soutěsek) v týlu nepřítele a tím vytvořit podmínky pro dokončení jeho zničení.

V některých případech bude docházet ke kombinovanému plnění úkolu divizním a plukovními předsunutými odřady.

4. Za pronásledování bude PO plnit zpravidla obdobné úkoly jako ve střetném boji.

5. Síla a složení PO

PO tvoří různé druhy vojsk a posilových prostředků tak, aby byl schopen plnit samostatné úkoly. Po jejich splnění se jeho části vrací do organických útvarů a jednotek.

Síla, popř. počet předsunutých odřadů závisí na:

— organizačním stupni, silách a prostředcích, které má velitel k dispozici,

— úkolu, který má PO plnit,

— situaci nepřítele z hlediska jeho záloh a možnostech jejich použití ke zmaření činnosti PO,

- hloubce úkolu a předpokládané době jeho plnění,
- terénu, ve kterém bude PO úkol plnit.

Jádro předsunutého odřadu tvoří zpravidla motostřelecký nebo tankový pluk (prapor). V praxi často nesprávně, celkem téměř šablonovitě určujeme jako PO tankový a jen výjimečně motostřelecký pluk.

Při volbě, zda vyslat tankový nebo motostřelecký útvar (jednotku), vycházíme ze situace a vlastností útvaru (jednotky) a jak se tyto vlastnosti hodí pro úkol, který máme plnit, z terénu a z povětrnostních podmínek ovlivňujících průchodivost techniky mimo komunikace.

Tankové jednotky mají mnoho výhod, ale mají též některé vlastnosti, které nás nutí, abychom za určitých okolností dali přednost motostřeleckým jednotkám při vytváření jádra PO. Sem patří menší pozorovací možnosti osádek tanků a omezená možnost pohybu tanků v horském a zalesněném terénu, menší schopnost překonávání vodních toků a nutnost přípravy tanků pro hluboké brodění a jeho překonání v součinnosti s motostřeleckými jednotkami. Plně využití schopností překonávání velkých zamořených prostorů je snižováno některými organickými a posilovými prostředky tankových útvarů (jednotek), které nemají tytéž schopnosti jako tanky.

Motostřelecké jednotky mají údernou a palebnou sílu, jakož i ochranu osádky pancířem o něco menší, než tankové jednotky. Mají však výhodu v tom, že mohou plnit úkol za všech klimatických podmínek a v každém terénu a popř. i v pěších bojových sestavách. Vybaveny obojživelnými bojovými vozidly pěchoty (BVP) a obrněnými transportéry mohou překračovat vodní toky z chodu bez přípravy. Mají lepší podmínky vizuálního pozorování. Vhodnější jsou k plnění těch úkolů, které končí dočasnou obranou prostoru nebo objektu do příchodu hlavních sil divize.

Je proto účelné, aby základní jádro PO vytvořil jeden druh jednotek a k jeho zesílení byl použit další druh.

Zesílený pluk jako PO má velkou údernou sílu, je schopen přenášet úsilí činnosti z jednoho směru na druhý. Po zavázání částí sil do boje mu zpravidla zůstane dostatek volných sil ke splnění stanoveného úkolu.

Jeho nevýhodou je menší pohyblivost (vyvolaná velkým množstvím a různorodostí bojové techniky) a částečná těžkopádnost při činnosti na jedné pochodové ose (délka pochodové sestavy 30—40 km i více). To zvyšuje jeho zranitelnost letectvem a prostředky jaderného napadení nepřítele a současně snižuje jeho překvapivou činnost. Proto PO v síle pluku bude působit na jedné ose (směrech), což jeho činnost zpružní a zranitelnost sníží.

Pro zkrácení proudů budeme zpravidla volit vzdálenosti mezi vozidly do 30 m. V průběhu pronikání sestavou nepřítele můžeme zkrátit i vzdálenost mezi praporečnými proudy na 2—3 km. Nepřítel bude pravděpodobně na pronikající PO používat jaderné údery malé ráže. Tím dojde ke zkrácení proudů asi o 1/3. Bude dosaženo zvýšené pohotovosti úderné síly předsunutého odřadu v průběhu plnění úkolu, zjednoduší se velení i organizace zajištění.

Předsunutý odřad v síle praporu

- má po zesílení poměrně značnou údernou i palebnou sílu,
- je snadno ovladatelný po stránce velení a tím se zvyšuje jeho manévrovací schopnost,

— má možnost lepšího využívání vlastních jaderných úderů a mezer v nepřátelské sestavě k rychlému pronikání ke stanovenému cíli a schopnost s překvapením plnit určený úkol,

— v případě zavázání do boje před splněním úkolu, bude zpravidla dostatek sil k vyslání nového předsunutého odřadu.

Někdy může divize vyslat dva i více PO, z toho jeden divizní. Pak je nutná koordinace činnosti PO divize a pluků. Vyslání více PO (na každý důležitý taktický směr jeden) povede ke tříštění pozornosti nepřítele a ztíží mu zjištění našeho zámyslu. Hlavní síly, které nebudou moci využít úspěchu jednoho PO, mají možnost manévru k využití úspěchu druhého.

Posílení předsunutého odřadu musí zabezpečit jeho schopnost plnit úkol samostatně (odtrženě od hlavních sil), ale současně nesmí podstatně snižovat jeho pohyblivost. V závislosti na síle jádra PO a jeho úkolu můžeme jej posílit:

- motostřeleckými jednotkami (tvoří-li jádro tp nebo tpr),
- tankovými jednotkami (vyšleme-li tpr),
- dělostřelectvem,
- protiletadlovými jednotkami,
- ženijními jednotkami,
- prostředky materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení.

Tankový pluk posílíme jedním mspr, tankový prapor msr.

Motostřelecký prapor posílíme jednou až dvěma msr, msp zpravidla neposílujeme.

Dělostřelectvem budeme PO posilovat takto:

- tp — jedním až dvěma oddíly,
- tpr nebo mspr — jednou baterií až jedním oddílem,
- msp až jedním oddílem.

Tankový nebo motostřelecký prapor posílujeme hodnotou čtyř až baterie PLdvK. PO v síle pluku zpravidla neposílujeme prostředky PVO.

PO v síle pluku i praporu můžeme posílit až jednou žč a v potřebném rozsahu i **přepravními prostředky**. (Pluk 1/4—1/2 PMS a 2—3 PTS-10, prapor 1—2 AM-50.)

Podle doby trvání úkolu, terénu a pravděpodobné činnosti nepřítele vybavíme PO v síle praporu též některými prostředky materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení. Půjde především o vozidla s municí, zdravotnické síly a prostředky pro poskytnutí první pomoci raněným a technickými prostředky z top pluku (1 VT, 1 PAD-1 M anebo 1 TPDA). Pluk má dostatek svých organických prostředků materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení.

Budeme vždy důsledně zvažovat všechny okolnosti, které ovlivňují sílu jádra PO a jeho složení (zda tankový nebo motostřelecký útvar — prapor).

Posilování PO má zvýšit jeho bojovou sílu, prohloubit bojovou samostatnost, ale nesmí omezovat jeho manévrovací schopnosti.

Základní sestavou pro plnění úkolů PO při pronikání k určenému objektu je pochodová a předbojová sestava. Do bojové sestavy se bude PO nebo jeho část rozvíjet jen při zavázání se do boje se silnějším nepřítelem, kterého nemůže obejít.

6. Vyslání předsunutého odřadu

Velitel divize musí včas předvídat vyslání PO a stanovit mu úkol ve svém rozhodnutí. Úkol stanoví pro zahájení války, k zabezpečení zasazení hlavních sil divize do útoku nebo k jeho vyslání souběžně se zahájením útoku, zpravidla ihned po jaderných úderech na přední okraj nepřátelské obrany a před zahájením střetného boje.

Při plánování pochodu s předvídáním střetného boje a při předpokládaném vyslání PO v průběhu útoku bude velitel na základě konkrétního vývoje situace postupně a včas upřesňovat úkol PO a přijímat potřebná organizační opatření.

Velitel divize v úkolu PO stanoví směr činnosti, úkol a dobu jeho splnění i způsob podpory dělostřelectvem a jinými prostředky. Pro pluk druhého sledu (jako PO) kromě toho stanoví čas vyslání, čáru (prostor), ze které bude vyslán k plnění úkolu a seznámí jej s opatřeními divize k zabezpečení jeho vyslání. **K tomu zpravidla organizuje součinnost** s cílem sladit činnost všech prvků bojové sestavy divize a PO k využití jaderných úderů, úderů letectva a dělostřelectva. Dále ji organizuje velitel PO s cílem sladit činnost uvnitř bojové sestavy PO.

Součinnost může organizovat ve třech etapách s tímto obsahem:

- v první etapě řeší úkoly spojené se zabezpečením vyslání PO z bojové (pochodové) sestavy divize,
- ve druhé etapě sladí činnost PO při postupu sestavou nepřítele, jeho palebnou podporu, popř. opatření pro spojení s výsadky,
- ve třetí etapě řeší boj o ovládnutí a udržení stanoveného prostoru, zabezpečení rozvinutí hlavních sil a úkoly spojené s další činností PO.

Součinnost zabezpečujeme nepřetržitě až do splnění stanoveného úkolu.

PO v útoku můžeme vysílat z prvního nebo druhého sledu.

Vyslání PO z prvního sledu má tu výhodu, že zná situaci nepřítele a je schopen okamžitě využít mezer v jeho bojové sestavě k pronikání do hloubky. Nevýhodou je, že jednotky budou již bojovou činností částečně opotřebovány a za určitých okolností bude nutné rychle přejít z bojové do předbojové sestavy.

PO z prvního sledu budeme nejčastěji vysílat:

- prvosledový pluk má schopnost přejít poměrně rychle ze stávající útočné (tj. částečně rozvinuté bojové sestavy) do sestavy vhodné pro plnění úkolu jako PO,
- prvosledový pluk na samostatném směru proniká do hloubky obrany nepřítele, odtrhuje se od hlavních sil divize a sousedů a působí (např. při pronásledování) v předbojových sestavách,
- jeho posílení zabezpečuje splnění nového úkolu; případně další posílení můžeme včas zabezpečit,
- jeho vyslání nevyžaduje náročné doplňování materiálně technickými a zdravotnickými prostředky,
- v bojové sestavě nepřítele jsou mezery, nepřítel je slabý nebo bude oslaben jadernými údery, zahájil odchod a vlastní jednotky přešly nebo přecházejí do pronásledování,

— pro vyslání PO nemáme ve druhém sledu (vševojskové záloze) síly a prostředky,

— do doby zasazení PO z druhého sledu bude nepřítel schopen přehradit vzniklou mezeru v jeho sestavě zálohami,

— druhý sled bude výhodnější použít k plnění jiného úkolu, nebo je vázán plněním jiného úkolu.

PO z druhého sledu budeme nejčastěji vysílat:

— jsou-li prvosledové pluky vázány bojem s nepřítelem a jejich odpoutání není možné,

— vytvořená mezera v bojové sestavě poskytuje dostatečné možnosti k pronikání PO v pochodové nebo předbojové sestavě,

— bojová činnost má oboustranně manévrový ráz, v sestavě nepřítel jsou mezery a jeho obrana na předpokládaném směru postupu PO není souvislá,

— terén je způsobilý pro široký manévr vojsky,

— druhý sled (vševojsková záloha) je včas použitelná.

PO z druhého sledu je třeba:

— vyslat jej do mezery na rozbitou obranu nepřítel nebo tuto mezeru vytvořit jadernými údery tak, aby se PO nezavázal do boje již v prostoru jeho vyslání, ale vždy rychle, v pochodových proudech nebo předbojových sestavách, pod ochranou vlastních ČPZ, pronikal do hloubky sestavy nepřítel. Jen tak dosáhneme, aby PO nabral již v počátku rychlost, odpoutal se od hlavních sil, v jejichž prospěch působí,

— zabezpečit palebně dělostřelectvem divize i sousedů. Umlčet odpory a dělostřelectvo nepřítel tak, aby velitel PO nemusel ihned zpočátku rozvíjet vlastní a přidělené dělostřelectvo a rozvíjel je až v co největší hloubce obrany nepřítel.

Mezera v sestavě nepřítel by měla umožnit vyslání PO s dvěma prapory v prvním sledu. Tím dojde k podstatnému zkrácení délky jeho proudů. PO bude od začátku své činnosti působit v širší sestavě, což bude nepříteli ztěžovat možnosti soustředěného použití jeho záloh k zastavení hlavních sil PO.

Velitel a štáb divize musí včas přijmout organizační opatření k zabezpečení plynulého začlenění posilových prostředků do sestavy PO.

Je výhodné, aby čáru vyslání PO zabezpečily jednotky v dotyku. Při jeho vyslání do široké mezery, kdy jednotky v dotyku tento úkol nemohou plnit, vysílá velitel PO k jejímu zabezpečení ČPZ nebo předvoj.

Pro přesun na čáru vyslání je výhodné určit dvě vhodné komunikace. Prostor (čára) vyslání má být vhodná pro rozčlenění PO do předbojových a v případě nutnosti i bojových sestav jednotek.

Čára (prostor) vyslání PO se co do vlastností terénu nebude odlišovat od čáry (prostoru) zasažení útvaru do prvního sledu. Rozdíl spočívá v situaci nepřítel i v zabezpečení zasažení. Rozdílné podmínky zasažení ovlivňují volbu bojové sestavy. PO bude zpravidla v pochodové nebo předbojové sestavě, druhý sled v bojové nebo předbojové sestavě.

Jakmile se PO odpoutá od hlavních sil, využívá zpráv vlastního průzkumu i průzkumu nadřízeného velitele a proniká rychle do prostoru, v němž má plnit stanovený úkol. Nepřátelské odpory, které jsou na směru postupu, obchází, aby se nezdržoval. Jestliže se střetne se slabšími silami nepřítel-

le a především v situaci, kdy jejich obejití bude znamenat větší zdržení, zničí je prudkým útokem z chodu.

Boji s většími silami nepřitele se PO vyhýbá a informuje o nich velitele, který jej vyslal. Jestliže je to nutné, kryje se částí sil proti nim. Hlavní síly však rozhodně postupují do hloubky ke splnění stanoveného úkolu.

Během postupu k prostoru své činnosti se PO vyhýbá takovým místům v sestavě nepřitele, která by mohla jeho postup zpomalit. Sem počítáme velké osady, lesní komunikace (které se dají snadno bránit, zatarasit apod.).

Trvalým úkolem PO je ničení prostředků jaderného napadení. Tento úkol bude plnit jak samostatně, tak v součinnosti s průzkumnými jednotkami. Jakmile zjistí na směru svého postupu v jeho blízkosti prostředky jaderného napadení, vyčlení síly a prostředky k jejich zničení. Ty se rychle přiblíží k jejich prostoru, překvapivou a rozhodnou činností je zničí.

Pokud bude PO ničit prostředky jaderného napadení v součinnosti s průzkumnými jednotkami, bude úkolem průzkumných jednotek zabránit odchodu zjištěných prostředků jaderného napadení nebo aspoň sledovat jejich přemístění a informovat velitele PO a velitele jednotky vyčleněné k jejich zničení o situaci a nejvhodnějším směru útoku. Po jejich zničení dosahuje vyčleněná skupina rychlým postupem hlavní síly.

Stanoveného prostoru, objektu nebo čáry se PO zmocňuje překvapivým úderem do boku a týlu nepřitele a kde to není možné, udeří čelně z chodu po palebném a někdy i jaderném úderu (který vyžádá od nadřízeného). Jestliže útok na jednom směru nebude úspěšný, snaží se velitel PO zmocnit se prostoru útokem na jiném směru. Dělostřelectvo PO palbou umlčuje ty nepřátelské odpory, které kladou největší odpor. Po zmocnění se stanoveného prostoru (objektu) organizuje velitel opatření k jeho zabezpečení a udržení do příchodu hlavních sil divize. K udržení objektu organizuje zpravidla kruhovou obranu. Často však vznikne situace, kdy část sil ponechá k udržení stanoveného prostoru (čáry) a hlavními silami v souladu s doplňkovým úkolem od nadřízeného velitele bude postupovat k plnění dalších úkolů nebo se připraví k rozvíjení útoku v součinnosti s hlavními silami divize. Bude-li to nutné, můžeme PO po splnění úkolu vyvést do druhého sledu.

Velmi často bude PO působit v součinnosti s taktickým vzdušným výsadkem. Ke splnění úkolu musí si předem důsledně dohodnout součinnost. Musíme určit velitele, který převezme velení PO i výsadku po jejich sloučení. Pro vzájemné spojení s výsadkem i hlavními silami určujeme součinnostní čáry a signály. Signály stanovíme i pro součinnost s vlastním letectvem, zvláště pro případ vytyčování předního okraje bojujících jednotek.

Bojová činnost PO v obsazeném prostoru se nebude lišit od základních zásad vedení soudobého boje. Boj PO odtržené od hlavních sil zvýrazňuje potřebu zabezpečení boků a týlu, ale současně umožňuje manévry silami a prostředky. Velkou pozornost věnujeme organizaci zabezpečení bojové činnosti hlavních sil PO s důrazem na průzkum a přímé zajištění. Zabezpečíme též užší vzájemnou informovanost s průzkumnými orgány nadřízeného velitele a vzdušným průzkumem.

Délka bojové činnosti PO odtržené od hlavních sil bude různá. Bude záviset zejména na úkolu PO, jeho síle, složení a činnosti nepřitele (jeho záloh).

Jiná bude v situaci, kdy hlavním úkolem PO bude zabezpečit rozvinutí a přípravu dělostřelectva pro palebnou přípravu (zabezpečení) zasazovaných hlavních sil do útoku a jiná např. při činnosti PO v hloubce nepřátelské obrany.

Orientačně můžeme předpokládat, že PO v síle praporu může vést bojovou činnost odtrženě od hlavních sil 3—4 hodiny a pluk 5—6 hodin i více. Tuto dobu můžeme matematicky vyjádřit podle vzorce:

$$D = V1 \cdot \frac{V1 \cdot ts}{V1 - V2}$$

D = optimální vzdálenost pro vyslání PO k plnění úkolu od čáry (prostoru), kterého se má zmocnit,

V1 = tempo postupu PO km/h,

V2 = tempo postupu hlavních sil km/h,

ts = doba samostatné bojové činnosti PO po dosažení určené čáry v hodinách.

Za předpokladu, že tempo pronikání PO bojovou sestavou nepřítele bude v průměru dosahovat např. 10 km/h a tempo útoku hlavních sil v hloubce obrany nepřítele dosáhne 3—4 km/h, můžeme po dosažení příslušných údajů do vzorce dojít k těmto závěrům:

$$\text{— PO v síle praporu: } D = 10 \cdot \frac{3,5 \cdot 3,5}{10 - 3,5} = D = 18,6 \text{ km}$$

$$\text{— PO v síle pluku: } D = 10 \cdot \frac{5,5 \cdot 3,5}{10 - 3,5} = D = 29,6 \text{ km}$$

PO v síle praporu bude vysílat divize ve vzdálenosti asi 19—20 km od čáry nebo objektu, který má ovládnout. Samostatně povede bojovou činnost 3—4 hodiny a bez palebné podpory dělostřelectva ze sestavy hlavních sil 1—2 hodiny.

PO v síle pluku bude vysílat divize ve vzdálenosti 30 km od čáry (prostoru) nebo objektu, který má ovládnout. Samostatně povede bojovou činnost 5—6 hodin a bez palebné podpory dělostřelectva ze sestavy hlavních sil asi 2—4 hodiny.

Uvedené příklady vycházejí z dosavadní praxe vysílání a úkolování PO.

Závěr

Předsunuté odřady se staly důležitým prvkem bojové sestavy divize za druhé světové války. Charakter soudobého boje, jako např. vysoká manévrovost, dynamičnost, rychlé a náhlé změny situace, vedení bojové činnosti na široké frontě a do velké hloubky, význam předsunutých odřadů ještě více zvýrazňuje.

ZKUŠENOSTI Z TAKTICKÝCH CVIČENÍ

Otázky přípravy a rozpracování cvičení v duchu nového předpisu MNO-2-6 rozebral ve Vojenské mysli s. genmjr. ing. Jaromír Jašek, CSc. Já se zaměřím především na vlastní problematiku řízení plukovních taktických cvičení, která jsou v každém výcvikovém roce vyvrcholením příprav jednotek vševojskového pluku.

Příprava cvičících velitelů, štábů a jednotek je nedílnou součástí přípravy cvičení. Nesmí narušit normální průběh bojové přípravy. Opatření k přípravě na cvičení jsou zpravidla uvedena v plánu bojové a politické přípravy. Pro důstojníky organizujeme samostatné studium a připravují se na velitelských zaměstnáních. Štáby jako celky se slučují na štábních nácvicích a plánovaných velitelsko-štábních cvičeních (velitelských cvičeních na pojítkách). U jednotek probíhají takticko-pořadová zaměstnání a taktická cvičení. Důležité je, abychom do zahájení samotného cvičení probrali všechna základní témata taktické přípravy i dalších druhů příprav. Zejména se zaměříme na procvičení ničení vrtulníků bojové podpory pěchoty. Před plukovním cvičením soustředíme a vycvičíme odřad odstranění následků, skupinu pro zneškodnění jaderných min, ničení prostředků jaderného napadení nepřítele a prostředků REB. Nacvičíme i způsob činnosti na místě speciální očisty. Štáby útvarů si prověří sladěnost rot podle programů bojové přípravy. Všechny účastníky cvičení poučíme a prověříme jejich znalosti bezpečnostních opatření. Těsně před zahájením cvičení kontrolujeme stav výzbroje, bojové techniky, pojítek a materiálu.

Tato kontrola probíhá formou pořadové prohlídky cvičících štábů a jednotek. Zahajujeme ji náročnou kontrolou počtů a zejména zda je správně postavena organizace jednotek na cvičení, i úplné materiální vybavení všech cvičících, vnější vzhled a v zimě vydání všech zimních doplňků, znalost ochrany proti omrzlinám apod.

Řízení cvičení musí zabezpečit splnění stanovených učebních cílů a vytvářet podmínky, které se maximálně přibližují bojovým. Složitost soudobého boje vyžaduje, abychom u všech velitelů již v míru rozvíjeli iniciativu a rozhodnost. Proto není vhodné, aby cvičení probíhalo přesně podle předem připraveného plánu a autorských rozhodnutí a k tomu byly násilně vytvářeny situace.

Zahajovat cvičení můžeme:

a) Přímou z mírové posádky vyvedením štábů a vojsk do výchozích prostorů pro cvičení.

b) Vyvedením štábů z mírových posádek do výchozího prostoru pro cvičení se současným vyvedením jednotek s pásovou technikou do vojenských výcvikových prostorů.

c) Po předchozím vyvedení všech jednotek a štábů do vojenských výcvikových prostorů.

V naší praxi převládá druhý způsob zahájení cvičení. Nedostatků se ve většině případů projevují v tom, že cvičící štáby jsou zaměřeny jen na vlastní přesun do výchozích prostorů bez toho, aby byl jasný přehled i o železničních přesunech do VVP. Je na řídícím cvičení, aby vyvinul příslušný tlak na zplánování kombinovaných přesunů a štáb měl dokonalý přehled o činnosti nejen štábů (které zahajují cvičení velitelsko-štabní), ale o svých jednotkách přepravovaných po železnici.

Spolu s tím vyplývá i otázka včasného seznámení jednotek ve VVP s bojovou situací, jakož i doručení předběžných nařízení a bojových rozkazů.

Místo a dobu vydání taktických námětů a bojových rozkazů (nařízení) cvičícím určuje řídící cvičení podle tématu a cílů cvičení.

Po vydání taktických námětů a bojových rozkazů se cvičícím velitelům poskytuje nezbytný čas k organizaci bojové činnosti. Při stanovení tohoto času vycházíme ze současného stavu sladění a připravenosti velitelů a štábů i jejich připravených metodik práce v poli.

Pozornost zaměříme zejména na schopnost velitelů organizovat boj v terénu, na konkrétnost, včasnost a soulad vydávaných bojových rozkazů a nařízení se vzniklou situací a uloženými úkoly, úplnost a kvalitu zpracovaných bojových dokumentů. Rozhodnutí cvičících velitelů osobně vyslechne a schválí velitel, který řídí cvičení. Jestliže přijatá rozhodnutí nejsou odůvodněná, usměrňuje je řídící cvičení k tomu, aby cvičící velitelé důkladněji zhodnotili situaci a rozhodli se cílevědoměji. To je zvláště nutné v případech, kdy rozhodnutí stran neodpovídá dané situaci nebo neusnadňuje splnit cíle cvičení. Ovlivnit je nutné i taková rozhodnutí, v jejichž důsledku mohou vzniknout škody na majetku nebo může dojít k porušení bezpečnostních opatření.

Jedním z vážných nedostatků, který se projevuje v období organizace boje je praktická činnost velitelů a štábů při činnosti v terénu zejména v konkrétním přenesení přijatého rozhodnutí na mapě do terénu a v praktickém sladění činnosti jednotek. Proto v období organizace boje musíme zvláštní pozornost věnovat organizaci součinnosti. Práce velitele a štábu při organizaci součinnosti spočívá ve sladění činnosti všech druhů vojsk a prostředků ničení podle úkolů, čar a času k maximálně úspěšnému splnění bojového úkolu a v seznámení podřízených velitelů se stanoveným způsobem součinnosti. Součinnost se organizuje do celé hloubky bojového úkolu s přihlédnutím k použití sil a prostředků nadřízeného velitele. Velitel při organizaci součinnosti je povinen přesně stanovit cíl činnosti praporu, pluku při plnění každého úkolu, jaké síly a prostředky se k tomu přibírají a způsob jejich využití. Ve všech případech, kdy to situace dovoluje, skuteční velitel rekognoskaci a organizaci součinnosti v terénu. Velitel zahajuje rekognoskaci topografickou a taktickou orientací a určí orientační body po čarách zprava doleva. Pokud jsou vlastní jednotky v dotyku, může vyslechnout informaci velitele jednotky v dotyku o roz-

místění vlastních jednotek a jednotek nepřítele, na základě výsledků rekognoskace může velitel upřesnit své rozhodnutí, bojové úkoly jednotkám i způsob součinnosti. Všechny pokyny a upřesnění velitele při činnosti v terénu si účastníci rekognoskace zapisují a zakreslují do map. Velitel má vycházet ze zásady, aby otázky řešil a upřesňoval podle skutečného terénu, při čemž pracovní mapa je mu určitým vodítkem.

Řídící cvičení a jeho pomocníci při této činnosti sledují schopnost velitelů, náčelníků upřesňovat své zámysly a praktickou součinnost vojsk přímo v terénu. Jednou z důležitých otázek, která bývá při cvičení často opomíjena, je kontrola a pomoc podřízeným stupňům velení. Plnění rozkazů a nařízení kontrolujeme nepřetržitě jak v přípravném období, tak i v průběhu boje. Zaměřujeme se na včasné a přesné plnění úkolů stanovených jednotkám a poskytnutí pomoci ve správném pochopení a zplánování úkolu. Vedení bojové činnosti je dvoustranný proces, v němž se každá strana snaží dosáhnout stanoveného cíle. Proto nelze vždy spoléhat na to, že zahájení boje se bude plně rozvíjet podle zámyslu a rozhodnutí velitele, podle zpracovaných plánů. Důležitou úlohu musí sehrát řídící cvičení a jeho pomocníci, zejména u jednostranných cvičení. Má podehrávat situace podle posledních poznatků o organizaci a taktice nepřítele a nesmí připustit šablonovitost a podcenění nepřítele. Imitace paleb nemá probíhat jenom podle předem připraveného schématu, ale musí pružně reagovat na rozhodnutí velitele. K tomu můžeme plně využívat smluvených značek a tabulí podle přílohy MNO-2-6. Na obou stranách zpravidla imitujeme: palby dělostřelectva, údery a palby letectva, jaderné údery, u kterých chceme, aby byly vyznačeny ničivé sektory. Dále můžeme imitovat údery vrtulníků bojové podpory nepřítele. Hlavním smyslem imitace je přiblížit co nejvíce podmínky cvičení skutečným bojovým situacím. Může nám napomáhat i k odhalení nepřesných a neúplných rozhodnutí velitele a přimět ho k reálnějšímu hodnocení dané situace. Rozsah imitace musí odpovídat silám a prostředkům, které se zúčastní cvičení a režimu palby daných palebných prostředků. Imitace i když je připravena do určitého prostoru a cvičící se rozhodne jinak, nemá být spuštěna a cvičící musí vidět důsledky svého nesprávného rozhodnutí. Při cvičeních je vhodné používat všech imitačních prostředků zavedených do armády. Kromě jiných dosud velmi málo využíváme min s dýmovou vložkou. Mohou nám ukázat kolik tanků, OT nerespektuje rozkazy velitelů a bylo by v boji zničeno. Doplníme-li tuto imitaci vhodným rozehráním ztrát a poškození techniky, donutíme cvičící, aby respektovali průchody v minových polích a důsledně je prozkoumali. Vhodné je i využívání dráždivých dýmovníků a zápalných prostředků, které zvyšují názornost cvičení.

Podle mých zkušeností je rovněž nutné upustit od různého suponování a ústního rozehrávání zataraseného a zamořeného terénu, kdy jednotky situaci jen ohlásí a pokračují s určitým časovým zdržením v postupu. Po projednání s velitelstvem VVP můžeme připravit skutečné zátarasy na komunikacích a ve vhodných úsecích destrukci komunikace tak, aby jednotky měly jasnou představu o zataraseném prostoru a zejména se prakticky procvičily v jeho překonávání. Při zřizování těchto cvičných zátarasů je vhodné umístit do zátarasu nástrahy a dýmovníčky. Tím se jednotky učí správně postupovat při jejich odstraňování, neboť každé opomenutí a chyba je jasně vidět.

Činnost jednotek rozehrává řídící cvičení z předem vybraného místa velení. Situaci rozehrává podle konkrétního rozhodnutí velitele. Při hodnocení situace a činnosti jednotek jsme vycházeli z kritérií postavených v MNO-2-6 článek 32

i dalších ustanovení. Při procvičování některých zásadních učebních otázek, např. při násilném přechodu vodního toku nebo odstranění následků po jaderných úderech nepřítele se osvědčila metoda vyslání skupiny pomocníků ŘC do daného prostoru. Tím měli bezprostřední možnost ovlivnit způsob i kvalitu procvičení postaveného úkolu.

Osvědčila se i praxe, že při plukovních taktických cvičeních do VVP vyvádíme a společně cvičíme ostatní odborné útvary. Tak např. ženijní prapor cvičí zatarasení prostoru, výstavbu pontonového mostu pro cvičící jednotky, jednotky dělostřeleckého pluku cvičí vytvoření plukovní dělostřelecké skupiny, protiletadlový oddíl, automobilní prapor, technické opravny i rota chemické ochrany cvičí ve své odbornosti (praktickou činnost na místě speciální očisty apod.). Vše závisí na cílech a učebních úkolech plukovního taktického cvičení a správném sladění odborných taktických cvičení druhů vojsk s těmito cvičeními. Zkušenosti ukazují, že takovéto sladění činnosti je prospěšné jak pro vševojskové útvary, tak i pro útvary druhů vojsk. Řadu otázek nemusíme řešit jen teoreticky a praxe potvrzuje reálnost plánování a řízení činnosti jednotek. Z hlediska spojení jsme vždy vycházeli ze zásady organizovat a obsadit pojítky všechny spoje, které byly uvedeny v nařízení pro spojení spojovacího náčelníka svazku. Při cvičení jsme tlačili na praktické zabezpečení spojení jak s nadřazeným, tak i s podřazenými. Problém však spočíval v tom, že spojení se muselo podřizovat nařízenému způsobu řízení tohoto cvičení. Ten zpravidla vycházel ze zásady, že nadřazený musí svého podřazeného učit. To znamenalo, že skupina štábu svazku pro řízení cvičení se prakticky pohybovala na jednotlivých velitelských stanovištích pluku maximálně do 1 km od těchto stanovišť. Tuto zásadu systému spojení musel respektovat, proto zpravidla všechny KV spoje pluku ke svazku byly podchycovány z posádek. Jednak se tím řešil problém zabezpečení bojové pohotovosti a dále byly vytvářeny podmínky pro výcvik spojovacích osádek. Takto byla uváděna do provozu síť štábu svazku, týlu svazku, popř. i jiné KV sítě. Spoje VKV s nadřazenými byly naopak uváděny do provozu do 1 km od VS pluku, nebo do prostoru týlového zabezpečení řídicí skupiny nebo do místa, které bylo výhodné pro řízení bojové činnosti a které zpravidla určoval velitel svazku. Podobně jako VKV spojení jsme organizovali i radioreleové spojení. Tento systém spojení tedy představoval vytvořit pro řízení plukovního taktického cvičení dvě skupiny pojítek s tímto možným složením:

skupina 1 — v posádce pro KV spojení

- 1X R 3AT pro spojení v síti štábu divize
- 1X R 3AT pro spojení v síti týlu divize.

V těchto sítích byl veden cvičný provoz nebo se pomocí kódových tabulek odesílaly předem připravené zprávy, které se týkaly úkolů a bojových situací plukovního taktického cvičení. Současně tato síť sloužila i pro vyrozumění při úkolech bojové pohotovosti;

skupina 2 — v prostoru cvičení

- 1X OT 62R 3 pro VKV spojení v síti velitele svazku
- 1X R 3AT pro síť chemického a technického zabezpečení, průzkumné spojení
- 1X R 105 Z pro řízení imitací a značkářů
- 1X Gaz se dvěma RDM 61 M pro spojení s VS pluku.

Dále do této skupiny byly začleňovány spojovací prostředky pro spojení se značkaři a skupinami imitace. Na tento úkol jsme vyčleňovali 8 kusů R 105 a 6 kusů WX 010. Dále prostředky této skupiny byly využívány pro spojení s rozhodčími u praporů a jednotek pluku. Skupinu 1 v posádce řídil důstojník spojovacího oddělení a skupinu 2 v prostoru cvičení spojovací náčelník svazku. Tento způsob se nám velmi osvědčil. Důležitou součástí cvičení je rozbor. Rozbor, který probíhá ještě před závěrečným mítingem a před návratem do posádky, působí bezprostředně. Nemusíme též znovu svolávat velitele v posádce. Rozbor je pak součástí cvičení v plném slova smyslu. Rozbor ihned po cvičení však vyžaduje, aby již při přípravě pomocníků řídicího cvičení a rozhodčí služby byla vydána osnova rozboru a stanoveny lhůty, kdy předkládat zpracovateli zhodnocení jednotlivých období. Řídicí cvičení musí již v průběhu cvičení sdělovat své připomínky a hodnocení zpracovateli a již od samého počátku ovlivňovat zpracování rozboru. Samotný rozbor jsme připravovali podle MNO-2-6 Článek 43. Důležitou součástí vyhodnocení aktivity a iniciativy i plnění úkolů je míting v celém pluku. Podle mých zkušeností v závislosti na situaci, ve které je cvičení zakončeno, trvá soustředění pluku k závěrečnému mítingu 3 až 4 hodiny. Samotný míting zejména v zimních podmínkách by neměl být dlouhý. Po převzetí hlášení velitelem divize od velitele pluku a přehledce nastoupených jednotek by měl následovat krátký projev řídicího cvičení, ve kterém zhodnotí splnění úkolů cvičení a aktivitu příslušníků pluku vyhodnocením krátkodobé socialistické soutěže. Osvědčilo se nám i vytvoření podmínek pro vystoupení vybraných příslušníků pluku zejména k předání a výměně zkušeností. Po ukončení cvičení mohou jednotky zůstat v prostoru VVP k plnění dalších úkolů bojové přípravy (střeleb, řízení bojových vozidel) nebo zahájit přesun do mírové posádky.

Návrat do posádek jsme organizovali podle článku 44 MNO-2-6. Příslušníci ŘC se přesunovali do posádky společně s plukem. Při kombinovaném způsobu zpravidla část příslušníků ŘC se přesunuje po ose a dále jsou vytvořeny operační skupiny k řízení, kontrole a pomoci při nakládání jednotlivých přesunů. Složení takovéto skupiny bývá 1 důstojník OOBPř, 1 technik, 1 důstojník týlu. Počet skupin závisí na počtu nakládacích stanic. Činnost těchto skupin řídí zástupce velitele svazku. Rovněž v mírové posádce je účelné vyčlenit kontrolní skupinu na vykládání jednotek.

Na závěr chci zdůraznit, že jsem uvedl jen některé zkušenosti z přípravy a zejména z řízení plukovních taktických cvičení. Nerozebíral jsem podrobně celou problematiku řízení cvičení. Postupovali jsme podle předpisu MNO-2-6, který se osvědčuje.

CENTRALIZACE A KOMPLEXNOST VE VOJENSKÉM ZPRAVODAJSTVÍ

V současné době žije celá naše společnost, tedy i armáda, v období realizace závěrů XV. sjezdu KSČ. Základní sjezdové dokumenty věnovaly značnou pozornost otázkám řízení.

Přijaté závěry se ve své aplikaci plně vztahují i na vojenskou oblast. Velení, jako zvláštní proces řízení v armádě, má v současné době celou řadu problémů. Jedním z nich je rozpor mezi stále vzrůstajícími nároky soudobého boje a operace a velení a mezi praktickými možnostmi jejich realizace.

O úrovni kvality a stupni efektivnosti velení rozhoduje mimo jiné uplatnění základních principů velení. Mezi nejvýznamnější z nich patří centralizace a komplexnost. Komplexnost chápeme jako důležitý, odborně organizátorský rys leninského stylu řídicí činnosti.

Centralizace a komplexnost mají rovněž významné místo ve vojenském zpravodajství. V závislosti na prudkém rozvoji vědy a techniky a z toho vyplývajícím zavádění stále účinnějších prostředků ozbrojeného zápasu a účinnějších způsobů jeho vedení význam průzkumu neustále vzrůstá a zvyšují se požadavky na něj kladené. (To zdůrazňuje i Zprav-1-1.)

V žádném případě však nemůžeme omezovat působnost centralizace pouze do oblasti řízení průzkumu a komplexnost dávat do souvislosti pouze s vedením průzkumu. Značným zúžením a zjednodušením by rovněž bylo nerespektování vlivů těchto principů v celém procesu zpracování zpráv. K pochopení a řešení této problematiky je nezbytné nejprve vymezit obsah, vzájemné vztahy a závislosti pojmů vojenské zpravodajství, zpravodajské za-

bezpečení, organizace průzkumu, řízení průzkumu a vedení průzkumu. Definice uvádějí příslušné předpisy ČSLA (Zprav-1-Návrh a NN 02 0101 Průzkum názvoslovná norma). Jejich vzájemný vztah ukazuje obr. 1.

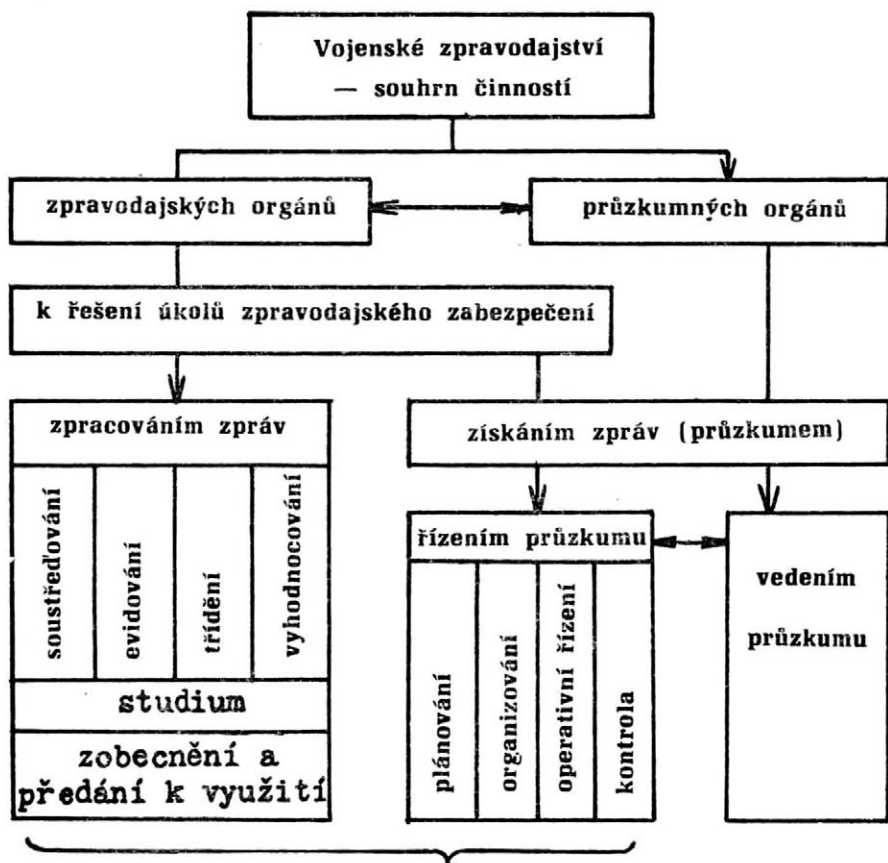
Výsledky minulého výcvikového roku ukázaly celou řadu nedostatků v praktickém uplatňování centralizace a komplexnosti ve vojenském zpravodajství. V článku chci zvýraznit nezbytnost praktické aplikace teoretických závěrů v činnosti velitelů a štábů vševojskových svazů a svazků, zejména jejich zpravodajských orgánů, v zájmu optimálního uplatňování centralizace a komplexnosti.

V první části řeším uplatnění centralizace a komplexnosti v řízení průzkumu s důsledky na jeho vedení, v druhé části vlivy centralizace a komplexnosti na zpracování zpráv a v závěru význam centralizace a komplexnosti z hlediska dialektické podstaty vojenského zpravodajství.

Důsledná aplikace zásad a závěrů se projeví ve zvýšení úrovně operační a bojové přípravy a přispěje k vyšší kvalitě a efektivnosti v organizaci a vedení průzkumu na taktickém i operačním stupni.

Centralizace a komplexnost při získávání zpráv

Názvoslovná norma (NNO 201011) definuje průzkum jako souhrn opatření organizovaných štábů svazů, svazků a útvarů a uskutečňovaných silami a prostředky průzkumu k získávání zpráv o nepříteli, terénu a počasí s cílem zjistit možnosti a zámýsl nepřítel v zájmovém prostoru. Z definice vyplývá, že na získávání



Organizace průzkumu

Obr. 1.

zpráv se podílejí jednak zpravodajské orgány, jako příslušníci vševojskových štábů, **organizací průzkumu** (zejména jeho řízením), jednak průzkumné orgány, vyčlenované ze sil a prostředků průzkumu, **vedením průzkumu**. Mezi vedením a řízením průzkumu je velice těsný dialektický vztah vzájemného působení a ovlivňování. Kvalita průzkumu průzkumných orgánů je přímo úměrná jeho řízení zpravodajskými orgány.

Centralizace a komplexnost, jako základní principy velení, nalézají v první řadě své uplatnění v řízení průzkumu. Praktické výsledky jejich aplikace se však

projevují nejen v řízení průzkumu, ale i při jeho vedení.

Centralizace znamená soustředění (moci, kapitálu apod.). Centralizací rozumíme úsilí o uplatnění principu centralismu. Centralismus znamená způsob ústředního vykonávání moci, řízení a kontroly (Slovník cizích slov, SPN, r. 1971).

Centralizaci v řízení průzkumu můžeme definovat jako jednotné, přímé i zprostředkované působení na všechny prvky průzkumu daného stupně velení (i dočasně přidělené) k jejich cílevědomému a efektivnímu využití vzhledem k uloženému úkolu. Rozhodující úlohu v tomto

působení mají zpravodajské orgány vševojskových štábů podle nařízení a pokynů velitelů a náčelníků štábů.

Přímému působení podléhají organické průzkumné orgány vojskového, hloubkového, rádiového a radiotechnického průzkumu daného stupně velení a zpravodajské orgány podřízených stupňů velení.

Zprostředkované působení zpravodajských orgánů vševojskového štábu se uplatňuje zvláště ve směru k průzkumu druhů vojsk a speciálních vojsk. Průzkumné orgány, vytvářené ze sil a prostředků průzkumu druhů vojsk a speciálních vojsk, přímo řídí příslušní náčelníci (jejich zpravodajské orgány nebo jimi pověřeni důstojníci). Zpravodajské orgány vševojskových štábů však nesou jednoznačnou odpovědnost za celou oblast zpravodajského zabezpečení a přitom jejich vliv na efektivní a ekonomické využití právě těchto průzkumných orgánů je značně omezen.

Zpravodajské orgány vševojskových štábů mohou a musí uplatnit svůj vliv na průzkum druhů vojsk a speciálních vojsk v zájmu jeho centralizace pouze prostřednictvím příslušných náčelníků (jimi pověřených důstojníků). Vzhledem k tomu, že mezi těmito funkcemi nejsou vztahy podřízenosti a nadřízenosti, musí tuto důležitou činnost ovlivnit osobnost náčelníka štábu. Za předpokladu pevných, soudružských vztahů mezi zainteresovanými pracovníky je výhodná cesta přímých osobních kontaktů s vyloučením jakýchkoli mezičlánků. Mezi její hlavní výhody patří rychlost a předpoklad optimálního řešení na základě vnitřního přesvědčení o jeho správnosti. Ani při použití této varianty nesmí však být eliminován rozhodující vliv náčelníka štábu a musí být zabezpečena jeho plná informovanost o přijatých opatřeních.

Obsahem centralizace v řízení průzkumu je soustředění pravomoci a funkcí řízení v jednom orgánu s cílem sjednocení úsilí všech sil, prostředků a druhů průzkumu k úspěšnému splnění úkolů, které stanoví velitel (NS) a nadřízený štáb. Centralizované řízení průzkumu má tedy přímý vliv na jeho vedení, kde se také musí prakticky projevit jeho konečný efekt. Tuto závislost a výslednost ukazuje obr. 2.

Komplexnost v řízení a vedení průzkumu

Komplex znamená soubor, celek, celistvost, atd. Komplexní znamená souhrnný, souborný, úplný, atd. (Slovník cizích slov.) Komplexností tedy rozumíme úsilí o uplatnění požadavků souhrnnosti, soubornosti,

úplnosti a celistvosti při řešení daných otázek nebo problémů.

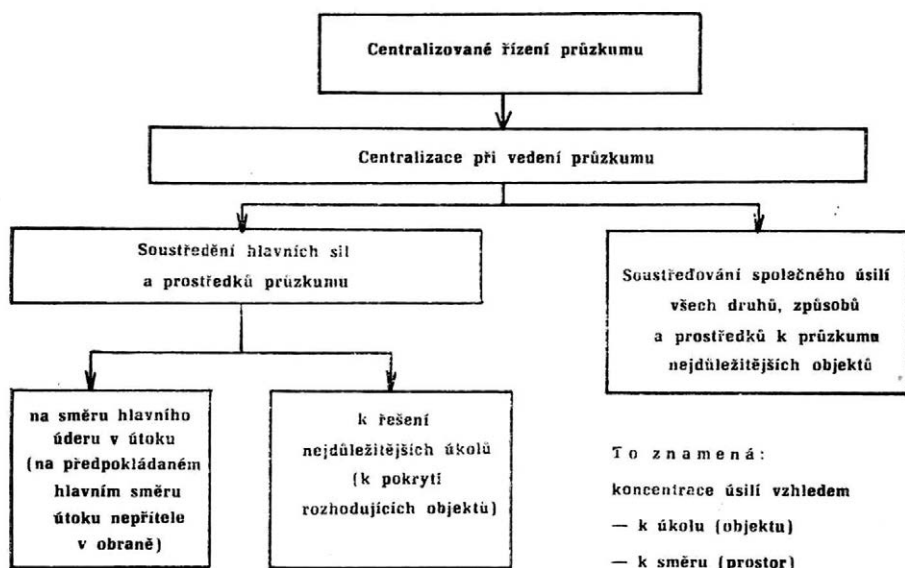
Komplexnost ve vedení průzkumu můžeme definovat jako způsob průzkumového pokrytí zjišťovaných (prověřovaných) objektů a činností nepřítele všemi druhy centrálně řízeného průzkumu, které jsou na příslušném stupni velení. K tomu, aby byl požadavek komplexnosti realizován při průzkumu, je nezbytné dodržení principu komplexnosti při centralizovaném řízení průzkumu. To vyžaduje velice těsnou součinnost všech funkcionářů, kteří se podílejí na řízení průzkumu. Vedle zpravodajských orgánů vševojskového štábu jsou to hlavní funkcionáři (zvláště velitel a náčelník štábu), někteří příslušníci vševojskového štábu (zejména operačního oddělení) a náčelníci (jimi pověřeni důstojníci) druhů vojsk a speciálních vojsk.

Obsahem komplexnosti při centralizovaném řízení průzkumu je dovedné a efektivní využití druhů průzkumu a způsobů jeho vedení, sil a prostředků (průzkumných orgánů), které jsou na daném stupni k dispozici, všech jejich vlastností, předností a možností s cílem dosáhnout jejich dokonale časově i prostorově sladěné činnosti tak, aby se vzájemně doplňovaly a ovlivňovaly. Plným respektováním principu komplexnosti při centralizovaném řízení průzkumu dosáhneme maximální a optimální komplexnosti při vedení průzkumu. Tuto závislost a výslednost dokumentuje obr. 3.

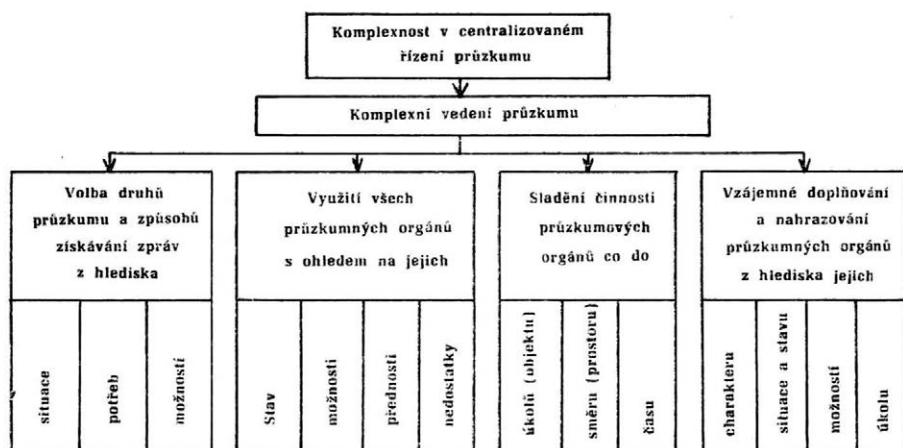
Vztah centralizace a komplexnosti při získávání zpráv

Mezi centralizací a komplexností při získávání zpráv je velice úzký **dialektický vztah**. Oba tyto principy se vzájemně ovlivňují a doplňují při zachování priority centralizace. Centralizace usměrňuje komplexnost a orientuje ji k optimálnímu zabezpečení stanovených cílů a úkolů průzkumu. Komplexnost vytváří nezbytné podmínky a předpoklady pro realizaci principu centralizace.

Tento vztah obou principů je dán jejich úlohou a místem ve velení (v řízení průzkumu) a těsnou vazbou mezi organizací (zejména řízením) průzkumu a jeho vedením. V řízení průzkumu má rozhodující úlohu centralizace, které však může být dosaženo pouze při respektování principu komplexnosti a jejímž výsledkem je centralizované vedení průzkumu. Při vedení průzkumu má významnou funkci komplexnost, předpokladem jejíhož dosažení je však plné uplatnění principu komplexnosti při centralizovaném řízení průzkumu.



Obr. 2.



To znamená: komplexnost co do

- výběru druhů průzkumu
- volby průzkumných orgánů
- určení způsobů průzkumu

s přihlédnutím k úkolu, prostoru a času

Obr. 3.

Centralizace a komplexnost při zpracování zpráv

Jak jsem již uvedl, organizace průzkumu zahrnuje činnost velitelů, štábů a zejména zpravodajských orgánů při řízení průzkumu (jeho plánování, organizování, operativním řízení a kontrole) a při zpracování zpráv. Uplatňování centralizace a komplexnosti v řízení a při vedení průzkumu jsem objasnil. **Dále ukáži význam centralizace a komplexnosti při zpracování zpráv jako nedílné součásti organizace průzkumu.**

Z kybernetického hlediska je zpracování zpráv (informací) součástí celkového toku informací. Předchází mu jejich získání a příjem a následuje jejich přenos. Proces velení (řízení průzkumu) má výrazně cyklický charakter. Tzn., že od orgánu velení (v našem případě od zpravodajského orgánu) vychází řídící, popř. rovněž sdělovací informace (přímá vazba) k objektu velení (v našem případě k podřízenému zpravodajskému nebo průzkumnému orgánu). Tento podává sdělovací informaci (zpětná vazba) orgánu velení. Bez ní je úspěšné velení (řízení průzkumu) nemožné. Ve vojenském zpravodajství představují sdělovací informaci (zpětnou vazbu) hlášené zprávy o výsledcích průzkumu a situaci vlastních zpravodajských a průzkumných orgánů. **Tyto sdělovací informace jsou podkladem pro zpracování zpráv.**

Uplatnění principů centralizace a komplexnosti při zpracování zpráv vyžaduje vytvoření optimálních předpokladů již celým systémem příjmu a přenosu zpráv (informací). Sdělovací informace (zpráva) od objektu velení zpravidla přijímají ty orgány velení, které příslušný objekt velení řídí. Tzn., že zprávy od průzkumných orgánů vojskového, hloubkového, rádiového a radiotechnického průzkumu přicházejí na zpravodajské středisko. Zprávy od průzkumných orgánů druhů vojsk a speciálních vojsk přijímají příslušní náčelníci (jimi pověřeni důstojníci). Po jejich zpracování musí však být všechny (nebo alespoň nejvýznamnější z nich) neprodleně předány zpravodajským orgánům vševojskového štábu. Takovýto přenos sdělovací informace je nezbytné v nutném rozsahu zabezpečit rovněž v opačném směru.

Centralizace ve zpracování zpráv

Při vlastním zpracování zpráv nalézá princip centralizace své uplatnění zejména v jejich **soustředování, evidování, třídění**. Nový systém spojení a řízení průzkumu na taktickém a operačním stupni

a zavedená bojová průzkumová dokumentace vytvářejí **pro** tuto činnost výhodné předpoklady. Aplikace principu centralizace dopomáhá k tomu, aby byly soustředěny, evidovány a tříděny všechny zprávy o nepříteli a terénu z různých zdrojů. Materiálním předpokladem úspěšné činnosti v tomto smyslu jsou výkazová mapa a záznam zpráv. Tyto unifikované bojové průzkumové dokumenty musí být vedeny centrálně, přehledně a ve vzájemné souvislosti a návaznosti.

Centralizace v uvedených etapách zpracování zpráv umožňuje konat tuto činnost na jednom (stále stejném) místě, týmiž pracovníky a výsledky zakotvovat v jednotné, centrálně vedené dokumentaci. Nezbytná centralizace v soustředování, evidování a třídění zpráv vytváří ty nejlepší podmínky pro další etapy zpracování zpráv.

Komplexnost ve zpracování zpráv

V procesu zpracování zpráv princip komplexnosti uplatňujeme zejména při jejich **studiu a vyhodnocování**. Ovlivňuje dostatek podkladů, aby řešené otázky mohly být postiženy co nejdříve, ve všech souvislostech a závislostech. Aplikace principu komplexnosti dovoluje optimální použití některé z metod logického postupu při studiu a zejména při vyhodnocování zpráv.

Komplexnost umožňuje všestranné, reálné a včasné posouzení všech zpráv, s využitím a za pomoci celé řady funkcí, z nichž má zpravodajský náčelník (NZO) nezastupitelnou úlohu v konečném návrhu veliteli o významu, důležitosti a vyhodnocení té či oné zprávy.

Vztah centralizace a komplexnosti při zpracování zpráv

Jde — stejně jako v procesu získávání zpráv — o vzájemný dialektický vztah.

Centralizaci uplatňujeme zejména při soustředování, evidování a třídění zpráv a je zároveň nezbytnou podmínkou komplexního studia a vyhodnocování zpráv. **Komplexnost má významnou úlohu při studiu a vyhodnocování zpráv**, avšak zároveň vytváří předpoklady pro úspěšnou práci v počátečních etapách zpracování zpráv.

Z hlediska principů centralizace a komplexnosti jsou zpravodajské orgány vševojskových štábů nejen centrem řízení průzkumu, ale i centrem, v němž dochází ke zpracování všech zpráv, hlášení

Tabulka 1

mezi hlavními úkoly		- včasnost a kvalita získaných zpráv jsou prvním předpokladem pro možnost jejich zpracování; - závěry ze zpracování zpráv jsou jedním z podkladů pro další získávání zpráv;
Uvnitř hlavních úkolů	získávání zpráv	- úroveň řízení průzkumu má přímý vliv na jeho vedení; - získané a hlášené zprávy jsou podkladem pro další řízení průzkumu (zvláště operativní řízení);
	zpracování zpráv	- jednotlivé etapy (oblasti) na sebe logicky navazují, vzájemně se podmiňují a směřují k jedinému cíli – dokladu zpravodajských orgánů jako jednomu z nejdůležitějších podkladů pro rozhodnutí a rozhodování velitelů;
mezi zpravodajskými a průzkumnými orgány		- zpravodajské orgány ovlivňují všestrannou připravenost a vybavenost průzkumných orgánů a jejich činnost při plnění úkolů; - charakteristika, možnosti, stav, situace a výsledky činnosti průzkumných orgánů musí brát v úvahu zpravodajské orgány při zpracování zpráv a řízení průzkumu.

a jiných materiálů o nepříteli v zájmu co neúplnějšiho a komplexního zpracování a využití výsledků činnosti všech druhů průzkumu daného stupně velení.

Závěr

Vojské zpravodajství plní dva základní úkoly a to **získávání zpráv** (průzkum) a **zpracování zpráv**. Na získávání zpráv se podílejí štáby, zejména zpravodajské orgány organizací průzkumu, tedy i jeho řízením a průzkumné orgány jeho vedením. Úkoly spojené se zpracováním zpráv plní převážně zpravodajské orgány. Mezi oběma hlavními úkoly vojského zpravodajství, uvnitř nich i mezi činnostmi zpravodajských a průzkumných orgánů jsou velice úzké vztahy a návaznosti. Některé z nich ukazuje tabulka 1.

Tyto vztahy, stejně jako celá řada dalších ukazují, že vojské zpravodajství je **uceleným systémem**. Tento systém tvoří souhrn uspořádaných, vzájemně propojených, souvisejících a na sebe působících prvků. Tyto prvky tvoří celek a mají společný funkční účel.

V tom také tkví dialektická podstata vojského zpravodajství, která se projevuje nejen uvnitř systému, ale rovněž v jeho vztahu k jiným systémům a v nich nacházejí své plné uplatnění principy centralizace a komplexnosti.

Centralizace a komplexnost, jako významné principy velení a zároveň důležité požadavky na průzkum, vytvářejí předpoklady pro kvalitní řídicí informaci a zároveň jsou podmínkou pro efektivní zpracování sdělovací informace. **Prohláší tedy celým tokem informací a celým systémem vojského zpravodajství.**

Praktická realizace těchto zásad je záležitostí celé řady funkcíonářů vševojskového svazku a svazu. Veškerou průzkumnou činnost řídí a za ni zodpovídá náčelník štábu. Chci podstatně zvýraznit jeho úlohu při zabezpečování centralizace a komplexnosti průzkumu. Přímými organizátory a realizátory jsou zpravodajské orgány vševojskových štábů, kteří musí zkvalitnit řízení průzkumu a zpracování zpráv, zejména ve vztahu k náčelníkům druhů vojsk a speciálních vojsk. Tito náčelníci (nebo jimi pověřeni důstojníci) musí jim vytvářet pro tuto činnost optimální podmínky a plně respektovat jejich jednoznačnou odpovědnost za celou oblast zpravodajského zabezpečení příslušného stupně velení.

Za rozhodující podmínku úspěchu považují optimalizaci vztahů a vazeb mezi jednotlivými funkcíonáři a uplatnění takových forem a metod řízení průzkumu a zpracování zpráv, které umožní nejefektivnější aplikaci principů centralizace a komplexnosti.

STŘEDISKO BOJOVÉHO VELENÍ LETECKÉ ARMÁDY

Středisko bojového velení letecké armády (SBVLA) je prvkem velení frontovému letectvu. O způsobu jeho činnosti při plnění součinnostních úkolů s vševojskovými armádami teprve získáváme zkušenosti. V článku chceme informovat o tomto středisku jako celku, o jeho místu a úloze v systému řízení frontového letectva, a jeho úkolech a problémech, které se vyskytují v praxi. Chceme informovat nejen hlavní funkcionáře vševojskových svazků a útvarů, ale též i leteckých svazků a útvarů.

Praxe ukazuje, že některé otázky činnosti SBVLA nejsou na všech stupních zcela jasné. Rovněž na činnost SBVLA se nemůžeme dívat jako na „opatření“, které vyřeší všechny otázky součinnosti, řízení leteckého provozu, bezpečnost letectva apod. Tak jak se systém velení a řízení frontového letectva vyvíjí, nese sebou problémy, které je třeba řešit a tím zvyšovat kvalitu velení. Jedním ze základních opatření v současné době bylo vytvoření SBVLA.

Dosavadní letecké operační skupiny, které uskutečňovaly součinnost s vševojskovými armádami, byly zrušeny a nahrazeny SBVLA. Zatím co bývalé letecké operační skupiny (LOS) měly za hlavní úkol řešit otázky součinnosti u velitele vševojskové armády, nově vytvořená střediska mají funkční náplň činnosti daleko širší. Oproti LOS mají širší návaznost na vertikální i horizontální systém velení u vševojskových armád. Bývalé LOS neměly ve své sestavě prostředky pro navedení, ani orgány, které by zodpovídaly za součinnost na stupni protiletadlový ra-

ketový útvar — LOS. Součinnost a navádění letectva u vševojskových svazků řídily orgány vysílané od leteckých útvarů, které nebyly v sestavě LOS. Tak součinnost byla zabezpečována z několika center, tzn. z LOS, leteckých svazků, samostatných leteckých útvarů apod. Jejím zásadním nedostatkem bylo, že nebyla komplexní, což by negativně působilo zejména při přechodu z klasických způsobů forem velení na částečně nebo plně automatizované způsoby velení. U nových způsobů velení nemůžeme vycházet z rozdílnosti velení, jejíž četnost prvků ztěžuje vzájemnou návaznost a odpovědnost za jednotlivé činnosti i personální zásahy, kontrolu a odpovědnost rozhodování.

Dalším důvodem je, že v současné době (jak ukázaly zejména poslední arabsko-izraelské konflikty na Středním východě) důležitost obrany vojsk a jejich podpory letectvem podstatně vzrostly a v určitých fázích boje se staly dominujícími (viz rozbor konfliktů na Středním východě).

Dalším neméně důležitým důvodem je i nutnost zkvalitnění podpory pozemních vojsk letectvem, zvýšení její efektivity a ekonomičnosti pokud jde o vyčleněné úsilí. To vyžaduje v současné době i určité změny v řešení součinnosti a velení frontovému letectvu. Tzn. vytvořit tak efektivní systém velení frontovému letectvu, který by byl na úrovni použitých prostředků letectva. Systém velení musí být v relaci k rychlosti, únosnosti, dostupu, doletu a ostatním parametrům používaných letounů. Jedině tímto způsobem použitý bojový prostředek co nejvíce

přiblížíme podpoře boje pozemních vojsk, aby tato byla co nejefektivnější. Současně bychom měli dodržet zásadu centralizovaného použití letectva, jako jednoho z hlavních úderných prostředků velitele fronty, který je schopen ovlivňovat boj nejen v taktické, ale i operační hloubce.

K tomu chceme dodat, že SBVLA v současné době všechny tyto zásady a požadavky ještě neplní a ani nemůže, protože je v činnosti krátkou dobu. Jde o nový prvek velení, který získává zkušenosti a osvojuje si návyky v otázkách řízení frontového letectva, a má určité personální a materiální těžkosti.

Při jeho vzniku nebylo ještě vše jasné jak u některých leteckých svazků a útvarů, tak i u některých vševojskových svazků co se týká středisek. Proto při činnosti SBVLA v současné době musíme vycházet z jejich možností personálních, materiálních, apod. Tato dočasná situace by neměla záporně ovlivnit místo, úlohu a poslání SBVLA, jako nového prvku velení frontovému letectvu.

Místo a úloha SBVLA nejlépe vynikne při vymezení systému bojového velení letecké armády. Tento je určen k

- velení LA na zemi a ve vzduchu,
- zabezpečení součinnosti LA s pozemními vojsky,
- řízení leteckého provozu a zajištění bezpečnosti letů všech letadel v pásmu fronty.

SBVLA plní tudíž první úkol omezeně, jen u vyčleněného úsilí pro podporu boje vševojskové armády. Těžiště činnosti SBVLA je v plnění druhého a třetího úkolu, tj. součinnosti a řízení letounů. Proto je SBVLA určeno k zabezpečování součinnosti letectva s vojsky, řízení bojové činnosti frontového letectva ve vzduchu, řízení leteckého provozu všech druhů letectva ve svém prostoru odpovědnosti a zajištění přechodu na automatizovaný systém velení.

Středisko bojového velení se zřizuje u každé prvosledové vševojskové armády a ve své sestavě má:

- stanoviště pro navedení na pozemní a vzdušné cíle (jedno až dvě SNPVC),
- skupiny bojového velení (Sk BV) u každé prvosledové divize,
- radionavigační body (RNB) — jeden až dva v pásmu vševojskové armády.

Pro zabezpečení pevného řízení bojové činnosti a řízení leteckého provozu se prostor bojové činnosti LA dělí na:

- prostor odpovědnosti leteckých divizí a
- prostor odpovědnosti středisek bojového velení letectva.

Vzdušný prostor odpovědnosti SBVLA je vymezen do šířky pásmem bojové činnosti vševojskové armády, do hloubky taktickým doletem frontového letectva a do týlu zadním okrajem prostoru účinné působnosti útvaru (útvarů) PLŘS, tj. v průměru 60—75 km od čáry dotyku. Prostory odpovědnosti určuje velitel LA podle podmínek rozmístění LA, uskupení prostředků PVO a podle uložených bojových úkolů. Velení letounům ve vzduchu se předdává z VS leteckých divizí a pluků na SBVLA na čáře předání a v prostoru odpovědnosti podřízených SNPVC a Sk BV tak, aby bylo zabezpečeno nepřetržité řízení bojové činnosti letectva a jeho součinnost s pozemními vojsky.

Ve velmi složitých obdobích bojové činnosti, např. při hromadném vzletu všeho letectva LA, může část sil letectva působícího v prostoru odpovědnosti SBVLA řídit se souhlasem LA VS leteckých divizí a pluků, ovšem za nepřetržité kontroly ze strany SBVLA, které by mělo možnost při narušení bezpečnosti vydávat potřebné příkazy.

Obdobně by tomu bylo i při odrážení hromadných náletů letectva nepřítele. Bojovou činnost v uvedeném případě bude řídit zpravidla centralizované SBV stíhacího letectva LA, které je rozvinuto na VS PVO fronty. NSPVC SBVLA může být zapojena do navádění na vzdušné cíle. Cíle k navedení SNPVC SBVLA by přidělovalo SBVSLA LA.

V podmínkách decentralizovaného velení stíhacímu letectvu by se do podřízenosti SBVLA vyčlenila část sil stíhacího letectva dislokovaného v pásmu vševojskové armády. Bojovou činnost vyčleněného stíhacího letectva v prostoru odpovědnosti SBVLA by pak řídilo středisko s využitím podřízených míst velení. I když nelze vyloučit možnost decentralizovaného velení, bude zpravidla výjimkou.

Jak při centralizovaném, tak i decentralizovaném řízení bojové činnosti stíhacího letectva je důležitá rychlá vzájemná informovanost mezi SBVLA a SBVSL LA na PVO frontu k nepřetržité součinnosti se silami a prostředky PVO armády s úkolem nepřipustit postřelování vlastních stíhacích letounů palbou protiletadlových raketových prostředků. Jde o protiletadlové prostředky PVO armády v prostoru odpovědnosti SBVLA. Při tom trvale musí platit zásada, nezávisle na tom jakým způsobem a z jakého místa velení je bojová činnost frontového letectva řízena, že povely SBVLA pro přerušování zteče, k vyjítí z boje, nebo ke změně režimu letu musí splnit všechny letouny, které jsou v prostoru odpovědnosti

SEVLA. Jinak by nemohla být zajištěna bezpečnost letounů před palbou vlastních protiletadlových raketových prostředků.

Výhodou SBVLA proti minulé LOS je její učlenění do hloubky podle velitelských stupňů vševojskové armády. Tím má SBVLA vytvořeny optimální podmínky pro zabezpečení součinnosti.

Bojovou sestavu SBVLA tvoří:

1. sled — skupina bojového velení, která zabezpečuje součinnost s divizemi 1. sledu, které jsou na hlavním směru úderu a vizuální řízení letounů (navádění na pozemní cíle). Umisťuje se na VS divize.

2. sled — naváděcí stanoviště se roz-

lištuje přímo u VS protiletadlového raketového útvaru, podřízeného vševojskové armádě. Hlavním jeho úkolem je upřesňovat součinnost s protiletadlovým raketovým útvarem a navádět na pozemní, popř. vzdušné cíle.

3. sled — část SBVLA, která zabezpečuje součinnost letecké armády s vojsky vševojskové armády a řízení letectva v prostoru odpovědnosti. Rozmísťuje se na VS vševojskové armády. Skládá se ze skupiny součinnosti a skupiny řízení bojové činnosti letectva. Je vybaveno radiolokačními stanicemi, výškoměry, rádiovými stanicemi, dálkopisnými, telefonními pojítky a jinými prostředky spojení. Je třeba konstatovat, že spojení je složité.

Úkoly SBVLA

Při vedení bojové činnosti plní SBVLA různé úkoly, které můžeme rozdělit do několika skupin. Nejdůležitější jsou součinnostní úkoly. Mezi ně patří podle rozhodnutí velitele vševojskové armády určit konkrétní úkoly letectvu z vyčleněného úsilí pro podporu pozemních vojsk vševojskové armády. Na tomto základě a po upřesnění velitele vševojskové armády v průběhu bojové činnosti SBVLA předává na VS LA požadavky k činnosti letectva na výzvu. Po schválení výzvy velitelem LA SBVLA upřesňuje veliteli letecké divize, popř. pluku, čas a objekty bojové činnosti, uskutečňuje vlastní výzvu a navedení letounů na cíle. V případě nutnosti SBVLA mění a upřesňuje cíle skupinám ve vzduchu.

Uskutečňuje součinnost stíhacího letectva se silami a prostředky PVO vševojskové armády, zejména při odrážení ráletů nepřátelského letectva v pásmu vševojskové armády.

Úkoly řízení bojové činnosti

Dalším z nejdůležitějších úkolů této skupiny je řízení bojové činnosti vyzvaného letectva v prostoru odpovědnosti střediska a navádění stíhacích letounů na vzdušné cíle zejména při odrážení hromadných úderů (náletů) letectva nepřítele. Tento úkol SBVLA plní v úzké součinnosti s SBVLA LA na OVO frontu a s VS slá a slp. Za tím účelem při řízení bojové činnosti letectva v určeném prostoru odpovědnosti řídí SBVLA činnost stanoviště navedení na pozemní a vzdušné cíle, skupiny bojového velení u prvosledových svazků a radionavigační body. Kromě toho řídí letecký provoz všech druhů letectva ve svém prostoru odpovědnosti. (Tento úkol v současné době SBVLA

plní jen v omezeném rozsahu, získává zkušenosti a po doplnění bude schopné plnit v celém rozsahu.)

K dalším úkolům SBVLA patří:

— společně se všemi součinnostními místy vševojskové armády a s využitím svých podřízených míst velení organizovat vzájemné rozpoznávání letectva a pozemních vojsk. Jinými slovy mít takový přehled a v takovém čase, aby SBVLA zabránilo možnému postřelování vlastních letounů, popř. úderu letectva na vlastní pozemní vojska. Jestliže si promítneme složitost vzdušné situace při hromadném vzletu frontového letectva, nebo odrážení hromadného úderu letectva nepřítele, technizaci používaných prostředků, rychlosti letounů a požadavky protiletadlových řízených střel na včasnou identifikaci vzdušných cílů, je plnění tohoto úkolu SBVLA velmi složité — ovšem zásadní a nutné. V podmínkách našeho státu k tomu ještě přistupuje shodnost prostoru PVOS s prostorem frontu;

— určovat místa rozvinutí podřízených prvků velení střediska ovšem jen v tom případě, že jejich dislokace není řízena centrálně z VS LA;

— dohovořovat středisko vyhledávání a záchranu osádek v nouzi a poskytovat jim pomoc při obnově orientace;

— řešit otázky zabezpečení letištního manévru letištních svazků a útvarů v pásmu vševojskové armády s příslušnými orgány jejího štábu.

Úkoly informačního toku

SBVLA včas informuje VS LA a VS leteckých divizí a pluků, které působí do pásma vševojskové armády o úkolech pozemních vojsk. Důležitým úkolem SBVLA je shromažďovat a zobecňovat

průzkumné informace přijaté ze vzduchu a předávat je na VS vševojskové armády.

V podmínkách boje s prostředky jaderného napadení předává na VS LA včas plánované jaderné údery vedené prostředky ARB a na VS vševojskové armády plánované jaderné údery letectva. Rovněž sleduje a vzájemně předává informace o radiační a chemické situaci mezi VS LA a VS vševojskové armády. Zprávy přitom filtruje a předává jen ty, které jsou pro součinnostní stranu užité.

Důležitou úlohu pro činnost letectva má znalost povětrnostní situace. Proto je důležitým úkolem střediska předávat na VS LA a VS leteckých svazků a útvarů zprávy o povětrnostní situaci v pásmu vševojskové armády.

Pro zabezpečení konkrétního přehledu o výsledcích bojové činnosti frontového letectva získává SBVLA zprávy od vševojskových svazků a armády a předává je na VS LA a VS leteckých svazků a útvarů, které působí vyčleněným úsilím pro podporu vojsk.

Úkoly jednotlivých prvků velení SBVLA

a) **Skupina součinnosti** — hlavním úkolem je řešit otázky součinnosti frontového letectva s vojsky vševojskové armády, plánovat bojovou činnost letectva pro vyčleněné úsilí a řídit svazky a útvary určené pro leteckou podporu boje pozemních vojsk v souladu s pokyny velitele LA. Výzvu letectva k plnění bojových úkolů a řízení skupin letounů ve vzduchu uskutečňuje skupina součinnosti přes skupinu řízení bojové činnosti.

b) **Skupina řízení bojové činnosti** je určena k

- předávání výzvy letectvu pro plnění bojových úkolů na základě nařízení náčelníka SBVLA

- řízení letounů v prostoru odpovědnosti

- zabezpečení letounů v prostoru odpovědnosti

- zabezpečení vzájemného rozpoznávání letectva a pozemních vojsk

- příjem zprávy vzdušného průzkumu a hlášení povětrnostní situace.

Skupinu řízení bojové činnosti je nejvýhodnější umístit společně s VS PVO, nebo v jeho blízkosti. V druhém případě je nutné alespoň letovoda umístit na VS PVO s telefonem a hlasitým koncem.

c) **Stanoviště navedení** na pozemní a vzdušné cíle má svůj hlavní úkol ve vyvedení letounů do prostoru bojové činnosti (navedení na pozemní cíle). Dále navádění SL na vzdušné cíle zejména při

odrážení hromadných náletů nepřítele a proti vzdušným nízkoletícím cílům v prostoru svého rozmístění. Jako třetí úkol, který zasahuje do dvou předchozích, je zabezpečovat přímou součinnost s útvary protiletadlových řízených střel vševojskové armády. K vytvoření optimálních podmínek pro součinnost se NS PVC zpravidla rozvíjí společně s VS plrp. Dále NSPVC plní tyto úkoly:

- mění cíle skupinám úderného, průzkumného a vojskového letectva, které plní úkoly ve prospěch vševojskové armády podle rozkazu SBVLA,

- uvědomuje skupinu bojového velení o tom, že letouny přelétávají nad předním okrajem vlastních vojsk,

- uvědomuje skupinu bojového velení o průletu vlastního letectva nad bojovými sestavami divizí a přiblížení skupiny letounů nepřítele,

- poskytuje pomoc skupinám letounů a osádkám při překonávání PVO nepřítele, včasným předáváním povelů k protiraketovému manévru a manévru proti stíhacímu letectvu nepřítele,

- informuje osádky ve vzduchu o vzdušné, radiační a povětrnostní situaci v prostoru jejich bojové činnosti,

- poskytuje osádkám a skupinám pomoc při ztrátě orientace a zabezpečuje jejich vyvedení na čáru předání velení do prostoru letišť přistání,

- určuje soudadnice důležitých pozemních cílů podle indikátoru radiolokátoru v okamžiku hlášení osádky o průletu nad těmito cíli.

d) **Skupina bojového velení u msd**

(td) je určena ke koordinaci objektů činnosti letectva s velitelem msd (td). Proto se zúčastňuje plánování bojového použití letectva v pásmu činnosti msd (td). Na SBVLA předává požadavky na výzvu k ničení nově objevených pozemních cílů v pásmu bojové činnosti msd (td). Aby tento úkol SkBV mohla plnit, přijímá průzkumné údaje z paluby letounů, které plní úkoly v taktické hloubce. Tyto údaje předává na VS divize a na SBVLA.

Při plnění úkolů podpory pozemních vojsk SkBV zabezpečuje přímou součinnost letectva a pozemních vojsk a navádění letectva na pozemní cíle. Navádění zabezpečuje vyvedením osádek nebo skupin na určené cíle a řízením jejich bojového manévrování v prostoru cílů. Přitom osádky a skupiny ve vzduchu informuje o průletu předního okraje jednotek a útvarů divize.

K plnění součinnostních úkolů je náčelník SkBV zpravidla na VS divize

a důstojník bojového velení na VS náčelníka PVO svazku. Je to proto, aby mohli včas informovat VS svazku o průletu vlastního letectva nad bojovou sestavou svazku a kontrolovat zapnutí prostředků rozpoznávání nebo jejich uvedení do činnosti. Hlavním cílem a úkolem součinnosti je zajistit bezpečnost vlast-

ních letounů před postřelováním prostředky divize.

e) **Radionavigační bod** je určen k zabezpečení navigace letectva v pásmu vševojskové armády a k označení průletišť letectva nad čarou dotyku. Mísia rozvinutí RNB stanoví náčelník SBVLA po souhlasu hlavního letovoda LA.

Plánování bojové činnosti

Základními dokumenty pro plánování u SBVLA jsou:

- předběžné bojové nařízení velitele LA,
- bojové nařízení velitele LA a
- rozhodnutí velitele vševojskové armády.

Na včasné obdržení předběžných údajů (předběžného nařízení velitele LA) závisí časové možnosti plánování u SBVLA a poskytování včasných a hodnotných informací (návrhů) a podkladů veliteli vševojskové armády v průběhu plánovacího procesu vševojskové armády.

Jedním ze základních údajů, který je pro SBVLA nezbytný, je vydělený počet vzletů pro podporu vševojskové armády na den či jiný časový úsek. Dále je to určen prostor odpovědnosti, zejména pak jeho zadní hranice, tj. čáry předání velení mezi sbold a SBVLA. Neméně důležité je i určení způsobu součinnosti se stíhačí divizí (stíhacím letectvem vůbec) a střediskem bojového velení pro SL LA na VS PVO frontu.

Z nařízení pro bezpečnost letů a nařízení pro spojení LA vycházíme při organizování činnosti letectva při průletu zejména bráněnými místy PVO vševojskové armády a zabezpečování součinnosti spojení.

Metodika práce při plánování bojové činnosti:

Po obdržení údajů o vyčleněném úsilí letectva pro vševojskovou armádu od velitele LA a údajů o činnosti letectva v pásmu A, v soulase s ideou rozhodnutí, náčelník SBVLA spolu se starším důstojníkem pro součinnost připravují návrh veliteli vševojskové armády. V něm se zaměří zejména na:

- činnost letectva v pásmu vševojskové armády, tzn. na jaké cíle, v jakém čase a jakými silami letectvo vede úder a jaký je předpokládaný výsledek bojové činnosti. V případě vedení boje jadernými zbraněmi je prvořadým úkolem SBVLA, aby pronikly údaje o plánovaných jaderných úderech vševojskové armády na leteckou armádu a letecké armády na VS vševojskové armády, které jsou v pásmu vševojskové armády,

— návrh rozdělení vyčleněného úsilí na první den bojové činnosti pro podporu vševojskové armády a do splnění bližšího úkolu vševojskové armády.

a) V návrhu použití vyčleněného úsilí na první den bojové činnosti rozebere náčelník zejména otázky:

- přímé podpory, které cíle, kdy a jakým úsilím ničit,
- vyhledávání a ničení prostředků jaderného napadení,
- zabezpečení zasazení svazku,
- boj se zálohami,
- popř. jiné další úkoly.

b) V návrhu použití vyčleněného úsilí do splnění bližšího úkolu vševojskové armády uvede tyto otázky:

- přímé podpory boje,
- vyhledávání a ničení prostředků jaderného napadení,
- zabezpečení zasazení druhého sledu vševojskové armády,
- odražení protiúderu nepříteli,
- podporu boje taktického výsadku,
- podporu boje při překonávání vodního toku,
- boj se zálohami,
- ničení velitelských stanovišť pozemních svazků nepříteli apod.

c) Návrh na rozdělení vyčleněného úsilí do splnění dalšího úkolu vševojskové armády vyjadřuje počtem plukovních vzletů na jednotlivé činnosti podpory.

Dále náčelník SBVLA stručně informuje o organizaci velení a součinnosti při realizaci letecké podpory vševojskové armády:

- rozmístění jednotlivých prvků bojového velení SBVLA,
- způsob součinnosti s PVO vševojskové armády,
- způsob výzvy vyčleněného úsilí letectva pro podporu, nutný čas od vydání požadavku k úderu do doby úderu a jakými silami (např. na cíle za předním okrajem, na cíle do čáry bližšího úkolu vševojskové armády a do čáry maximálního doletu letounů) bude uskutečněn,
- dolety letectva, od kterého je vyčleněno úsilí pro podporu vševojskové armády.

Nakonec uvede požadavky velitele letecké armády na velitele vševojskové armády např. k umlčení plřs ve stanovených prostorech, pomoc při vyhledávání sestřelených osádek, zabezpečení letištního manévru a jiné požadavky.

Po schválení návrhu velitelem vševojskové armády zpracuje SBVLA dokumentaci pro plánování a pro řízení bojové činnosti.

Jedním ze základních plánovacích dokumentů je „Plán bojové činnosti letectva vyčleněného pro podporu vševojskové armády“, který zpracovává zástupce náčelníka — starší důstojník SBVLA v součinnosti s RVD, PVO a podle potřeby i s ostatními odděleními vševojskové armády. Náčelník SBVLA a starší důstojník pro součinnost do plánu uvádí hlavní zásady součinnosti schválené velitelem vševojskové armády, cíle na které povede úder letectva, čas úderu, jakými silami apod.

Sovětský předpis o SBVLA uvádí jako hlavní dokument, který SBVLA zpracuje „Plán součinnosti“. I když jde o rozlišení v názvu dokumentu, vnitřní obsah plánu je vcelku shodný. Plán bojové činnosti letectva vyčleněného pro podporu vševojskové armády může podle dosavadních zkušeností obsahovat:

a) hlavní úkoly vševojskové armády pro operaci,

b) činnost vševojskové armády ve prospěch letecké armády; např. ničení Pl.ŘS, obsazení letišť na území nepřitele, záchranu osádek apod.

c) hlavní úkoly LA pro podporu vševojskové armády vyčleněným úsilím letectva:

- činnost D-1,
- činnost do bližšího úkolu vševojskové armády,
- úsilí do splnění dalšího úkolu vševojskové armády,

d) plánovou tabulku součinnosti s uvedením času a činnosti pozemních vojsk, letectva, prostředků PVO a RVD. Při zpracování „Plánu bojové činnosti“ se tato část dokumentu nezabývá plánovou tabulkou, i když po obsahové stránce je s ní totožná.

e) zásady součinnosti a signály součinnosti, které mají zpravidla dlouhodobou platnost,

f) organizace součinnosti a zabezpečení letů vlastního letectva v pásmu vševojskové armády obsahuje upřesnění a ustanovení jakým způsobem budou obě součinnosti strany součinnost uskutečňovat.

Dalším úkolem je zpracování plánové tabulky letů, která je základním dokumentem pro řízení letů a zajištění bezpečnosti letů vlastního letectva.

Dále zpracovává:

- pracovní mapu náčelníka,
- výkazovou mapu,
- plánšet všeobecné vzdušné situace,
- přehled vyčleněných sil v bojové pohotovosti,
- tabulky signálů pro velení a
- ostatní plánovací, výkazovou a informační dokumentaci.

ZJIŠŤOVÁNÍ PARAMETRŮ JADERNÝCH VÝBUCHŮ

V článku chci uvést některé základní požadavky na přesnost informačních údajů, potřebných k hodnocení výsledků jaderných úderů ve štábech vševojskových svazů. Dále pak konfrontovat tyto požadavky s technickými možnostmi zjišťování parametrů jaderných úderů a zdůvodnit výběr optimální soustavy, vhodné k zabezpečení tohoto úkolu v soudobé operaci.

Pod pojmem parametry jaderného úderu zpravidla rozumíme souřadnice centra nebo epicentra jaderného výbuchu, určené v platném systému map a výšky tohoto výbuchu nad terénem. Dále pak mohutnost výbuchu v jednotkách tritolového ekvivalentu a dobu výbuchu v astronomickém čase.

Nejdůležitějšími požadavky ke stanovení parametrů jaderných výbuchů jsou: přesnost, posloupnost (frekvence) a rychlost s jakou jsou získávány.

Přesnost ovlivní kvalitu výpočtů, nezbytných k rozhodování velitelů a opatření k ochraně vojsk proti účinkům jaderných zbraní, obnově bojeschopnosti a odstranění následků jaderného napadení.

Hlavním ukazatelem pro hodnocení účinků jaderného úderu je stupeň zasažení objektu, který je přímo úměrný především mohutnosti výbuchu. A proto k účelům předběžného hodnocení následků jaderného úderu je třeba znát s dostatečnou přesností mohutnost použitého jaderného náboje.

Podle výsledků řady velitelsko-štabních cvičení i teoretického zkoumání můžeme učinit závěr, že stanovit mohutnost jaderného výbuchu s požadovanou přesností znamená znát chybu, která zatěžuje čísel-

nou hodnotu tritolového ekvivalentu v operačně taktických výpočtech, aniž bychom se dopouštěli nepřipustných nepřesností. Jinými slovy, mohutnost výbuchu použitá k výpočtům se nesmí lišit od skutečné hodnoty natolik, aby se na jedné straně nepřipustně zvýšily nebo naopak snížily výpočtové hodnoty, které charakterizují stupeň účinku jednotlivých ničivých faktorů. Vzniklá chyba pak bezprostředně ovlivňuje hodnověrnost přijímaného rozhodnutí velitele. Např. okamžité vyřazení osob v bojových vozídlech pěchoty nastává při relativních výškách výbuchu 7 až $12\text{m/t}^{1/3}$ pro mohutnost 100 kt ve vzdálenosti 1,4 km od epicentra. Dojde-li k chybě ve stanovení mohutnosti výbuchu o $\pm 50\%$, pak hodnota poloměru okamžitého vyřazení osob z boje se změní o -14 nebo $+22\%$ a zasažená plocha o -28 a $+45\%$. Jestliže k této chybě přistoupí ještě chyba ve stanovení souřadnice, která při vizuálním pozorování může činit až 1500 m (podle současné metodiky používané u vojsk), pak není pochyb o tom, že dojde k podcenění nebo nadhodnocení účinku jaderných výbuchů a tím zkrácení rozhodnutí pro další činnost vojsk.

Známe, že mohutnost jaderného náboje při pozemním výbuchu je přímo úměrně spojena s charakterem a rozměry radioaktivního zamoření terénu i stupněm zamoření objektů. Velká chyba ve stanovení mohutnosti jaderného výbuchu bude mít za následek nesprávnou předpověď vzniku pásu radioaktivního zamoření terénu a objektů. Zvlášť citelně se tyto chyby budou promítat do hodnocení činnosti odraďu odstraňování následků jaderných úderů, budou-li ohniska zásahu překrývána radio-

aktivními stopami pozemních jaderných úderů, vedených na objekty proti směru středního výškového větru.

Ne v poslední míře přípustná chyba ve stanovení mohutnosti ovlivní i požadavky na konstrukci technických prostředků předurčených k registraci parametrů jaderných úderů.

Máme-li stanovit nezbytnou přesnost mohutnosti jaderných výbuchů, můžeme vyjít ze dvou charakteristik: z povahy objektů, které nejčastěji budou vystaveny úderům jaderných zbraní a nejmohutnějšího ničivého faktoru, tj. hodnoty přetlaku v čele tlakové vlny, při němž tyto objekty jsou bezpečně poškozovány požadovaným stupněm.

K objasnění metody výpočtu přípustné chyby ve stanovení mohutnosti jaderného výbuchu jsem zvolil tyto objekty: tanky, obrněné transportéry, pozemní děla a zákopy bez obložení. Z mohutnosti jaderných nábojů jsem vybral ty, u nichž se jednoznačně projevuje tlaková vlna jako hlavní ničivý faktor a které má pravděpodobný nepřítel ve své výzbroji, tj. 40, 150, 200 a

440 kt. U zákopů bez obložení volím nižší mohutnosti, neboť u nábojů s mohutností nad 150 kt poloměry zasažení jsou příliš značné. Kromě toho u zvolených objektů se plně uplatňuje zákon podobnosti při výbuších, který používáme pro stanovení poloměrů jejich vyřazení z boje, jako typového stupně zasažení. Tyto hodnoty uvádím v tab. 1.

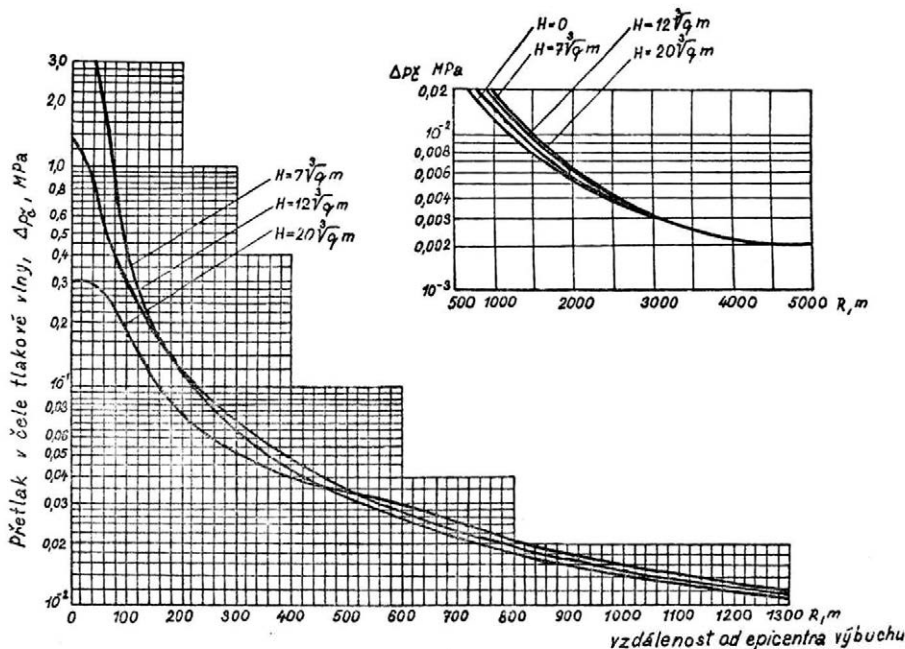
Pokles přetlaku v čele tlakové vlny má charakter křivky — viz obr. 1.

Např. pro obrněné transportéry při výš-

ce výbuchu $H = 7 \div 12 \sqrt[3]{q}$ m, hodnotě přetlaku v čele tlakové vlny 0,09 MPa [megapascalů — vyjádřeno v jednotkách SI, což odpovídá asi 0,9 kp/cm²] přísluší vzdálenost od epicentra 410 m a hodnotě 0,055 MPa vzdálenost 360 m. Pro mohutnost výbuchu 150 kt pak skutečný poloměr vyřazení obrněných transportérů z boje činí

$$r_1 = 360 \sqrt[3]{150} = 1.910 \text{ m}$$

$$r_2 = 410 \sqrt[3]{150} = 2.180 \text{ m}$$



Změna přetlaku v čele tlakové vlny při vzdušném výbuchu pro $q = 1$ kt v závislosti na vzdálenosti při prořezání přízemní vrstvy vzduchu

Obr. 1

Tabulka 1

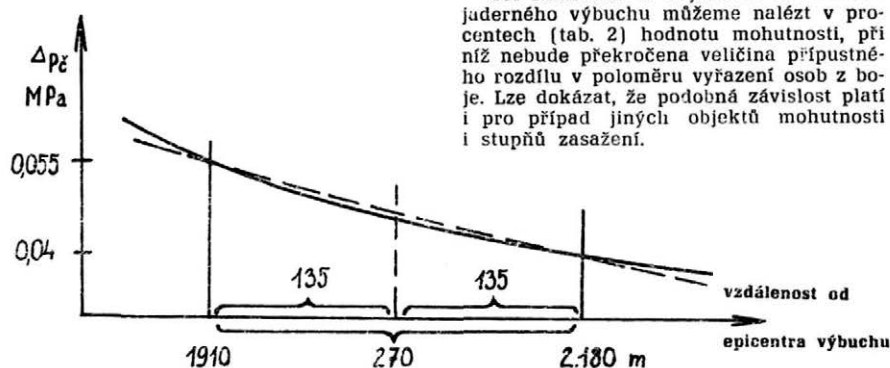
Hodnoty přetlaků Δp_e a jim odpovídající vzdálenosti od epicentra jaderného výbuchu (vyřazení z boje).

Poř. čís.	Typ objektu	Interval přetlaků Δp_e , MPa (kp/cm²)		q kt	Vzdálenost od epicentra jaderného výbuchu v metrech pro interval		Střední rozdíl vzdáleností, m
		spodní	horní		spodní	horní	
1	Tanky střední	0,09 (0,9)	0,11 (1,1)	40	770	680	90
				150	1200	1060	140
				200	1320	1170	160
				440	1700	1520	180
2	Obrněné transportéry	0,04 (0,4)	0,055 (0,55)	40	1370	1230	140
				150	2180	1910	270
				200	2400	2160	240
				440	3140	2840	300
3	Pozemní děla	0,06 (0,6)	0,07 (0,7)	40	1000	900	100
				150	1680	1520	160
				200	1800	1640	160
				440	2400	2160	240
4	Zákopy bez obložení	0,04 (0,4)	0,08 (0,8)	3	520	360	160
				10	900	660	240
				40	1370	990	380
				150	1980	1380	600

Obě tyto hodnoty jsou v tab. 1 v rubrice pro spodní — horní interval platnosti daného stupně zasažení obrněných transportérů.

Z obr. 1 dále plyne, že strmost křivky v daném intervalu vzdáleností není taková, aby bez značné chyby nemohla být nahrazena přímkou (obr. 2).

Při snižování a zvyšování mohutnosti jaderného výbuchu můžeme nalézt v procentech (tab. 2) hodnotu mohutnosti, při níž nebude překročena veličina přípustného rozdílu v poloměru vyřazení osob z boje. Lze dokázat, že podobná závislost platí i pro případ jiných objektů mohutnosti i stupňů zasažení.



K výpočtu přípustného rozdílu vzdálenosti pro stanovení mohutnosti jaderného výbuchu

Obr. 2.

**TABULKA ROZDÍLU POMĚRŮ ZASAŽENÍ TYPOVÝCH OBJEKTŮ PŘI ZVĚTŠENÍ (ZMENŠENÍ) MOHUTNOSTI JADERNÉHO NÁBOJE
O η % VZHLEDEM K JEHO NOMINÁLNÍ HODNOTĚ**

Pojmenování typového cíle	(kqT)	% zvětšení (zmenšení) mohutnosti jaderného náboje vzhledem k nominálu								přípustné $\pm dr$ km
		10	20	30	40	50	60	80	100	
TANKY TĚŽKÉ A STŘEDNÍ	40	0,04	0,05	0,07	0,09	0,11	0,13	0,16	0,19	0,0425
		0,02	0,05	0,07	0,11	0,14	0,18	0,29	-	
	150	0,03	0,06	0,10	0,12	0,16	0,18	0,24	0,28	0,07
		0,04	0,09	0,13	0,18	0,237	0,30	0,47	-	
	200	0,01	0,08	0,12	0,14	0,19	0,22	0,28	0,34	0,08
		0,04	0,08	0,14	0,19	0,26	0,33	0,52	-	
	440	0,05	0,1	0,143	0,186	0,23	0,29	0,36	0,41	0,09
		0,058	0,12	0,18	0,25	0,33	0,32	0,66	-	
OBRNĚNÉ TRANSPORTÉRY	40	0,04	0,07	0,10	0,13	0,16	0,19	0,24	0,29	0,07
		0,034	0,074	0,09	0,097	0,22	0,28	0,35	-	
	150	0,06	0,10	0,16	0,18	0,24	0,28	0,36	0,64	0,135
		0,06	0,12	0,20	0,27	0,35	0,45	0,70	-	
	200	0,05	0,07	0,16	0,22	0,26	0,30	0,39	0,47	0,12
		0,08	0,14	0,22	0,30	0,40	0,50	0,79	-	
	440	0,08	0,15	0,18	0,29	0,35	0,45	0,52	0,63	0,15
		0,08	0,18	0,28	0,38	0,50	0,65	1,01	-	
POZEMNÍ DĚLA	40	0,03	0,07	0,09	0,12	0,15	0,20	0,22	0,27	0,05
		0,03	0,07	0,11	0,16	0,21	0,33	0,34	-	
	150	0,05	0,11	0,15	0,19	0,23	0,27	0,35	0,41	0,08
		0,05	0,11	0,19	0,25	0,33	0,42	0,66	-	
	200	0,04	0,10	0,14	0,20	0,24	0,29	0,37	0,44	0,08
		0,07	0,14	0,21	0,28	0,37	0,43	0,74	-	
	440	0,07	0,19	0,21	0,27	0,33	0,38	0,48	0,59	0,12
		0,06	0,17	0,26	0,36	0,47	0,60	0,95	-	
ZÁKOPY BEZ OBLOŽENÍ	3	0,022	0,05	0,065	0,085	0,105	0,12	0,155	0,185	0,08
		0,03	0,05	0,08	0,114	0,15	0,19	0,215	-	
	10	0,04	0,08	0,1	0,13	0,16	0,19	0,23	0,29	0,12
		0,03	0,07	0,12	0,165	0,22	0,275	0,44	-	
	40	0,06	0,11	0,16	0,20	0,25	0,30	0,36	0,45	0,19
		0,05	0,16	0,19	0,26	0,35	0,44	0,56	-	
	150	0,09	0,16	0,25	0,31	0,40	0,45	0,58	0,70	0,3
		0,10	0,19	0,30	0,41	0,55	0,70	1,10	-	

Z tab. 2 plyne závěr, že přípustná odchylka mohutnosti jaderného výbuchu se pohybuje v širokých mezích. Čím je objekt odolnější (např. tanky), tím menší je přípustná odchylka (12,5 %), a čím je objekt méně odolný, zvětšuje se přípustná chyba ve stanovení mohutnosti od nominálu (u zákopů bez obložení 30 %).

V praxi však nemůžeme pro každý typ objektu stanovit odchylku od nominálu s proměnlivou hodnotou. U převážně většiny objektů se tato veličina pohybuje od 20 do 30 %. Proto přijatelná chyba ve stanovení mohutnosti jaderných výbuchů může činit ± 20 až ± 25 % od nominální hodnoty pro objekty vojenského typu. U velké většiny objektů na teritoriu tato chyba může činit až ± 40 % od nominálu.

Z této analýzy vyplývá, že zvětšení nebo zmenšení mohutnosti jaderného výbuchu průměrně o 20 až 25 % vzhledem k nominální hodnotě nemůže vést ke významným chybám v operačně taktických výpočtech. Na druhé straně taková přesnost by měla být požadována k technickým prostředkům zjišťování mohutnosti jaderných výbuchů.

Druhým parametrem je výška výbuchu nad terénem, neboť určuje druh jaderného výbuchu. Vycházíme-li ze soudobých pomůcek pro vyhodnocování účinků jaderných výbuchů, shledáme, že existují tyto nominální relativní výšky výbuchu: pozemní s $\bar{h} = 0$ až 3,5; nízký vzdušný $\bar{h} = 7$. Dále výbuch ve vzduchu s hustotou blízkou k normální, kde existují nominální relativní výšky: $\bar{h} = 12$ a 32 m/t^{1/3}.

Velmi vážnou charakteristikou bude jednoznačné stanovení, zda výbuch byl pozemní či nízký vzdušný. Proto rozdíl ve výšce výbuchu určující jeho druh se zřeteltem na přípustnou změnu mohutnosti bude určovat i chybu, s jakou můžeme stanovit absolutní výšku jaderného výbuchu. Jelikož je málo pravděpodobné, že pro pozemní jaderné výbuchy budou použity malé ráže, jako střední kalkulační možnost volíme hodnotu 50 kt. Ke konci druhé fáze rozvoje světelné oblasti její poloměr je dán přibližným vztahem

$$r = 8,8 \sqrt[3]{q} \quad \text{m} \quad (1)$$

V našem případě

$$r = 8,8 \sqrt[3]{50000} = 325 \text{ m.}$$

Při zvýšení (snížení) mohutnosti výbuchu o přípustných ± 25 % obdržíme při-

slušné výšky výbuchu 350 a 295 m. Rozdíl mezi nominální hodnotou činí tedy 25 až 30 m. Pro vyšší mohutnosti bude tento rozdíl větší a pro nižší příslušně menší. Ale chyba ve stanovení výšky výbuchu rovná 25 m by neměla podstatně ovlivnit výsledky výpočtů ztrát osob a bojové techniky. Uvažujme případ jaderného výbuchu 10 kt na tankovou jednotku, jako objekt velmi odolný účinkům tlakové vlny. Poloměr vyřazení tanků z bojové činnosti se bude pohybovat v rozmezí od 580 do 645 m. Rozdíl tedy činí 65 m. Připustíme-li, že poloměr pásma zasažení představuje přepenu trojúhelníka jdoucí od jednoho vrcholu (střed výbuchu) do středu zasažení, pak změna ve výšce při přesunu poloměru k mezním hranicím pásma zasažení bude rovna 32,5 m. Odtud plyne, že i v málo pravděpodobném případě použití mohutnosti 10 kt pozemního výbuchu na tak odolný objekt jakým jsou tanky, přípustná chyba 25 m ve stanovení výšky je menší o 7,5 m.

Třetí charakteristikou parametrů jaderných výbuchů jsou jeho souřadnice. Rovněž poloha centra (epicentra) jaderného výbuchu vzhledem ke středu cíle bude rozhodujícím způsobem ovlivňovat stupeň zasažení a ztrát. Lze dokázat, že při změně mohutnosti jaderného výbuchu o 20 až 25 % zasažená plocha se bude zmenšovat a zvětšovat o ± 15 až ± 18 %. Budou-li objekty na zasažené ploše rozmístěny poměrně rovnoměrně (což předpokládáme vždy při hodnocení ztrát metodou předpokladů), budou se zmenšovat či zvětšovat ztráty osob a bojové techniky o stejnou hodnotu jako zasažená plocha. Předpokládejme, že mohutnost výbuchu se nemění, ale bude se měnit plocha centra výbuchu vzhledem k záměrnému bodu. Pak musíme najít takovou odchylku, při níž nepokryto daným stupněm zasažení zůstává 15 % plochy cíle. Tyto hodnoty viz tab. 3.

Jak vyplývá z tabulky 3 přípustná odchylka centra výbuchu od záměrného bodu závisí na odolnosti cíle vůči tlakové vlně a mohutnosti jaderného výbuchu. Čím je cíl odolnější při stejné hodnotě mohutnosti, tím menší je přípustná odchylka záměrného bodu od středu cíle. V praxi však nemůžeme pro každý objekt a mohutnost výbuchu volit zvláštní přípustné odchylky.

Bude-li stanovená odchylka pro nejodolnější objekt a nejmenší mohutnost, pak bude vyhovovat i pro ostatní objekty a mohutnosti. Vycházíme-li z tabulky 3, jako vyhovující přípustnou odchylku můžeme volit hodnotu 180 m, vztahující se k tankům o mohutnosti 40 kt.

Tabulka 3

Poloměry vyřazení objektů z boje a jim odpovídající odchylky od centra výbuchu (km)

Pojmenování objektu	Mohutnost jaderného náboje v kilotunách							
	40		150		200		440	
	r_z	v	r_z	v	r_z	v	r_z	v
Tanky	0,75	0,187	1,12	0,28	1,22	0,306	1,6	0,4
Obrněné transportéry	1,3	0,325	2,0	0,5	2,22	0,56	2,9	0,73
Pozemní děla	1,02	0,256	1,6	0,4	1,75	0,438	2,28	0,57
Zákopy bez obložení	1,16	0,29	1,8	0,45	2,0	0,5	2,6	0,65

Poznámka: r_z – poloměr zasazení; v – přípustná odchylka při 15%ním nezakrytí cíle v km

Tabulka 4

Hlavní charakteristiky způsobů zjišťování parametrů jaderných výbuchů

Metoda stanovení parametrů jaderných výbuchů	Dálka zjišťování v km	Četnost zjišťování	Středně kvadratická chyba ve stanovení		
			souřadnic	výšky	mohutnosti, % od nominálu
Světelně technická stanice pracuje: a) samostatně b) sdruženě v soustavě tří stanic	40 pro $q = 1$ kt a střední průzračnost atmosféry *)	2 až 5 výbuchů za minutu	0,7% dálky 0,17% dálky	0,08% dálky měření pro a) i b)	± 10 ± 10
elektromagnetická	několik tisíc	10 výbuchů za minutu	0,1% dálky	do 50 %	100 až 500
seismická	několik tisíc	několik výbuchů za minutu	1% dálky	nestanoví se	orientačně
akustická	několik tisíc	velmi nízká	2 až 5% dálky	nestanoví se	30 až 50
Radiolokační	40—300	několik výbuchů za minutu	0,5 až 1,5 km	rozlišuje se druh výbuchu	50 až 100

*) Pro výbuchy mohutnosti 1 Mt zjišťovaná dálka činí až 100 km

Možné způsoby zjišťování parametrů jaderných výbuchů

Z požadavků na přesnost stanovení mohutnosti, výšky a souřadnic jaderných výbuchů vyplývá velká náročnost na prostředky, které mají nezbytné hodnoty změří a dodat k vyhodnocení. Bude-li např. pozorovací vzdálenost 30 km, pak požadovaná přesnost stanovení výšky výbuchu činí 0,084 % této vzdálenosti a u stanovení souřadnic — 0,6 %. Připojíme-li ještě požadavek frekvence zjišťování těchto parametrů, který činí 5 až 6 výbuchů za jednu minutu, náročnost na technické prostředky ještě více vzroste.

Aniž bychom se hlouběji zabývali jednotlivými metodami zjišťování parametrů jaderných výbuchů a jejich charakteristikami, pro nezbytný přehled a vzájemné srovnání uvádím **tab. 4**.

Z tabulky 4 můžeme učinit závěr, že požadavkům na přesnost a komplexnost zjišťování parametrů jaderných výbuchů plně vyhovuje světelně technická, částečně radiolokační a z orientačního hlediska pak elektromagnetická metoda.

Ostatní metody pro polní podmínky jsou nevhodné a nelze očekávat jejich rozvoj v požadovaném směru.

U vojsk můžeme použít radiolokační metodu. Je založena na záznamu radiolokačních signálů, odražených od světelné oblasti, oblaku nebo sloupu prachu jaderného výbuchu, které se zaznamenávají na indikátorech. Tyto signály se zaznamenávají mnohem lépe radiolokátory centimetrového pásma. Radiolokátory metrového pásma zaznamenávají hlavně signály odražené od světelné oblasti. Radiolokátory dovolují věst pozorování nejen při viditelnosti, ale také v noci a při špatných meteorologických podmínkách.

Záznam od světelné oblasti na obrazovce centimetrového pásma má oválný tvar a na radiolokátorech metrového pásma má tvar oblouku. Výraznou zvláštností záznamu jaderných výbuchů na indikátorech radiolokátorů je jejich náhlé objevení a rychlý rozvoj do poměrně značných rozměrů (během 20—30 sekund). Doba pozorování záznamu závisí na mohutnosti jaderného výbuchu a činí 0,5 až 3 minuty.

Záznam prachového sloupu je podobný umělým poruchám a dobře se pozoruje při přeměnách a nízkých vzdušných výšcích. Na indikátorech radiolokátorů centimetrového pásma vzniká skvrna nepravidelného tvaru, která se rozšiřuje a přemísťuje. Na indikátoru výškoměru prachového sloupu má značné rozměry. Dosahuje maximálních rozměrů za 5 až 10 minut a pak se postupně zmenšuje a přemísťuje na indi-

kátoru ve směru posunu prachového sloupu. Při vysokých vzdušných výšcích tento záznam má malé rozměry a rychle se ztrácí.

Souřadnice epicentra jaderného výbuchu ze záznamů na indikátorech radiolokátorů od světelné oblasti a prachového sloupu se stanoví podobně jako souřadnice letounů.

Mohutnost jaderného výbuchu se určuje podle rychlosti stoupání jeho oblaku za určitou dobu od výbuchu pomocí zvláštního monogramu. Výška stoupání oblaku se měří od 2 do 8 minut po výbuchu. Pro větší přesnost určení mohutnosti výbuchu hodnoty výšek horního okraje oblaku se měří 2 až 3krát. Na základě měření se stanoví mohutnost výbuchu a pak se bere její střední hodnota. Za účelem registrace parametrů jaderných výbuchů obsluhy radiolokátorů musí projít speciálním výcvikem.

V prostoru jaderného výbuchu vzniká mimo jiných ničivých faktorů elektromagnetický impuls. Tento jev je podmíněn tím, že v okamžiku jaderného výbuchu vzniká impuls okamžitého záření gama. Toto pak ionizuje atomy prostředí a vznikající proud rychlých elektronů se vzdaluje radiálně od centra výbuchu. Těžké kladné ionty zůstávají na místě a tak v prostoru nastává krátkodobé rozdělení kladných i záporných nábojů, což vede ke vzniku elektrických a magnetických polí. Velikost, směr a tvar těchto polí závisí na mohutnosti výbuchu, zvláštnostech konstrukce jaderných nábojů a rozdělení hustoty obklopujícího prostředí.

Časová závislost napětí elektrického pole ve vzdálenostech od 6 do 100 km od centra výbuchu má složitý vztah a závisí na maximální hodnotě vertikální složky napětí elektromagnetického pole, která se měří ve voltech na metr. Tato určující složka je funkcí parametru, který bere v úvahu rozdělení odchylek skutečných veličin napětí pole od vypočítaných a je tudíž pravděpodobnostní hodnotou. Další parametry vcházející do vztahu pro výpočet maximální hodnoty vertikální složky napětí elektromagnetického pole jsou funkce mohutnosti a výšky jaderného výbuchu. Vztahy platné pro vzdálenosti od 1 do 100 km od centra výbuchu, výšky od 0 do 4 km a mohutnosti od 0,1 kt do 20 Mt. Značný rozptýl veličin, které mají vliv na hodnotu základního parametru, jsou příčinou nízké přesnosti ve stanovení mohutnosti jaderného výbuchu. Jinak velmi vhodná metoda, vzhledem k uvedeným příčinám, pravděpodobně bude sloužit jen jako orientační za účelem registrace jader-

Tabulka 5

Tabulka závislosti doby trvání první fáze, τ min na mohutnosti jaderného výbuchu

$q(t)$	τ min (s)	r (m)	q (t)	τ min (s)	(m)
10^2	$1,3 \cdot 10^{-3}$	13	10^6	$8,2 \cdot 10^{-2}$	422
10^3	$4 \cdot 10^{-3}$	32	10^7	$2,2 \cdot 10^{-1}$	980
10^4	$1,2 \cdot 10^{-2}$	78	10^8	$5,8 \cdot 10^{-1}$	2250
10^5	$3,3 \cdot 10^{-2}$	184			

ných výbuchů na velkých plochách a ve velkých vzdálenostech od center (epicenter) výbuchů.

Pro polní použití je nejvhodnější metoda světelně technická, která využívá k registraci parametrů jaderného výbuchu doby svitu první fáze rozvoje světelné oblasti. Charakteristickým jevem pro první fázi je úplné zastínění záření, které je vysíláno hlubšími vrstvami žhavého jádra ohnivé koule, vrstvou vzduchu za čelem tlakové vlny. Při nižších teplotách, kdy čelo tlakové vlny je průzračné jsou to hlavně kyslíčinky dusíku (NO a NO_2 — hnědé barvy), které vznikají v zóně stlačené tlakové vlny.

Doba trvání první fáze rozvoje světelné oblasti je funkcí mohutnosti jaderného ná-

boje a pro její hodnoty od 0,01 kt do 100 Mt — viz tab. 5.

Z tabulky je zřejmé, že doba první fáze světelné oblasti je velmi malá a pro nejvyšší mohutnosti jaderného náboje, kterou má pozemní vojsko armády USA k dispozici, činí 6,2 setiny sekundy. Tzn., že při registraci jen světelného záření časová rozlišovací schopnost může být velmi vysoká. Např. při registraci výbuchů jaderných nábojů s mohutností 1 Mt za 1 sekundu můžeme zaznamenat asi 12 takových výbuchů. Ve skutečnosti však rozlišovací schopnost bude značně nižší vzhledem k tomu, že existuje i druhá fáze světelné oblasti, jejíž doba trvání v tomto případě činí 10 sekund. Tzn., že za 1 minutu můžeme zaznamenat 6 jaderných výbuchů.

Závěr

Zjišťování souřadnic a parametrů jaderných výbuchů je v soudobém boji a operaci nezbytnou součástí procesu velení vojskům. Dovoluje zabezpečit štáby svazků a svazů informací potřebnou k předpovědi, vzniku pásem (prostorů) zasažení, radioaktivního zamoření, boření, záplav a požárů. Čím kvalitnější, co do přesnosti hod-

not charakterizujících ničivé účinky jaderných zbraní a včasnější je tato informace, tím hodnotnější je práce štábů a rozhodování velitelů.

Hledání cest a způsobů zjišťování parametrů jaderných výbuchů je v neustálém rozvoji a v současné době jako neoptimálnější metoda je světelně technická.

ŽENIJNÍ ZABEZPEČENÍ PŘI ODRÁŽENÍ PROTIÚDERU

V článku půjde zejména o ženijní zabezpečení při odrážení silného protiúderného uskupení v útočné operaci vševojskové armády.

Nedílnou součástí útočné operace vševojskové armády je včasné ničení nepřátelských záloh a odrážení protiúderů. Operační situace k řešení tohoto úkolu je zpravidla v bližší operační hloubce, kdy je pravděpodobné, že hloubka celého pásma obrany divizí 1. sledu nepřítele bude prolomena a je z hlediska poměru sil na směru hlavního úderu armády reálný předpoklad zdolat i druhé pásmo obrany. Nepřítel v této situaci zasadí do boje svůj druhý sled a to buď bližší operační zálohy v síle zpravidla jedné divize, nebo v případě, že jde o zásadní řešení dané situace, využívá i dalších operačních záloh, které mohou dosáhnout až hodnoty armádního sboru.

Svůj druhý operační sled používá nepřítel obvykle ve dvou variantách. Za méně příznivé situace a při nedostatečném poměru sil jej zpravidla používá k zaujetí obrany na předem vybudovaném obranném pásmu. V případě, že vojska 1. sledu nepřítele jsou schopna plnit obranné úkoly na směru hlavního úderu našich vojsk a druhý operační sled může na plánovaném směru dosáhnout žádoucí převahu sil a prostředků, vede nepřítel protiúder. Cílem protiúderu je obnovit operační iniciativu a pokračovat v plnění původně stanovených útočných operačních cílů. Z hlediska závažnosti cílů bude protiúder nepřítele spojen zpravidla s přechodem na hromadné použití jaderných zbraní, s důrazem na ničení našich vojsk na plánovaném směru protiúderu. To vyžaduje, abychom udrželi s vojsky nepřítele trvalý bojový styk a energicky pokračovali v útočné činnosti. První sledy vyjdou na terénně výhodnou čáru k odrážení protiúderu nepřítele a část sil armády, anebo v případě silného protiúderného uskupení nepřítele, většinou sil armády přejde do dočasné obrany. K úspěšnému odrážení protiúderného uskupení je výhodné při nesouvislé frontě nepřítele v dotyku vysílat předsunuté odřady divizí 1. sledu, vytvořit zabezpečovací pásmo nebo předsunuté postavení a tak získat čas k budování obrany.

Jedním ze základních předpokladů úspěšného odražení silného protiúderného uskupení nepřítele je včasné splnění souboru ženijních opatření do zahájení protiúderu i v jeho průběhu. Pro reálnou představu ženijních opatření je nezbytný časový propočet, který vychází z těchto skutečností:

— za jakou dobu dosáhnou divize 1. sledu zvolenou čáru předního okraje obrany,

- potřebná doba k zaujetí a organizaci obrany,
- pravděpodobná doba zahájení protiúderu nepřítele.

Časová diference mezi ukončením zaujetí a organizací obrany je potom čistý čas na realizaci ženijních opatření vojsk 1. sledu. Při předpokládaném tempu protiúderu nepřítele 2—3 km/h se doba pro ženijní opatření na dalších postaveních, popř. na 2. pásmu obrany, úměrně zvyšuje.

K objasnění časové kalkulace pro plánování ženijních opatření uvedu příklad:

- při hodnocení situace k 18.00 došli jsme k závěru, že nepřítel může protiúder zahájit v 05.00,
- stanovené čáry předního okraje obrany mohou divize 1. sledu dosáhnout bojem za 3 hodiny,
- zaujetí a organizace obrany divizí 1. sledu 2 hodiny,
- pohotovost k obraně je v 04.30.

Časové podmínky k realizaci ženijních opatření:

- | | |
|--|---------|
| — praporeční postavení na předním okraji | 5.30 h |
| — plukovní postavení | 7.00 h |
| — divizní postavení | 9.00 h |
| — 2. pásmo obrany | 13.00 h |

Na základě časových podmínek stanovíme pořadí naléhavosti a posloupnost plnění úkolů ženijního zabezpečení.

Úkoly ženijního zabezpečení a způsoby jejich plnění

Ženijní zabezpečení manévru, přeskupení sil a zaujetí obrany

Především zabezpečíme rychlé vyjití prvosledových jednotek na čáru výhodnou k zaujetí obrany. Musíme zabezpečit zejména rychlé tempo bojové činnosti předsunutých odřadů účinným odstraňováním zátarasů, překážek, včasným zneškodňováním jaderných min a rychlou úpravou cest. K tomu je žádoucí posílit předsunuté odřady ženijními jednotkami a vybavit je trhavinovými náplněmi odtarasovacích prostředků.

I když vojska zaujímají obranu přímo z útočné sestavy, nevyhnou se určitému přeskupení sil. To se týká druhých sledů divizí a zvláště druhého sledu armády, raketových a dělostřeleckých útvarů a armádních záloh. Manévr a přeskupení sil v bojových sestavách divizí zabezpečíme činností odřadů k zabezpečení pohybu pluků a divizí a nasazením ženijních záloh na úpravu cest, s důrazem na včasné vyvedení druhých sledů do obranných postavení nebo do určených prostorů soustředění, oddílů vojskových raket a dělostřelectva do prostorů bojového rozmístění a do prostorů dělostřeleckých skupin divizí a pluků. Zvláštní pozornost věnujeme včasnému zaujetí a ženijnímu zabezpečení velitelských stanovišť všech stupňů.

Vyvedení, manévr a zaujetí operační sestavy divizí 2. sledu a ostatními prvky operační sestavy je velmi závažný úkol. Hlavní pozornost ženijního zabez-

pečení věnujeme zejména vyvedení divize 2. sledu do prostoru soustředění nebo do prostoru stanoveného 2. pásma obrany, ale i vyvedení armádní raketové brigády do prostorů bojového rozmístění, armádního a přiděleného dělostřelectva do prostorů armádní dělostřelecké skupiny (jestliže se vytváří), protiletadlových raketových útvarů a svazků, útvarů a svazků protivzdušné obrany do prostorů palebných postavení a záloh speciálních vojsk do určených prostorů. Jmenované úkoly zabezpečují armádní ženijní útvary podélnou úpravou cest, stálou úpravou cest přes geograficky složité prostory, vyhledáváním, vytyčováním a úpravou objížděk a postupových os v terénu a odstraňováním všech zábran rychlého manévru až po čáru rozchodišť do jednotlivých prostorů. Převazy přes vodní překážky zabezpečuje pontonový prapor a prapor přepravních prostředků armády nebo využijeme přepravišť divizí 1. sledu, což bude zpravidla v této situaci možné.

Zabezpečení rychlého manévru vojsk přecházejících do dočasné obrany k odražení protiúderného uskupení se projevuje časovým ziskem a přímo se odráží v hodnotě obranných opatření vojsk.

Ženijní budování obranného pásma k odražení protiúderného uskupení

Ženijní budování obranných postavení, pásem a prostorů rozmístění vojsk je nezbytné zahájit současně se zaujímáním obrany maximálními silami. Vzhledem k přímému dotyku s nepřítelem můžeme k ženijnímu budování vyčlenit pouze část živé síly, u prvních sledů zpravidla 50–60 %, u druhých sledů až do 75 %, u ostatních útvarů a záloh v hloubce až do 85 %. Krátké časové lhůty k ženijnímu budování vyžadují, abychom v maximální míře využili ženijní techniky i trhavin.

Jednotky na 1. postavení mohou budovat obranná zařízení pouze ručním způsobem a proto je výhodné, pokud to situace dovolí, vytvářet před předním okrajem obrany předsunuté postavení. Od 2. postavení mohou využít zákopových pluhů, dozerových radlic BTU na tancích, dozerových radlic na tahačích T-813, buldozerů, dozerů kolových a dalších strojů pro zemní práce.

Úsilí ženijního budování položíme na pravděpodobný směr hlavního úderu nepřítele, s důrazem na postavení předního okraje, divizní postavení a 2. pásmo obrany. V systému obrany budujeme divizní a armádní příčná postavení. Tato volíme tak, aby zachycovala směr hlavního úderu nepřítele, umožňovala vlastním ustupujícím vojskům jich využít k účinné obraně a poskytovala 2. sledu armády výhodné podmínky k rozvinutí, nebo tvořila přímo čáru rozvinutí k protiúderu.

Vzhledem k úhroze působení nepřítele na vlastní vojska jadernými údery letectva, dělostřelectva i pozemního vojska je výhodné v 1. pořadí zaměřit úsilí na vybudování okopů pro pěchotní a protitankové zbraně a jejich obsluhy, pozorovatelný a místa velení, okopy pro odpalovací zařízení raket a palebná postavení dělostřelectva.

Ve druhém pořadí budujeme obranná postavení družstev, okopy pro tanky, zvyšujeme odolnost objektů na místech velení, budujeme záložní postavení okopů pro odpalovací zařízení raket, upravujeme čáry rozvinutí protiztečí a budujeme hlavní úseky příčných postavení (s využitím techniky).

V pozornosti nepřítele, mimo vojsk 1. sledu, bude zvláště divize 2. sledu. Proto pro ni budujeme prostor soustředění i 2. pásmo obrany. Maximum sil divize využije k budování prostoru soustředění k dosažení maximálního stupně

přímé ochrany vojsk. Druhé pásmo obrany a příčná postavení budují zpravidla ženijní armádní jednotky s využitím techniky a trhavin a menší část sil divize 2. sledu.

Při ženijním budování pásma obrany k odrazení silného protiúderného uskupení dodržujeme zásadu, že budování obrany v hloubce pokračuje intenzivním způsobem až do navázání bojového styku s vojsky nepřítele.

Souhrnné časové možnosti ženijního budování pásma obrany motostřelecké divize 1. sledu a celého pásma obrany (možnou variantu) uvádím v **tab. 1 a 2**.

Mimo jednotlivá obranná postavení a pásma obrany je žádoucí, pokud to časové podmínky dovolí, ženijně upravit i čáry rozvinutí k protiztečím a popř. k protiúderu. Budování čar rozvinutí divizních protiztečí zabezpečují mechanizační prostředky divizí a pluku určeného k protizteči, budování čáry rozvinutí armádního protiúderu je zpravidla úkolem armádních nebo přidělených ženijně strojních útvarů. Jeho obsahem, mimo přípravy cest k vyvedení vojsk na čáru protizteče a protiúderu, je budování okopů pro tanky, obrněné transportéry, okopů na plánovaných místech velení, palebných postavení dělostřelectva a prostorů bojového rozmístění raketového vojska. Při všech těchto úpravách maximálně využíváme přirozených ochranných vlastností terénu na čáře rozvinutí.

Nedílnou součástí budování obranného pásma k odrazení protiúderného uskupení je zřizování zátarasů. Systém zátarasů vytváříme v celé šířce obranného pásma, na jeho celou hloubku s důrazem na pravděpodobný směr hlavního úderu protiúderného uskupení nepřítele. V případě, že se podařilo alespoň před částí obranného pásma vytvořit předsunuté postavení, zřizujeme zátarasy k jeho ochraně a v prostoru mezi předsunutým postavením a předním okrajem pásma obrany. Před předním okrajem předsunutého postavení zřizují ochranná protitanková minová pole motostřelecké jednotky a ženijní roty pluků ručním způsobem. V prostoru mezi předsunutým postavením a předním okrajem obrany kromě protitankových minových polí zřizujeme lesní záseky, připravujeme ničení komunikačních směrů a objektů s využitím příznivých podmínek terénu. Smyslem těchto opatření je donutit nepřítele k předčasnému rozvinutí a zpomalit jeho postup k vlastnímu přednímu okraji obranného pásma.

Hlavní důraz zatarasování klademe na přední okraj obrany, kde chceme dosáhnout maximálních hustot zátarasů. Před předním okrajem zřizují zátarasy motostřelecké jednotky, ženijní plukovní i divizní jednotky a to buď ručně, nebo tam kde to situace dovolí i s využitím mechanizačních zatarasovacích prostředků.

V hloubce obrany pluků a divizí, mimo protitankových polí (zřizovaných mechanizačními zatarasovacími prostředky) k přehrazení zvláště nebezpečných tankových směrů zřizují uzly zátarasů ženijní roty pluků a jednotky ženijních praporů divizí. Z hlediska kapacitních i materiálních možností v obranném úseku pluku zřizujeme jeden uzel zátarasů, v hloubce obranného pásma divize další dva až tři uzly zátarasů, zpravidla v návaznosti na přípravu komunikačních směrů k ničení.

Hlavním armádním úkolem v tomto směru je zřízení zataraseného prostoru, zpravidla mezi prvním a druhým sledem armády, na směru předpokládaného hlavního úderu protiúderného uskupení nepřítele na prostoru do 30 X 50 km. Soustřeďuje v sobě všechny druhy zátarasů jako jsou protitanková minová pole, jednotlivé uzly zátarasů, ničení komunikačních směrů a objektů a ve vý-

MOŽNOSTI VYBUDOVÁNÍ ŽENIJNÍHO PÁSMO OBRANY MSD PŘI ODVRÁCENÍ PROTIÚDERNÉHO USKUPENÍ

Vyčleněné síly a ženijní mechanizační prostředky		Výkonová kapacita vyčleněných sil a prostředků za 1 h			Objekty v ks (km)	Vybudováno v pořadí				Počet objektů celkem
Počet	Druh	dv	km zákopů	m ³ výkopu		I. pořadí 5 hod	Dosažený stupeň přímé ochrany	II. pořadí dalších 5 hod	Dosažený stupeň přímé ochrany	
15 ks	dozerových radlic (BTU)			825	okop pro tank	75		77		152 ks
5 ks	zákopové pluhy (ZP-60)		2,5		protitankový sráz	12,5		12,5		25 km
8 ks	dozer kolový (DOK)			720	zákopy	162 (na 50%)	1° .. 20%	162	1° .. 30%	162 ks
2 ks	rypadlo automobil. (D-0,31)			60	pozorovatel-na	40	2° .. 30%	15	2° .. 50%	55 ks
2 ks	pojízdny zemní vrták (PZV)								3° .. 5%	
5350	živá síla (50% z počtů msd)	535			úkryt lehkého typu	12		15		27 ks
					hotovostní úkryt	5		10		15 ks
					okop pro raketu	4 (na 50%)		4		4 ks
					okop pro dělo	160 (na 50%)		160		160 ks

Poznámka: 1. Použité normy pro práci v noci

2. Časové předpoklady pro ženijní budování:

– do doby pohotovosti k dispozici 5 hod času – I – pořadí

– na budování 2–4 postavení dalších 5 hod času – II. pořadí

3. Vyčleněné síly a žen. mech. prostředky se podílí na budování obranných a ochranných objektů podle zpracovaného harmonogramu

MOŽNOSTI ŽENIJNÍHO VYBUDOVÁNÍ PÁSEM A PROSTORU HLAVNÍCH PRVKŮ

Pásmo obrany prostor	Vyčleněné ženijní mechanizační prostředky a vyčleněné osoby	Výkonová kapacita za 1 hod.				I. pořadí		
		zákopů	výkopů	denní výkony osob	PT sráž	zákop	okop pro tank	pozorovací telna
		km	m ²	(dv)	km	ks	ks	ks
msd 1. sledu	15 ks dozerových radlic (BTU) 7 ks dozerů kolových (DOK) 2 ks automobilních rypadel (D-0,31) 4 ks zákopových pluhů (ZP-60) 2 ks pojezdny zemni vrták (PZV) 5000 osob (50% počtů)	2	1515	500	10	160 (na 50%)	75	35
msd 1. sledu	15 ks dozerových radlic (BTU) 8 ks dozerů kolových (DOK) 2 ks automobil. rypadla (D-0,31) 2 ks pojezdny zemni vrták (PZV) 5 ks zákopových pluhů 5350 osob (50% počtů)	2,5	1605	535	12,5	162 (na 50%)	75	40
td 1. sledu	27 ks dozerových radlic (BTU) 8 ks dozerů kolových (DOK) 2 ks automobil. rypadel (D-0,31) 2 ks pojezdny zemni vrták (PZV) 3 ks zákopových pluhů (ZP-60) 4200 osob (50% počtů)	1,5	2275	420	7,5	50 (na 50%)	135	35
msd 2. sledu	16 ks dozerových radlic (BTU) 8 ks dozerů kolových (DOK) 2 ks automobil. rypadlo (D-0,31) 6 ks zákopový pluh (ZP-60) 7260 osob (70% počtů)	3	1660	726	15	162 (na 50%)	80	45
arb	8 ks dozerů kolových (DOK) 17 ks automobil. rypadel (D-0,31) 4 ks pojezdnyh zem. vrtáků (PZV) 1575 osob (50% počtů)	-	1280	157	-	-	-	-
ptp	750 osob (75% počtů)	-	-	75	-	-	-	3
pl dělostřelectvo	1500 osob (75% počtů)	-	-	150	-	-	-	12
Celkem objektů v pásmu obrany					45	534 (na 50%)	365	170

Poznámka: 1. Údaje ve sloupci II. pořadí vyjadřují souhrnou hodnotu I. a II. pořadí

2. Na kalkulaci jsou použity normy pro práci v noci

3. Časové předpoklady: - do doby pohotovosti 5 hod. času - I. pořadí

- u divize 1. sledu přibudovaná 3-4 postavení - dalších 5 hod. času do prolomení

4. Odlišné počty techniky u jednotlivých divizí jsou způsobeny ztrátami, odlišné počty zasazených pra-

OPERAČNÍ SESTAVY ARMÁDY PŘI ODRÁŽENÍ PROTIÚDERNÉHO USKUPENÍ NEPŘÍTELE

práci - 5 hod.				Dosažený stupeň přímé ochrany	II. pořadí prací - 10 hod.								Dosažený stupeň přímé ochrany
okop pro dělo	úkryt lehkého typu	pohotovostní úkryt	okop pro raketu		sráz	zákop	okop pro tank	pozorova- telna	okop pro dělo	úkryt lehkého typu	pohotovostní úkryt	okop pro raketu	
ks	ks	ks	ks		km	ks	ks	ks	ks	ks	ks	ks	
160 (na 50%)	10	3	4 (na 50%)	1°...15% 2°...25%	15	160	120	45	160	20	6	4	1°...30% 2°...50% 3°...5%
165 (na 50%)	12	5	4 (na 50%)	1°...18% 2°...30%	25	162	132	55	165	23	10	4	1°...40% 2°...55% 3°...5%
80 (na 50%)	10	6	4 (na 50%)	1°...20% 2°...28%	15	50	270	50	80	22	11	4	1°...35% 2°...68% 3°...5%
162 (na 70%)	14	10	2 (na 50%)	1°...25% 2°...30%	30	162	160	60	162	32	20	2	1°...30% 2°...65% 3°...5%
-	10	10	8 na 90%	1°...25% 2°...20% 3°...15%	-	-	-	-	-	20	20	8	1°...30% 2°...30% 3°...40%
44 (na 80%)	5	3	-	1°...50% 2°...15%	-	-	-	6	88	10	6	-	1°...65% 2°...30%
88	6	3	-	1°...40% 2°...15%	-	-	-	18	176	12	12	-	1°...50% 2°...40%
699 (na 60%)	67	40	22 (na 50%)	1°...20% 2°...25% 3°...3%	85	534	682	234	631	139	85	22	1°...35% 2°...55% 3°...5%

obranu divizi I. sledu

covníků vycházejí z možnosti jejich nasazení s ohledem na taktickou situaci

hodných podmínkách i nevýbušné protitankové zátarasy. Zatarasený prostor zřizuje armádní ženijní zatarasovací prapor. Zatarasy zřizujeme i na obranném pásmu divize druhého sledu bez snížení intenzity a rozsahu.

Zároveň s budováním systémů zátarasů musí si pohyblivé odřady zatarasovací všech stupňů prozkoumat, popř. upravit plánované čáry manévru zátarasy.

I když je přirozenou snahou dosáhnout maximálních hustot zátarasů, budeme je situovat tak, aby neomezovaly podstatným způsobem volnost manévru vlastních vojsk a jejich pozdější přechod do útoku.

Vycházíme-li z časových předpokladů, kapacitních a materiálních možností ženijních jednotek, můžeme dosáhnout v průměru u motostřelecké divize 1. sledu při použití částí armádních prostředků, na tankovém směru o šířce 6 až 8 km, za 5 hodin (do doby pohotovosti), hustoty zátarasů do 0,75. Tuto můžeme zdvojnásobit manévrem zátarasy v průběhu vedení obranného boje. Tato hustota zabezpečuje vyřazení 30—35 obrněných cílů nepříteli.

V obranném pásmu vševojskové armády o šířce 80 km, v sestavě tří divizí v 1. sledu, s využitím armádních a z části frontových prostředků, můžeme dosáhnout do doby pohotovosti (tj. za 5 hodin) hustoty zátarasů 0,25. Tuto můžeme manévrem zátarasy na všech stupních zvýšit až na 0,6, což dává předpoklad přímého vyřazení 130—150 ks obrněných cílů.

Možnosti zatarasování v obranném pásmu divize (variantu) uvádím v **tab. 3**.

Ženijní zabezpečení odražení silného protiúderného uskupení

V řešené variantě můžeme s velkou pravděpodobností očekávat zahájení nepřátelského protiúderu hromadným jaderným úderem a vzápětí půjde vlastní jaderný úder na vojska nepříteli. Jaderné údery nepříteli postihnou nejvíce pravděpodobně vojska na směru hlavního úderu protiúderného uskupení, zvláště divizí 2. sledu, útvary taktických a operačně taktických raket, místa velení a další. Tato situace vyžaduje, aby účinná ženijní opatření se podílela na obnově bojeschopnosti vojsk, na zachování manévru vlastních vojsk, zejména v hloubce zaujaté operační sestavy, při současně realizaci ženijních opatření ke zpomalení nebo zastavení postupu vojsk nepříteli na předním kraji a zabezpečení aktivní činnosti druhých sledů.

Na obnovení bojeschopnosti vojsk se podílí armádní ženijní útvary vyčleněním ženijních jednotek i technikou do armádních odřadů odstraňování následků ve prospěch nejvíce postižených svazků a útvarů podle rozhodnutí velitele armády. Jejich úkolem je zejména odstranění závalů a překážek na přístupech do prostorů postižených svazků a útvarů a vytvoření podmínek pro ostatní prvky odřadu k vyprošťovacím a záchranným pracím. V případě, že organické ženijní útvary a jednotky napadeného svazku ztratily bojeschopnost, doplníme je z armádních ženijních prostředků.

Obnovení možnosti manévru vlastních vojsk vyžaduje, abychom obnovili průjezdnost poškozených a zavalených cest, vyhledali a upravili vhodné objíždky úseků cest dočasně vyřazených z provozu, obnovili poškozená přepraviště přes vodní překážky nebo zřídili nové ze zálohy přepravních prostředků v jiných vhodných prostorech. K znesnadnění pronikání vojsk nepříteli k přednímu okraji obrany a k zabránění průlomu taktické hloubky obrany uskutečňují ženijní jednotky na všech stupních manévru zátarasy na směry pronikání nepříteli, ničí komunikační směry a objekty připravené k ničení, po obsazení

MOŽNOSTI ZATARASOVÁNÍ V OBRANNÉM PÁSMU DIVIZE

Vyčleněné		Druh zátarasu	Množství	Zřízeno v pořadí		Celkem zátarasů	Šířka obran. pásma - km	Hustota zátarasů v pásmu	Šířka tank. směru - km	Hustota zátarasů na tank. směru	Pravděpodobnost vyřazení obrněných cílů - ks
jednotky	zatarasovací prostředky			I-5 h	II - dalších 5 h						
3 msr	16 UMU	plošná MTPI pole	km	1,25	1,25	11,9	28	0,42		1,0	35-40
4 žč-žr pluků		PTMI pole zřízená POZ	km	3,2	6,2						
POZ pluků		uzly zátarasů	ks	3	4	7		0,25		0,8	
3 žč žpr-div		přípr. kom. směrů k ničení	km	15	25	40		1,4		3	
POZ divize POZ armády	4 MUP 24 UMU										
Možnosti zatarasování v obranném pásmu armády											
divizi	64 UMU	plošná PTMI pole	km	6,5	6,5	44,6	85		22		130-140
(3 msd, 1 td)	12 MUP	PTMI pole zřiz. POZ	km	12,8	18,8			0,5		1,2	
1 žpr - žp	24 UMU	uzly zátarasů	ks	15	19	34		0,4		1,1	
APOZ - žpr	24 UMU	příprava kom. směrů k ničení	km	75	130	205		2,4		4,5	
FPOZ - žzopr		zatarasený prostor	ks	—	1	1		1		1	

Poznámka: 1. Pro výpočet hustot na tankových směrech uvažují 2/3 celkového množství jednotlivých zátarasů

2. Zasazení armádního a frontového POZ uvažují až po dosažení pohotovosti v průběhu odrážení protiúderného uskupení. Do doby zasazení zřizuje ženijní zatarasovací praporek armády „Zatarasený prostor“ mezi 1. a 2. pásmem obrany.

vševojskovými jednotkami aktivují uzly zátarasů a objekty v zataraseném prostoru. Zatarasovací opatření musí probíhat v souladu se zamýšlenou aktivní činností druhých sledů divizí a armády.

Závažným úkolem ženijního zabezpečení v této fázi odrážení protiúderného uskupení je vytvoření příznivých podmínek k zahájení divizních protiztečí a armádního protiúderu. Jde především o úpravu komunikací, údržbu přepravišť, zabezpečení vyvedení a rozvinutí vojsk určených k protizteči nebo protiúderu, ochranu ohrožených boků rozvíjejících se vojsk manévrem zátarasy divizními nebo armádním pohyblivým odřadem zatarasovacím, zřízením průchodů ve vlastních a nepřátelských zátarasech silami ženijních jednotek vojsk v dotyku, armádních ženijních jednotek i ženijních jednotek vojsk vedoucích protizteč nebo protiúder. V dalším budeme všestranně ženijně zabezpečovat energickou a rychlou útočnou činnost vojsk protizteče a protiúderu, s cílem obnovit zaujatý přední okraj obrany, zničit vlomivšího se nepřítele v hloubce vlastní obrany a vytvořit podmínky pro pokračování v útočné operaci. To vyžaduje, abychom promyšleně řídili ženijní prvky operační sestavy tak, abychom v období vedení úspěšného protiúderu a přechodu do útočné činnosti vytvořili potřebné podmínky pro ženijní zabezpečení hlavního úderného uskupení armády.

Závěrem chci zdůraznit, že odrážení silného protiúderného uskupení nepřítel v průběhu útočné operace vševojskové armády klade na ženijní zabezpečení, jeho organizaci, účelné bojové použití ženijních jednotek a útvarů vysoké nároky. Kromě možného zásahu frontového POZ a v některých případech, kdy to z hlediska úkolů frontu bude možné, dočasným posílením ženijními jednotkami do hodnoty jednoho praporu, musí si naznačené úkoly ženijního zabezpečení řešit organickými ženijními jednotkami a útvarů a zvýšeným úsilím v plnění úkolů ženijního zabezpečení všemi druhy vojsk. Velení a řízení ženijních jednotek a útvarů bývá centralizováno, aby umožňovalo rychlou reakci na vývoj situace a jejich pružné úkolování. I když účinné a promyšlené ženijní zabezpečení této fáze útočné operace vševojskové armády může mít podstatný vliv na splnění stanovených cílů, plný úspěch je podmíněn všestrannou a účinnou součinností ve štábech i v bojové činnosti všech druhů vojsk.

ZKVALITNĚNÍ ČINNOSTI SVD

V článku chceme ukázat, jak zdokonalit metodiku činnosti Správy vojenské dopravy frontu, odhalit možné rezervy v práci jednotlivých náčelníků oddělení a skupiny, časově a obsahově vyjasnit otázky součinnosti se štábem týlu a ostatními správami frontu, jakož i odhalit všechny informace předávané podřízeným při dodržování zásady souběžnosti plánování.

V poslední době stále více využíváme síťové grafy, které umožňují analyzovat různé varianty řešení daleko přehledněji, než dosavadní tradiční způsoby zobrazení. Síťové grafy aplikované při zpracování metodiky činnosti umožňují vyjádřit logickou posloupnost a návaznost jednotlivých činností a poskytují názorný přehled přenosu informací, jež jsou nezbytné pro přípravu rozhodnutí náčelníka týlu — zástupce velitele frontu a pro rozhodnutí náčelníka Správy vojenské dopravy k dopravnímu zabezpečení frontové útočné operace. Velký význam mají při analýze činnosti plánování týlového a dopravního zabezpečení, které předchází snahám zvyšování efektivity a určování optimálních variant organizace práce štábu týlu a Správy vojenské dopravy. Hledání optimálních variant je také vyvoláno tím, že jednotlivé činnosti zpravidla plníme v omezeném čase při závislosti na výsledcích práce mnoha řídicích funkcíonářů a zpracovatelů.

Dříve jsme měli pro zplánování frontové útočné operace 25 hodin. Podle současné metodiky činnosti máme jen 20 hodin a ani tato doba není konečná. V budoucnu předpokládáme další zkrácení na 14–18 hodin. V této době nemůžeme s dosavadními způsoby zobrazení

metodiky činnosti vystačit. Jsme toho názoru, že síťový graf umožní stanovit časové lhůty začátku a ukončení prací, analyzovat posloupnost plnění úkolů, zhodnotit důsledky opoždění některých prací, ukázat na úzká místa v plánování a také ukázat, kterým pracem máme věnovat mimořádnou pozornost. Proto jsme pro analýzu metodiky činnosti štábu týlu a správy vojenské dopravy frontu použili rovněž síťového grafu. Avšak jeho rozsah ovlivňuje četnost činností rozhodujících funkcionářů; velitele frontu, náčelníka týlu a jeho zástupce, náčelníka správy vojenské dopravy a jeho zástupce a složek [tj. styčné a plánovací skupiny na velitelském stanovišti, štábu týlu, operačně dopravní, železniční, silniční, materiálně technické oddělení a automobilní skupina SVD].

Síťový graf jsme zpracovali s cílem zvýraznit názornost při jeho praktickém využívání. Funkční povinnosti (činnosti) jednotlivých funkcionářů a oddělení jsou v grafu zahrnuty do jednoho podélného pásu a časově ohodnoceny. Tím vznikl poměrně rozsáhlý síťový graf, který má 210 uzlů a 234 činností. Má dvě varianty. V první jsou činnosti přímo zaznamenány mezi jednotlivé uzly a v druhé je zhotoven samostatný přehled činností. První má tu přednost, že umožňuje současně sledovat plnění úkolů všech funkcionářů a složek k určité době.

Vzhledem k tomu, že publikace síťového grafu z technických důvodů není možná, v článku popíšeme dílčí výsledky získané při analýze síťového grafu.

Sestavení síťového grafu předcházelo zpracování vývojového diagramu, jako nezbytného předpokladu pro objasnění

základních činností hlavních funkcionářů a oddělení. I když má vývojový diagram přednosti (obsahovou stránku procesu), přece jen nemůže vyjádřit časovou závislost plnění úkolů. Z metodického a obsahového hlediska má pro vypracování síťového grafu své opodstatnění.

Při zpracování síťového grafu jsme vycházeli z podkladových materiálů štábu týlu, operační správy a správy vojenské dopravy. Při časovém ohodnocení jednotlivých činností jsme využili zkušenosti ze cvičení. Při současné metodice činnosti se hlavní prvky rozhodovacího procesu, to je příprava a vyhlášení rozhodnutí týlového zabezpečení zpravidla koná na velitelském stanovišti. Plánování týlového zabezpečení zahajuje zvlášť vyčleněná skupina rovněž na velitelském stanovišti. K zabezpečení práce ostatních činností štábu týlu a jednotlivých správ je nutné v co nejkratší době předat potřebné informace na TVS. Informace na Správu vojenské dopravy přicházejí po dvou liniích a to přes štáb týlu a cestou náčelníka SVD.

Základním východiskem pro zahájení plánování týlového a dopravního zabezpečení, vydání předběžných nařízení podřízeným svazkům, organizaci součinnosti jsou vyhlášení pojetí týlového rozhodnutí NT-ZVF a zámyslu dopravního zabezpečení.

Stanovení jasných a pevných cílů operace, úkolů podřízeným, jakož i způsob vedení bojové činnosti (včetně všech otázek jejího zabezpečení) je obsahem rozhodnutí velitele frontu. Určení cíle a způsobu vedení bojové činnosti v operaci je složitý proces, který je výsledkem uslovné tvůrčí práce vybraných funkcionářů pod vedením velitele frontu. Je výsledkem ujasnění úkolu a zhodnocení situace velitelem a hlavními funkcionáři. Náčelník týlu — zástupce velitele frontu poskytuje veliteli frontu ve svém návrhu informace z týlového zabezpečení cíle operace. Bez vyhlášení rozhodnutí velitele frontu nemůže přijmout žádné zásadní stanovisko v oblasti týlu. Proto je také vyhlášení rozhodnutí týlového zabezpečení logicky řazeno časově později. Příprava a vyhlášení rozhodnutí týlového zabezpečení operace je rovněž složitý proces jako na velitelském stupni. Jeho vyhlášení musí být urychleně předáno na TVS. Slouží k dopracování rozhodnutí náčelníků správ podřízených NT-ZVF, tedy i náčelníku SVD. K sladění plnění úkolů v operaci z hlediska jejího zabezpečení je nezbytné schválení návrhu rozhodnutí dopravního zabezpečení NT-ZVF. Někdo

může namítnout, že dostatečným podkladem a zdůvodněním pro přijetí rozhodnutí dopravního zabezpečení může být rozhodnutí NT-ZVF. Domníváme se, že výsledky této činnosti se velmi kladně projeví ve zpracovaném plánu dopravního zabezpečení a v přesném stanovení úkolů podřízeným svazkům, útvarům a zařízením.

V současné metodice činnosti jsou některé určující činnosti časově přesně vymezeny při podstatném zkrácení doby jejich trvání. Jako např.: Vyhlášení idey rozhodnutí a rozhodnutí velitelem frontu, vyhlášení pojetí a rozhodnutí týlového zabezpečení NT-ZVF. Tato skutečnost podstatnou měrou ovlivňuje logickou, obsahovou a časovou stránku činnosti podřízených funkcionářů v dané časové etapě. Jestliže došlo k podstatnému zkrácení doby trvání celkové činnosti, vidíme, že se to bezprostředně projevilo v časovém limitu jednotlivých prací. Zde chceme zdůraznit, že na velení se kladou stále větší a náročnější požadavky. Proto je třeba, abychom jednotlivé činnosti v metodice podrobili kritické analýze a na jejím základě navrhli racionalizační opatření s cílem zvýšit efektivnost práce všech funkcionářů. V podstatě jde o zavádění a komplexní využívání mechanizační techniky. I když jsme v praxi dosáhli poměrně dobrých výsledků, přesto jsou ještě další možnosti zvýšení efektivnosti a kvality práce ve štábu týlu a na SVD. K přenosu informací (popř. oleát se zakreslenými situacemi) z VS na TVS a ze štábu týlu k jednotlivým správám na TVS je zapotřebí mnoho času, který při zavedení nových prostředků k přenosu zpráv by se dal podstatně zkrátit. Jedním z nich je průmyslová televize, jejíž zavedení zvláště na TVS by představovalo jedno z opatření vrcholové racionalizace. K dalším opatřením počítáme zavádění prostředků malé mechanizace, zvláště těch, které nejsou závislé na dodávce elektrického proudu. Některé z nich už tvoří součást technického vybavení štábních pracovišť, avšak po kvantitativní stránce můžeme dosáhnout dalšího zlepšení.

Neméně důležitá úloha připadá předm zpracovaným podkladům, zvláště kalkulací, propočtům a přehledům potřebným pro informační zprávu náčelníka SVD NT-ZVF. K nim zejména patří:

— možnosti silničních svazků a mostní brigády při zabezpečování úkolů obnovy a údržby silnic a mostů v silničních pásmech,

— organizace a rozčlenění prvků sil-

ničních svazků při rozvinutí pořádkové služby, spojení a velení,

- možnosti a varianty manévru mostními prostředky k splnění cílů v operaci,
- předpokládané varianty činnosti automobilních brigád, návrhy ramen přísunu a počty koloběhů,

- možnosti a stav vyvážení zásob po železnici do zásobovacích etap a to po směrech, časových údobích a druzích materiálu,

- varianty manévru zásobami v prostoru jejich vyvezení na železniční síti,

- organizace a možnosti (provozní výkonnost, nakládací a vykládací kapacita apod.) úseků železniční sítě, organizace ložných prací a pohyb automobilních proudů v dočasném překládkovém prostoru.

Jedním z hlavních úkolů vojenské dopravy, které plní v přípravě a v průběhu útočné operace, je přísun materiálu vojskům podle předem přijaté organizace. Tento přesun podstatnou měrou ovlivní především činnost automobilní dopravy. A proto příprava rozhodnutí k přijetí organizace přísunu vyžaduje solidní a nanejvýš odpovědný přístup všech funkcionářů, kteří v tomto směru zpracovávají podklady a předkládají návrhy NT-ZVF.

Návrh na organizaci přísunu materiálu předkládá NT-ZVF náčelník Správy vojenské dopravy v součinnosti s náčelníkem oddělení plánování dopravy a materiálního zabezpečení štábu týlu.

V podstatě jde o to, abychom dopravní prostředky v rámci přijaté organizace přísunu využívali co neefektivněji s nejmenším vynaložením sil a prostředků. Dá se totiž předpokládat, že bude existovat napětí mezi předloženými požadavky na přísun a možnostmi automobilních brigád, jakožto hlavního a rozhodujícího realizačního prvku týlu ve frontovém úseku přísunu.

Činnost automobilních svazků (útvarů) hodnotíme podle měrných ukazatelů. Současná praxe ukazuje, že se některé ukazatele hodnocení činnosti ab (apr) v polních podmínkách využívají v jednotlivých případech. Posuzovat činnost ab (apr) podle všech známých ukazatelů není prospěšné, neboť každý hodnotí jen část přepravního procesu. Abychom dosáhli co neefektivnějšího hodnocení, musíme ze všech ukazatelů vybrat takový, který by odhalil podstatu hodnocení přepravního procesu. Jinými slovy, je třeba stanovit kritéria efektivnosti (operační a ekonomická) a podle nich vyhodnotit různé varianty organizace přísunu a potom přijmout k realizaci takovou varian-

tu, která bude předpokladem dosažení nejlepších výsledků v praxi.

Činnost orgánů vojenské dopravy podřízených náčelníkovi Správy vojenské dopravy přímo závisí na včasné zpracování perspektivního plánu přísunu na operaci. Při rozboru metodiky činnosti štábu týlu a jednotlivých správ je zřejmé, že rozhodující podklady pro jeho zpracování předkládají zástupci správ zejména PHM, výzbrojní a proviantní ve formě komplexních požadavků na přísun. Předložené požadavky je třeba porovnat s možnostmi dopravy co do času a prostoru realizace. Podklady pro vyhodnocení možnosti vojenské dopravy předkládá Správa vojenské dopravy frontu. Avšak podklady od správ (popř. náčelníků druhů vojsk a služeb) může předložit až po vyhlášení pojetí týlového rozhodnutí NT-ZVF. Předložené požadavky však mají ještě předběžný charakter, slouží k bilanci možnosti dopravy a úhrady potřeby materiálu vojskům. Tato bilance je na stupni vševojskové armády součástí připravovaného integrovaného projektu VEGA. Výsledky obdobného projektu u frontu by tvořily součást návrhu náčelníka SVD NT-ZVF. Objektivně je však třeba poukázat na omezený časový interval (asi 60 minut) na obdržení výsledků bilance od SAPO, což by náčelníka SVD neosvobozovalo od zjednodušené bilance ruční formou.

Uprášující podklady pro strojové zpracování projektu HERMES (perspektivní plán přísunu a plán materiálního zabezpečení) může předložit až po vyhlášení rozhodnutí týlového zabezpečení NT-ZVF, tj. po 330 minutách od zahájení plánování.

Zde chceme připomenout, že opožděné předložení požadavku na přísun by i jen jednou správou se velmi negativně projevil v konečném zpracování projektu HERMES. To se dále promítne ve zpožděném určení perspektivních úkolů automobilním brigádám. Kromě toho je perspektivní plán přísunu součástí plánu týlového zabezpečení, který schvaluje velitel frontu. A proto je nezbytné velmi pečlivě kontrolovat včasnost předkládání podkladů pro projekt HERMES.

Síťový graf nám dále umožní názorným způsobem prověřit a prozkoumat četnost a obsahovou stránku informací předávaných podřízeným svazkům a zařízením, které by měly zabezpečit souběžnost plánování. Při dodržení předložené metodiky činnosti první informací obdrží podřízené svazky a zařízení zhruba po 5 hodinách. Po vyhlášení rozhodnutí dopravního zabezpečení náčelníkem SVD se

vydávají upřesňující úkoly formou rozkazů. Do ukončení plánování frontové útočné operace jim zůstává 8 hodin, což je relativně dostatek času k zplánování u automobilních a silničních brigád.

V současné době velmi podrobně studujeme otázky materiálního a dopravního zabezpečení průlomu nepřátelské obrany v operacích bez použití jaderných zbraní. Zabezpečení vojsk při průlomu nepřátelské obrany je velmi složitý úkol. K jeho splnění je třeba řada opatření předmobilizačního a operačně týlového charakteru. Vzhledem k neočekávané potřebě prolomit nepřátelskou obranu, převážně při zahájení ozbrojeného zápasu, vyžaduje přehodnocení plánu prvního nalezení automobilních brigád (útvárů), zejména ze dvou hledisek.

Prvé se týká materiálové skladby munice pro organické dělostřelecké svazky (útvary). Druhé hledisko sleduje časovou závislost zabezpečení navážení munice do palebných postavení dělostřelectva.

Neméně důležité místo připadá také silničnímu zabezpečení. Doby pohotovosti silniční brigády nebo některých silničních praporů musí být v souladu s dobou pohotovosti k plnění úkolů automobilních brigád (praporů), které navázejí municí do palebných postavení.

Obsahem činnosti N SVD a jeho automobilní skupiny a silničního oddělení při plánování dopravního zabezpečení operace musí být i otázky navážení munice do palebných postavení dělostřelectva. Zvláště bedlivě musíme řídit automobilní prapory, které vyvážejí trhavotřítivou

munici (kapacita, zaujímání prostoru soustředění, pohotovost k plnění úkolu apod.).

Změny ve vojenském umění vyvolaly nutnost dalšího rozvíjení a také přezkoumání všech otázek velení vojskům. Nové prostředky i způsoby vedení ozbrojeného zápasu základním způsobem změnily systém velení vojskům. Zvětšil se objem a obsah informací, nutných k přijetí rozhodnutí velitelů a náčelníků. Současně se zvětšením objemu informací se zkrátily časové lhůty na přípravu vedení ozbrojeného zápasu.

Jedním z nejdůležitějších požadavků na velení v soudobých podmínkách je vysoká operativnost v práci velitelů (náčelníků) a hlavním kritériem při jejich hodnocení se stal čas nezbytný na uskutečnění opatření v oblasti velení podřízeným. Zkracováním doby na plánování taková opatření, jako je sběr a analýza informací nezbytných k přijetí rozhodnutí podřízeným orgánům a svazkům (zařízením). Boj za maximální ekonomické využití času se stal neúprosným a nejzávažnějším problémem velení.

Cílem přípravy důstojníků SVD je dosáhnout vysoké operativnosti, přesnosti a včasnosti v jejich práci při využívání všech technických prostředků velení. Na úrovni jejich připravenosti závisí včasnost zpracování podkladů pro rozhodnutí náčelníka SVD a vlastní zpracování všech plánovacích dokumentů.

Hromadná palba dělostřelectva v útočné operaci

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek maršála dělostřelectva G. E. Peredělského, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ čís. 7/1976.

Sovětské vojenské umění hodnotí soustředování sil a prostředků na směr hlavního úderu jako jeden z nejdůležitějších principů vedení bojové činnosti.

Soustředování dělostřelectva jako nejdůležitější princip jeho bojového použití, se nejvíce rozvinulo v operacích Velké vlastenecké války, zvláště v jejím druhém a třetím období (1942—1945). V úsecích průlomu, které tehdy tvořily 6—30 % pásma bojové činnosti svazu, soustřeďovaly svazy do 90 % všeho dělostřelectva a vytvářely operační hustoty do 350 děl, minometů a raketometů na 1 km úseku průlomu.

Soustředování dělostřelectva se uskutečňovalo jak v taktickém a operačním, tak i ve strategickém rozsahu, manévrem vojskového dělostřelectva z vedlejších směrů, ze sestavy druhých sledů a záloh, dále s využitím dělostřelectva zálohy Hlavního velení, které v posledních letech války tvořilo mohutné vysoce manévrové svazky, tj. brigády, divize, sbory.

Soustředování značných sil dělostřelectva na úseku průlomu obrany nepřítele vy-

tvářelo výhodné podmínky hromadného soustředování palby. Dějiny Velké vlastenecké války jsou zdrojem velkého množství příkladů úspěšného použití hromadného soustředování palby dělostřelectva.

Vysoký stupeň centralizace velení hlavnímu uskupení dělostřelectva v armádách v útočných operacích závěrečného období války byl dodržen nejen při průlomu taktické obrany nepřítele, ale také v boji o operační hloubku. To umožňovalo v širokém měřítku použít hromadné palby dělostřelectva i v průběhu bojové činnosti v hloubce obrany nepřítele. Je důležité připomenout, že k vedení této palby byly používány nejen plukovní a divizní, ale také sborové a armádní dělostřelecké skupiny.

V důsledku centralizovaného velení dělostřelectvu byla příprava palby řešena ve zkrácené době. Např. ADS zahájila palbu za 7 minut po obdržení rozkazu velitele dělostřelectva armády.

Přibrání plukovních, divizních, sborových a armádních dělostřeleckých skupin k vedení hromadné palby s cílem zničit důležitá uskupení nepřítele v krátké době

bylo dalším krokem vpřed ve srovnání s dřívějším soustředováním palby dělostřeleckých svazků, např. v průběhu protiútku u Stalingradu.

Úspěšné organizaci a použití hromadné palby dělostřelectva napomohlo přijetí nejúčinnějšího systému uskupení dělostřelectva a způsobu velení v roce 1944, které odpovídalo povaze a charakteru boje a operace. Zkušenosti války potvrdily nutnost vytváření dělostřeleckých skupin od pluku až po armádu (PDS, DDS, SDS, ADS).

Zkušenosti přípravy a vedení hromadné palby svědčí o tom, že k soustředování palby dělostřelectva v rámci armády v průběhu bojové činnosti byly přibírány armádní a sborové dělostřelecké skupiny, dále dělostřelectvo divizí, které působily na daném směru; v rámci divize — divizní a několik plukovních dělostřeleckých skupin.

Hlavní úlohu přitom mělo dělostřelectvo zálohy Hlavního velení, jehož počty za dobu Velké vlastenecké války vzrostly v minometech 17krát, v dělech více než 5krát. V té době se zvýšilo množství vojenského dělostřelectva jen 4krát.

Dosažení vysoké účinnosti ničení nepřítelů hromadnou palbou dělostřelectva bylo podmíněno zejména:

- dostatkem hodnověrných a přesných zpráv o objektech ničení,
- přibráním velkého množství děl, minometů a raketometů,
- vytvořením dobře řízeného uskupení dělostřelectva,
- správným rozdělením palebných

úkolů v souladu s možnostmi jednotlivých dělostřeleckých útvarů a jednotek;

— operativním velením.

Zkušenosti války přesvědčivě potvrdily značnou přednost zvýšení hustoty dělostřelecké palby ve srovnání s prodloužením jejího trvání [za podmínek stejné spotřeby střeliva]. Použití hromadné palby dělostřelectva rozhodným způsobem přispělo k vytvoření podmínek pro úspěšnou bojovou činnost vlastních vojsk v průběhu útoku, zabezpečovalo nejen zvýšení hustoty palby, ale také překvapivou činnost na nejdůležitější objekty. Tím bylo dosaženo vysokých účinků palebného ničení. Kromě toho hromadné soustředování palby umožňovalo ve větším rozsahu plně využívat možností dělostřelectva a značně zkrátit dobu plnění nejdůležitějších úkolů k ničení nepřítelů. Při tom se vyskytovala celá řada těžkostí, spojených se zabezpečením vysoké přesnosti střelby. V té době dělostřelectvo totiž nebylo vybaveno dostatečně dokonalými prostředky topogeodetického připojení, prostředky meteorologické a balistické přípravy. Potřebné prvky pro střelbu byly získány na základě zkrácené přípravy, v některých případech zastřelením omezeným počtem baterií. Potíže byly i v tom, že dělostřelecké štáby neměly k dispozici vždy přesné zprávy průzkumu o objektech nepřítelů.

Dělostřelecké štáby a vysoké školy po skončení Velké vlastenecké války vyvinuly maximální úsilí k dalšímu zdokonalení metod přípravy a vedení hromadné palby dělostřelectva v operaci.



V současných podmínkách pod pojmem **hromadná palba dělostřelectva** rozumíme palbu všeho nebo větší části dělostřelectva svazku (svazu), vedenou současně, s cílem způsobit důležitému uskupení nepřítelů nebo objektům nepřítelů maximální ztráty v nejkratší době.

Nejvyšší formou hromadné palby svazku (svazu) je plánovaná palba dělostřelectva v období **dělostřelecké přípravy útoku**.

Hromadná palba vyžaduje dokonalou přípravu, centralizované velení, soustředění značného množství dělostřelectva a velkou spotřebu munice. Hromadná palba je hlavním druhem dělostřelecké palby, vedené ve prospěch vševojskových svazků a svazů.

V období dělostřelecké přípravy zteče a jiných obdobích vedení bojové činnosti umožňuje hromadná palba dělostřelectva v krátké době způsobit nepříteli palbou

velké ztráty: to značně podmiňuje úspěch útoku.

Ničení nepřítele palbou spočívá v současném nebo postupném vedení palebných úderů dělostřelectva, raketového vojska, letectva a jiných prostředků s cílem zničit a umlčet palebné prostředky, životu sílu, místa velení a další důležité objekty nepřítele, vybojovat a udržet palebnou převahu, vytvořit výhodné podmínky ke zničení nepřítele a úspěšné splnění úkolů operace.

Palebnou převahu charakterizuje schopnost vlastních prostředků úspěšně plnit palebné úkoly a nedopustit podstatné protipatření palebných prostředků nepřítele. Dosahujeme ji

- vytvořením početní a kvalitativní převahy nad nepřítelem v palebných prostředcích na hlavních směrech v rozhodujících obdobích bojové činnosti,

- předehitím nepřítele v zahájení palby, jejím překvapením a vysokou účinností na rozhodujících směrech (úsecích),

- širokým manévrem palbou a palebnými prostředky,

- spolehlivým umlčením palebných prostředků nepřítele, zvláště dělostřelectva.

V současných podmínkách, bez ohledu na zásadní změny ve výzbroji a technickém vybavení vojsk, v charakteru a způsobech vedení bojové činnosti, zůstává princip hromadění dělostřelectva a jeho palby na směru hlavního úderu životně důležitý a je objektivně nutný.

Hlavní zásady přípravy a vedení hromadné palby, rozpracované na základě zkušeností Velké vlastenecké války a prověřené na mnohých cvičeních vojsk s bojovou střelbou v posledním období, plně platí i v soudobých podmínkách vedení bojové činnosti.

V závislosti s růstem mobility vojsk, jejich zesílenou pancéřovou ochranou, ale také se zvýšením kvality dělostřelecké výzbroje značně vzrostla úloha hromadné palby.

Rozsáhlý komplex opatření umožnil vypracovat zdůvodněné zásady přípravy a ve-

dení hromadné palby dělostřelectva, které byly zakotveny v oficiálních řádech a předpisech. Zavedení těchto zásad do praxe bojové přípravy dělostřeleckých štábů útvarů a jednotek mělo velký význam a vedlo k novému kvalitativnímu skoku v časově krátké přípravě, překvapivé, vysoce účinné hromadné palby dělostřelectva vedené na nejdůležitější objekty nepřítele.

Hromadnou palbu dělostřelectva v průběhu útoku budeme vést ve prospěch činnosti hlavního uskupení vojsk. Rozhodnutí k její přípravě a vedení přijímá vševojsový velitel nebo v souladu s jeho pokyny nadřízený náčelník dělostřelectva. Soudobá vysoce manévrová činnost vojsk v útoku vyžaduje, aby hromadná palba byla překvapivá, přesná, připravená v nejkraší době a sladěná s úkoly, místem a dobou činnosti vojsk v útoku a letectvem.

Hlavní objekty ničení hromadnou palbou dělostřelectva mohou být:

- taktické jaderné prostředky,
- soustředění tanků, protitankových prostředků a motorizované pěchoty,
- samohybné dělostřelectvo,
- silné uzly odporu a opěrné body,
- uskupení vojsk nepřítele, která vedou protizteč, nebo protiúder,
- bitevní vrtulníky na letištích a přistávacích plochách atd.

Hromadnou palbu dělostřelectva můžeme vést dvěma způsoby:

1. rozdělením objektů (cílů) mezi dělostřeleckými skupinami (útvary, jednotkami), nebo

2. náložmo na jeden objekt.

Prvního způsobu používáme, kdy objekty ničení nepřítele jsou rozptýleny nebo jejich rozměry jsou větší než objekty k vedení hromadné palby náložmo.

Vedení palby náložmo používáme k ničení objektů v souladu s palebnými možnostmi přibraných dělostřeleckých skupin a oddílů. Tento způsob umožňuje vytvářet značně větší hustotu palby. To zvyšuje účinnost ničení a zvětšuje morální působení na nepřítele. Hromadění palby náložmo můžeme připravit v kratší době, protože palbu vedeme jen na jeden objekt.

Účinnost hromadné palby dělostřelectva je určována celou řadou faktorů. Mezi nejdůležitější patří:

- přesnost a věrohodnost údajů o cílech,
- stupeň umlčení (spotřeba munice) a hustota palby,
- způsoby určení postavení ke střelbě,
- včasnost zahájení palby.

K zabezpečení účinnosti hromadné palby je především nutné, aby byla vedena na **konkrétní a přesně zjištěné objekty**. Proto jsou kladeny vysoké požadavky na organizaci a vedení průzkumu jak v přípravě, tak i v průběhu bojové činnosti. Mezi nejdůležitější patří hodnověrnost a včasnost získání údajů o jednotlivých cílech a objektech nepřítele a přesnost určení jejich souřadnic. Pro zabezpečení věrohodnosti je potřebné, aby průzkum cílů byl veden 2—3 různými prostředky průzkumu a na základě různých příznaků. Nejúplnější a nejpřesnější podklady o uzlech odporu, opěrných bodech, postaveních dělostřelectva a raket, místech velení a dalších důležitých objektech nepřítele, zejména v hloubce jeho obrany, jak to potvrzují zkušenosti ze cvičení, dává vzdušné fotografování, které v porovnání s jinými údaji průzkumu zabezpečuje jejich požadovanou hodnověrnost. Obsazení opěrných bodů vojsky musíme neustále prověřovat vizuálním pozorováním z vrtulníků a letounů. S pomocí vzdušných a radiolokačních prostředků průzkumu nepřetržitě pozorujeme prostory soustředění a vyčkávací prostory tanků, motorizované pěchoty a protitankových záloh.

Včasné získávání zpráv průzkumu v objektech ničení zabezpečujeme dovedně organizovaným sběrem a zpracováním průzkumných informací, získaných od podřízených a nadřízených orgánů průzkumu. Zvláštní důležitosti nabývá operativnost velení prostředkům průzkumu v průběhu boje a včasné jejich usměrňování ke zjištění objektů nepřítele v nových prostorech.

Důležitými faktory, které určují účinnost hromadné palby dělostřelectva, jsou

stupeň umlčení a hustota palby, zabezpečované příbráním dostatečného množství dělostřelectva jak jeho soustředěním, tak dovedným využitím manévru palbou.

Ukazatelem stupně umlčení je vztah celkového množství nábojů (min), spotřebovaných nebo určených ke zničení cíle, ke stanovené normě spotřeby na daný cíl.

Hustotu palby charakterizuje její intenzita v prostoru a čase. Jejím ukazatelem je množství nábojů (min), vystřelených za 1 minutu na 1 km plochy cíle nebo na každých jeho 100 m. Hustota palby je přímo úměrná stupni umlčení (spotřebě nábojů) a naopak úměrná rozměrům (ploše) cíle a době vedení palby.

Stupeň umlčení může být různý. Závisí zvláště na charakteru, stavu a důležitosti objektů v dané konkrétní situaci, stupni jeho ženižního vybudování, morálně psychologickém stavu nepřítele a na dostatečném množství nábojů. Při vedení hromadné palby na nekrytou živou sílu a palné prostředky je účelné určovat zpravidla plnou normu spotřeby střeliva (plný stupeň umlčení), na jiné objekty stupeň umlčení v závislosti na konkrétních podmínkách může být v rozmezí od 1/4 do plné normy, někdy i více.

Určujeme-li **množství dělostřelectva**, přibíraného k vedení hromadné palby, bereme v úvahu charakter cílů a rozměry objektu, požadovaný stupeň umlčení, nejúčelnější délku vedení palby a množství dělostřelectva, které máme k dispozici.

Délka vedení hromadné palby k umlčení nekryté živé síly trvá zpravidla 3—4 minuty, k ničení kryté živé síly v opěrných bodech, tanků a jiných obrněných cílů v prostorech soustředění nebo na čarách rozvinování trvá 8—10 minut.

Spotřebu nábojů k vedení hromadné palby náložmo je účelné počítat a určovat v částech normy na oddíl, k vedení hromadné palby při rozdělení objektů mezi dělostřelecké skupiny (útvary, jednotky) — v normách (částech normy) na objekt v souladu s určeným stupněm umlčení.

Určíme-li např. k vedení hromadné palby náložmo na jeden objekt 6 oddílů, při plném stupni umlčení spotřeba nábojů se bude rovnat 1/6 normy na oddíl. Vyčleníme-li však k vedení stejné palby 7 oddílů a stupeň umlčení je určený na 1/2 normy, potom spotřeba munice na jeden oddíl se bude rovnat 1/4 normy.

Účinnost hromadné palby dělostřelectva značně ovlivňují **způsoby určení postavení ke střelbě.**

Zkušenosti Velké vlastenecké války svědčí o tom, že určovat postavení je neúčelnější na základě úplné přípravy, která zabezpečuje vysokou účinnost palebného působení na nepřítele. K dalšímu zvýšení přesnosti úplné přípravy má velký význam rozpracování a zavedení nových dokonalejších prostředků topo-geodetického připojení, meteorologické, balistické a technické přípravy střelby. Úplná příprava zabezpečuje utajení, rychlost a překvapivé zahájení palby k ničení nepřítele. Proto nejen do zahájení, ale i v průběhu útoku musíme neustále organizovat a přesně uskutečňovat celý komplex opatření, která zabezpečují úplnou přípravu údajů ke střelbě. Vojska mají k tomuto účelu potřebné technické prostředky. Úkol spočívá v tom, aby vojska tyto prostředky dokonale ovládala a dovedně je využívala v podmínkách bojové situace.

V průběhu útoku v hloubce obrany nepřítele můžeme používat k přípravě a vedení hromadné palby méně přesné způsoby určení postavení, např. zkrácenou přípravu. Použití zkrácené přípravy má za následek zvětšení spotřeby střeliva 1,5krát. Dělostřeleční velitelé a štáby musí projevit iniciativu a vytrvalost s cílem v kterékoli situaci zvyšovat přesnost topo-geodetického připojení, včas získat a využít meteorologické zprávy, uskutečňovat v plném rozsahu balistickou a technickou přípravu a přecházet k určení postavení ke střelbě na základě úplné přípravy.

V podmínkách neustále rostoucí dynamičnosti bojové činnosti má výjimečný význam **zkrácení času** na přípravu vedení hromadné palby, protože včasné a překvapivé

zahájení palby v mnoha směrech předurčuje její účinnost.

Současně se zavedením soudobých prostředků automatizace k získání způsobů zkrácení času potřebného na přípravu hromadné palby dělostřelectva má důležité místo úroveň přípravy a sladění dělostřeleckých štábů. Zkušenosti bojového výcviku svědčí o tom, že sladění a rychlá práce je zabezpečována na základě přísného a přesného rozdělení povinností na jednotlivých místech vedení dělostřelectva, na základě dokonalých znalostí důstojníků a jejich přesného plnění při řízení palby.

Důležitou úlohu při ničení nepřítele hromadnou palbou má také kontrola výsledků a včasné opravy palby.

Krátce rozebereme obecné povinnosti jednotlivých funkcionářů při přípravě hromadné palby dělostřelectva.

Plánovanou hromadnou palbu připravujeme včas v průběhu přípravy útoku k obsazení mezilehlého obranného pásma, uzlu odporu a dalších důležitých objektů.

Přitom nadřízený dělostřelecký náčelník a jeho štáb na základě rozhodnutí vševojskového velitele, studia průzkumných údajů o nepříteři a charakteru terénu, zhodnocení možné činnosti nepřítele a vlastních vojsk v průběhu útoku postupují takto:

1. Upřesňují a v případě potřeby plánují možné objekty (cíle) ke zničení hromadnou palbou dělostřelectva, určují jejich charakter, souřadnice středu cíle a jeho šířku a hloubku.

2. Určují způsob vedení hromadné palby (náložmo na jeden cíl s rozdělením objektů) a dávají jí smluvené pojmenování. Je-li hromadná palba vedena s rozdělením objektů (cílů), potom každému z nich, kromě společného pojmenování dávají pořadové číslo, počínaje číslem jedna.

3. Stanoví stupeň umlčení, kolik a jakých dělostřeleckých skupin (oddílů) je zapotřebí přibrat k vedení hromadné palby, spotřebu munice v částech normy na oddíl nebo na objekt ničení.

Určují úkoly velitelům dělostřeleckých skupin, přičemž stanoví všechny po-

třebné údaje (charakter, souřadnice středu cíle a rozměry objektů umlčení, množství přibraných oddílů, smluvené pojmenování hromadné palby, a je-li to nutné, i pořadové číslo, spotřebu munice v částech normy na oddíl nebo na objekt).

Na základě těchto údajů velitelé dělostřeleckých skupin (útvárů) stanoví, které oddíly je nutné přibrat k vedení hromadné palby na daný objekt, určí úkoly velitelům těchto oddílů a prověřují jejich ujasnění.

V průběhu útoku na základě nových průzkumových údajů o nepříteli, zhodnocení konkrétně vzniklé situace na bojišti, ale také na základě rozmístění, situace a možností dělostřeleckých skupin (útvárů) mohou být upřesněny některé dříve plánované údaje k vedení hromadné palby. V souladu s tím se upřeshňují i úkoly podřízeným.

Zahájení plánované hromadné palby na základě rozhodnutí vševojskového velitele

se uskutečňuje na rozkaz nadřízeného dělostřeleckého náčelníka.

Ve stanovené době na rozkaz velitelů dělostřeleckých skupin se zahajuje palba a kontroluje se její účinek v cíli. Je-li to potřeba, palba se v jejím průběhu opravuje.

Neplánovaná hromadná palba dělostřelectva v průběhu útoku je připravována v co nejkratší době a je zpravidla vedena náložmo na jeden objekt. V tom případě, kdy je dostatek času k přípravě palby (v důsledku vzniklé taktické situace), může být vedena také neplánovaná hromadná palba s rozdělením objektů (cílů).

Způsob přípravy neplánované hromadné palby dělostřelectva v průběhu vedení útoku je v podstatě stejný jako při přípravě plánované palby. Zásadní rozdíl spočívá v tom, že úkol na její přípravu a vedení určuje nadřízený dělostřelecký náčelník bezprostředně v průběhu boje (operace) v souladu se vzniklou situací.



Hromadná palba dělostřelectva umožňuje v krátké době způsobit rozhodující ztráty nejdůležitějším objektům nepříteli a v mnoha směrech předurčuje úspěšné splnění úkolů vojsky v průběhu útoku.

Důležité je, aby všichni dělostřelečtí velitelé a štáby hluboce zvládli a dovedně používali zásady pro přípravu a vedení hromadné palby dělostřelectva, zabezpečili zvýšení hodnověrnosti a přesnosti průzkumových údajů o objektech nepříteli, snažili se maximálně zkrátit dobu pro přípravu překvapivé, přesné a mohutné palby.

Účinné využití ohromných možností hromadné palby v mnoha směrech závisí i na tom, nakolik dovedně ji organizovat a vést znají vševojskoví velitelé a štáby. S tím musíme počítat při organizaci velitelské přípravy na velitelsko štábních a vojskových cvičeních.

z kapitalistických armád

KE SKRYTÉ KVALITATIVNÍ MILITARIZACI

2. část

(Dokončení z minulého čísla)

Podplukovník ing. Josef Hrdlička

Změny ve výstavbě západních armád

Obdobně jako u výzbroje dochází k určité stagnaci s tendencí k poklesu i v celkových početních stavech vojáků u většiny států NATO a ke zkracování základní služby. Oba tyto kvantitativní jevy samy o sobě bez dalších souvislostí bychom mohli z hlediska zmírňování napětí jen přivítat. Tyto souvislosti však celé dobrovolné snižování staví do poněkud jiného světla, neboť:

— snižování početního stavu vojsk, pokud k němu dochází, se netýká až na některé výjimky sil vyčleněných pro NATO, ale různých teritoriálních složek; je kromě toho ještě důsledkem dozrávajícího odchodu z kolonií, popřípadě následkem organizačních a jiných změn;

— zkracování základní služby je doprovázeným a zcela zákonitým jevem, protože druhou stránkou téže mince je zvyšující se profesionalizace západních armád, kde voják základní služby má stále menší uplatnění. V celoarmádních průměrech činí profesionalizace 50—60 % a v silách vyčleněných pro NATO je ještě vyšší. Kromě toho USA přešly prakticky od roku 1974 na armádu z povolání.

Mimo to se v předních imperialistických armádách začíná rozvíjet důležitý proces zvyšování podílu bojových jednotek na úkor zabezpečovacích složek. Dotsud byla vzhledem k zavádění stále náročnější bojové techniky i z dalších důvodů situace opačná. Zvrat ve prospěch bojových jednotek umožňuje celý komplex opatření (od organizačních změn až po nový způsob stavebníkové konstrukce bojové techniky se zabudovanou diagnostikou); jejichž dopad je dalekosáhlý: dovoluje organizovat nové bojové prapory, brigády, divize, aniž by došlo ke zvyšování počtů vojsk, dokonce i při jejich snižování.

Dalším příznačným momentem ve výstavbě západních armád je zřizování vysoce připravené pohotovostní zálohy, která je schopna začlenění do aktivních sil v několika málo hodinách. V této formě se objevuje poprvé v NSR, kde se samozřejmě nezapočítává do mírového stavu

ozbrojených sil, protože je de facto jejich integrovanou součástí. NSR tak např. chce podle vyjádření generálního inspektora západoněmecké armády čelit případnému snížení vojsk ve střední Evropě.

Do popředí se tudíž dostává kvalita vojsk jako součást skryté militarizace, uskutečňovaná cestou profesionalizace a zvyšování podílu bojových složek. K tomu přistupuje řada dalších opatření kvalitativního charakteru na úseku řízení a velení, zvyšování bojové pohotovosti atd., které ve svém komplexu mají Západu postupně umožnit okamžitě reagovat na jakoukoli situaci.

Skrytý rozvoj zbrojní výroby

Jakkoli je to vzdáleno vžitým představám, jsou to právě bohaté rozvojové země, neboli bývalé kolonie a polokolonie, které nyní umožňují imperialistickému Západu i za případného snižování výzbroje v Evropě natolik rozvinout zbrojní výrobu právě té nejnáročnější bojové techniky, že vytvářejí nemalé předpoklady pro přiblížení speciální zbrojní výroby na Západě takřka válečné úrovni. Definitivně minula doba, kdy zbrojní doávky do rozvojových oblastí byly co do rozsahu bezvýznamné a technicky nejméně druhořadé, i když tento archaický stav u řady typických rozvojových zemí přetrvává. K tomu několik orientačních údajů o příjmech z ropy v roce 1974 v miliardách dolarů: Saúdská Arábie 29,181, Irán 20,801, Venezuela 10,489, Kuvajt 9,267, Nigérie 8,991, Libye 7,613, Sjedinené arabské emiráty 7,2, Irák 6,99 atd.

Rozvojový svět např. nakoupil v roce 1974 za 12 miliard dolarů výzbroje, což je asi čtvrtina celosvětové zbrojní produkce; ještě před 10 lety činil podíl rozvojového světa jednu čtyřicelinu. Pro srovnání můžeme uvést, že evropské země NATO včetně Francie nakoupily v roce 1974 asi za 11 miliard dolarů výzbroje. Tento rozvojový trh vznikl teprve v posledních 4–5 letech, takže ani ziskuchtivé zbrojní monopoly či západní země nebyly na takovou poptávkovou explozi připraveny a nejsou prozatím schopny objednávkami špičkové zbrojní techniky co do množství, požadované lhůty, kvality a v některých případech ani co do náročnosti krytí. Některé rozvojové země se nespokojí vždy jen s nabízenou nejmodernější technikou, ale mají navíc i své specifické požadavky, které v jednotlivých případech vedou až k takovému zdokonalení příslušného zbraňového systému, že přesahuje evropská měřítka. Tím tyto země přímo stimulují rozvoj a

úroveň vojenského výzkumu a vývoje na Západě. Je tomu tak např. u nové verze britského tanku Chieftain s téměř neprůstřelným pancířem, nebo u protiletadlového systému Rapier pro Irán. Začínají se však objevovat případy, že některá země sama žádá na Západ vývoj zcela nového zbraňového systému, jak tomu bylo před časem u Izraele. Ten objednal u francouzské společnosti Marcel Dassault vývoj řízené střely MD.450 s dostřelem 500 km, která může být vybavena jadernou hlavicí; přitom Izrael prodloužil dostřel na 1000 km a označil ji vlastním názvem Jericho. Objevil se také první případ, že rozvojová země (Egypt) podstatně zdokonalila v rámci připravované licenční výroby poslední zbraňový systém (francouzský protiletadlový komplet Crotale), takže evropská země sama má zájem o doávky či zlepšení z Orientu.

Díky především bohatým rozvojovým zemím mohla např. Francie svůj zbrojní vývoz během posledních 5 let více než ztrojnásobit. Přitom v roce 1974 dosáhly zbrojní objednávky 30 miliard franků a objem zbrojní výroby 20 miliard franků, z toho polovina šla na vývoz, který se podílí na celkovém francouzském exportu deseti procenty.

Ze skutečně mají velké zbrojní objednávky z rozvojových zemí mimořádný význam jako součást skrytého zvyšování zbrojní výroby na Západě, ukazuje analogický příklad USA ze 2. světové války, kdy tato země byla schopna teprve po dvou letech intenzivního stupňování zbrojní výroby dosáhnout jen 25 % později dosaženého maxima.

V současné době při daleko složitější bojové technice (u letounů se např. pracovní výroba zvýšila o 2600 %) se rozvinutí válečné výroby spíše prodlužuje, takže časový faktor jako nenahraditelný do jisté míry kryjí rozvojové země. Nemůžeme odhadnout, zda to bude 10 nebo 20 let či déle, neboť do celé problematiky může zasáhnout i vlastní zbrojní průmysl budovaný v jednotlivých rozvojových zemích nebo ve skupině zemí. Např. zbrojní komplex států Arabské ligy se sídlem v Káhiře si vyžádá nákladu 8 miliard dolarů. Otázka potřebného odborného personálu u rozvojových zemí je sice stále palčivá, ale její řešení není nepřekonatelným problémem.

I když můžeme — hlavně s ohledem na nikoli nevyčerpatelné zásoby ropy a na geograficko-demografické podmínky — předpokládat v dalším určitém dočasnosti, omezenosti nebo konjunkturálnosti úlohy bohatých rozvojových zemí v přípravě vá-

lečné výroby na Západě a tím i v soukromé skryté militarizace, nebylo by správné tuto úlohu bagatelizovat. Zůstává faktem, že v oblasti Středního východu dochází již nyní k největší koncentraci moderní výzbroje na světě. Zároveň se objevují příznaky vznikající nové hospodářské vazby mezi prozápadními rozvojovými zeměmi a kapitalistickým světem, který má zájem, aby integrovaly do jeho soustavy. Bez surovin rozvojových zemí totiž kapitalistický svět není schopen v dalších desetiletích progresivně se rozvíjet a již vůbec soutěžit se socialistickým táborem. To vše by mohlo na základě nově vzniklých vazeb poněkud prodloužit zbrojní kontakty rozvojových zemí se Západem.

Vojenské rozpočty a skrytá militarizace

Rychle rostoucí vojenské rozpočty v běžných cenách na Západě v 10—15 letech se zdvojnásobují. Jejich nominální výše je však poznamenána inflací a vlivem VTR. Technický pokrok sám o sobě vede totiž k růstu reálných cen vojenské techniky v průměru o 4 % ročně a nezřídka k ještě rychlejšímu zdražování běžné činnosti. Z ohromujícího nominálního růstu po vyloučení inflace a vlivu VTR na ceny techniky zůstává jen několik procent (v dlouhodobém průměru to činí 2 %) skutečného reálného zvýšení ročně. To je jistě a právem v rozporu s našimi vžitými představami. Je tomu ale tak, neboť vojenské rozpočty v sobě obažejí jak kvantitativní, tak kvalitativní stránku militarizace; výslednicí je tedy pozvolný reálný růst. Vojenské rozpočty jsou znakem zvyšující se militarizace hlavně v případech, že stoupá jejich podíl na státních rozpočtech. Rychlý růst vojenských výdajů na Západě je zhruba v souladu s tempem růstu státních rozpočtů, takže podíl vojenských výdajů na nich, až na menší výjimky, se nezvyšuje. Tento jev je za VTR podmíněn intenzivním integrováním využíváním vědy v civilní i vojenské oblasti. Přitom preference ozbrojených sil je dána tím, že zaměstnávají asi polovinu všech vědeckovýzkumných a vývojových pracovníků. Militantní charakter dnešních západních vojenských rozpočtů je determinován jejich vysokým (i když stagnujícím) podílem na státních rozpočtech. Tento kurs jakoby s předstihem byl nastoupen v období studené války.

Ve vojenských rozpočtech samých se vyvíjí poměrně pro Západ nepřiznivě jejich struktura, neboť se značně zvýšil podíl nákladů na běžnou činnost, který v některých případech dosahuje nebo se blíží sedmdesátí procentům. To západní

odborníci považují za krajní mez, protože na investiční položky zbývá jen něco přes 30 % rozpočtu, a z nich po odečtení nákladů na výzkum, vývoj a stavbu objektů zůstane kolem 20 %. Ty je možné věnovat na nákup výzbroje. Jen u málo západních zemí je situace v investicích o 5—10 % lepší. Ve snaze získat více prostředků na nákup přikračují některé země k přesunu alespoň dílčích vojenských položek do rozpočtů civilních ministerstev.

V dalším vývoji nemůžeme vyloučit, že by Západ smluvně přistoupil i k případnému omezování vojenských výdajů, ač se to prozatím zdá pochybné. Západ u klamného vědomí své vědeckotechnické nadřazenosti by chtěl tímto způsobem dosáhnout v podmínkách oboustranných rozpočtových omezení převahy nad naším táborem za pomoci vědy a s ní spojené techniky a za předpokladu, že i strukturní relace našich a západních rozpočtů bude Západu v potřebné míře vyhovovat. Mimoto je velmi pravděpodobné, že opravdovost rozpočtových omezení na Západě by zůstala převážně na papíře, že by Západ se snažil radikálně změnit strukturu vojenských rozpočtů ve prospěch investiční části, že by se sanoval z předražování špičkové bojové techniky vyvážené do bohatých rozvojových zemí, že by přesunoval ještě více položek do civilních rozpočtů, že by daleko intenzivněji využíval rezerv atd., aby svou pozici posílil.

I když by jistě omezení či zmrazení vojenských výdajů bylo mimo veškerou pochybnost značně stabilizujícím politickým prvkem, neodstranilo by to skrytou militarizaci ani koncepci kvality před kvantitou, kde by se spíše dalo počítat se zintenzivněním vojenského výzkumu a vývoje i za cenu určitého snížení počtu projektů. Velký vojenský význam omezení můžeme spatřovat především v tom, že by zasáhlo kvantitativní faktory (počet výzbroje, vojsk, budovaných objektů, množství válečných zásob apod.), které si z hlediska nasycenosti válčiště a vedení bojových operací uchovávají i za VTR své nezastupitelné místo.

Závěrem ke skryté — kvalitativní militarizaci

Ačkoli je imperialismus stále více nucen politicky a postupně i vojensky brát v úvahu reálnou situaci zmírňování, neznamená to v žádném případě opuštění agresivních cílů cestou ideologické diverze, kombinované s případným vojenským

zásahem, či náhlým úderem. K tomu si Západ začíná vytvářet předpoklady s dlouhodobou perspektivou na základě souběžného rozvoje těch vědeckotechnických oblastí, které mají umožnit ve svých souvislostech tuto zvratovou situaci vytvořit.

Západ se proto orientuje na skrytou — kvalitativní militarizaci a s ní spojenou ideologickou diverzi. Přitom se snaží z obou složek vytvořit integrovaný systém rozkladného působení proti světové socialistické soustavě, opřený o kvalitní vojenskou sílu. Tento formující se agresivní systém nabývá přes rozpornost kapitalistického světa postupně koordinovaného charakteru. Zároveň tím Západ sleduje své vnitropolitické cíle, kde poukazováním na nezvyšování nebo snižo-

vení početních stavů, výzbroje atd. na své straně a naopak vytvářením psychózy stále větší úhrady ze strany států Varšavské smlouvy a zvláště SSSR, chce vládnoucí třída narušit důvěru vlastních demokratizujících se mas ve správnost či opravdovost pokrokové a hlavně mírové politiky našeho tábora.

Skrytá — kvalitativní militarizace představuje novou vojenskou politiku imperialismu v podmínkách VTR a zmírňování napětí. Její mechanismus má své zvláštnosti zejména v tom, že se řídí poněkud jinými principy než za zjevné militarizace a vyžaduje z naší strany daleko komplexnější pohled. Z vojenského hlediska nemůžeme novou militarizaci v žádném případě podceňovat, ale naopak věnovat jí trvalou pozornost.

VOJENSKÁ TERMINOLOGIE

(Dokončení z minulého čísla)

Generálmajor ing. Jaromír Jašek, CSc.,
podplukovník ing. Jiří Dojiva, CSc.

Plán obnovy bojové schopnosti a odstranění následků použití ZHN nepřitelem

je bojový dokument, zpracovaný po hromadném použití ZHN na vojska a týl operačního svazu.

Stanoví se v něm na základě rozhodnutí velitele úkoly velitelů, štábů, vojsk a týlu k obnově bojové schopnosti a odstranění následků použití ZHN nepřítelem.

Zpracovává se textově formou tabulky, nebo i graficky na mapě s legendou.

Plán ochrany proti zbraním hromadného ničení

je grafický nebo písemný bojový dokument, zpracováváný na operačním stupni. Je to jeden z plánů zabezpečení operace.

Jsou v něm rozpracována veškerá plánovaná opatření OPZHN s vyhodnocením možností nepřítele při použití ZHN a kalkulacemi k odstraňování následků jejich použití na vojska a týl operačního svazu.

Prostor boření

je část terénu, kde došlo po použití jaderných zbraní k boření železničních staveb, mostů a jiných staveb (lehké, střední, těžké, velmi těžké poškození — zničení), k závalům v lesích (částečné a úplné), jakož i k vytvoření kráterů a jiných překážek, které ztěžují nebo znemožňují pohyb vojsk.

Tyto prostory je nutné obcházet, v nezbytných případech v nejužších místech překonávat je zřízením průchodů.

Prostor požárů

je část terénu, kde došlo v důsledku použití jaderných zbraní, zápalných prostředků nebo jiným způsobem k požárům hořlavých materiálů.

Prostory požárů se z ohniska vzniku rozšiřují především ve směru přízemního větru, svými účinky vážně ohrožují živou sílu, techniku, materiál a znemožňují vedení bojové činnosti. Z toho důvodu je nezbytné v prostorech rozmístění a činnosti vojsk a týlu přijímat opatření k jejich lokalizaci a hašení.

Prostor (pásmo) radioaktivního (chemicko-biologického) zamoření

je část terénu, kde došlo po použití zbraní hromadného ničení k zamoření ra-

dioaktivními (chemickými) látkami nebo bojovými biologickými prostředky.

Po použití **jaderných zbraní** dochází ke vzniku prostorů radioaktivního zamoření v epicentru (centru) jaderného výbuchu a ve směru šíření radioaktivního oblaku (pásma mírného, silného, nebezpečného a zvláště nebezpečného zamoření).

Po použití **chemických zbraní** dochází ke vzniku chemického zamoření v ohnisku zasažení a ve směru šíření sekundárního a primárního oblaku.

Po použití **bojových biologických prostředků** dochází k biologickému zamoření v ohnisku zasažení a ve směru šíření oblaku biologického aerosolu.

Prostor záplav

je část terénu, zaplaveného v důsledku použití jaderných zbraní na vodní stavby, rybníky a jezera.

Prostorem záplav je dále ta část terénu, která po odpadnutí vodní hladiny zůstává nesjízdná, rozbahněná do doby, než následky záplav jsou odstraněny.

Prostor (pásmo) zasažení

je část terénu, kde byla živá síla, technika a materiál zasažena zbraněmi hromadného ničení.

V tomto prostoru je živá síla vyřazena z boje (mrtví, těžce, středně těžce a lehce zranění) a u techniky a materiálu dochází k poškození (těžkému, střednímu a lehkému) nebo zničení (nenávratné ztráty).

Protibiologická ochrana (PBO)

je souhrn opatření k ochraně vojsk proti účinkům biologických zbraní.

Protibiologická ochrana je součástí ochrany proti zbraním hromadného ničení.

Protibiologická ochrana zahrnuje přípravu vojsk k ochraně proti bojovým biologickým prostředkům, zdravotně hygienická opatření při zásobování potravinami a vodou, specifická profylaktická opatření v indikovaných případech (očkování apod.) a nepřetržitý biologický průzkum.

Při biologickém napadení a po jeho ukončení spočívá v určení druhu použitého biologického prostředku a odstranění následků použití biologických zbraní.

Protichemická ochrana

je souhrn opatření k ochraně vojsk proti účinkům chemických zbraní.

Protichemická ochrana je součástí ochrany proti zbraním hromadného ničení.

Spočívá ve vyloučení překvapivého použití chemických zbraní nepřítelem, ve včasnému použití prostředků protichemické ochrany, ve schopnosti vojsk plnit úkoly v prostorech chemického zamoření a v odstraňování následků použití chemických zbraní nepřítelem.

Protijaderná ochrana

je souhrn opatření k ochraně vojsk proti účinkům jaderných zbraní.

Je to nejdůležitější opatření ochrany vojsk proti zbraním hromadného ničení.

Spočívá v opatřeních velitelů, štábů a vojsk k zabránění překvapivého napadení jadernými zbraněmi, zamezení zasažení jednotek, nebo maximálnímu oslabení účinků těchto zbraní, uchování bojeschopnosti a zabezpečení splnění uložených úkolů.

Průzkum ohnisek zasažení

je činnost, která směřuje ke zjištění situace po použití zbraní hromadného ničení v ohnisku zasažení.

Úkoly průzkumu ohnisek zasažení plní operační skupiny, vytvořené z důstojníků vševojskového štábu, druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb, dále jednotky radiálního, chemického (biologického) a ženíjního průzkumu, vybavené potřebnou technikou (prostředky průzkumu, spojovací prostředky, vrtulníky, vozidla).

Cílem průzkumu je zjistit rozsah ztrát na živé síle, technice a materiálu, stupeň radioaktivního (chemického, biologického) zamoření terénu, ovzduší a vody, rozsah prostorů boření, záplav a požárů.

První pomoc

je základní druh zdravotnické pomoci, poskytované přímo na bojišti a v ohnisku zasažení ZHN.

Poskytují ji vojáci sami sobě, svým druhům jako svépomoc nebo vzájemnou pomoc a zdravotnický personál (zdravotničtí instruktoři a sběrači raněných).

Přípustná dávka

je taková dávka ozáření osob, po které nedochází u živé síly ke vzniku nemoci z ozáření.

Tuto dávku stanoví předpisy (Oper-51-5) nebo ji určuje s ohledem na plnění

bojové úkoly a předchozí obdržené dávky (opakované ozařování) veliteli.

Při překročení přípustné dávky se mohou projevit příznaky nemoci z ozaření.

Radiační, chemický a biologický průzkum

je speciální druh průzkumu, plněný v rámci opatření ochrany vojsk proti zbraním hromadného ničení.

Jeho cílem je včas zjistit radioaktivní, chemické nebo biologické zamoření, určit a vytyčit zamořené prostory a varovat vojska před zamořením.

Úkoly plní speciálně vycvičení vojáci a jednotky radiačního a chemického průzkumu; kromě toho hygienicko-epidemiologické jednotky divize a armády.

Rentgen (R)

je starší mezinárodní fyzikální jednotka pro měření dávky Roentgenova záření a dávky gama, která bude používána v ČSLA i nadále.

Jeden rentgen je takové množství Roentgenova záření nebo záření gama, které v 1 cm³ suchého vzduchu při tlaku 760 mm sloupce rtuťového a 0°C vytvoří jednu elektrostatickou jednotku náboje obojího znaménka. Jeden rentgen vytvoří dvě miliardy osm set tisíc párů iontů v 1 cm³ vzduchu.

Řídící skupina odřadu odstranění následků

se vytváří z důstojníků (praporčíků, poddůstojníků) vševojskových, druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb za účelem přípravy a řízení činnosti odřadu odstranění následků.

Je organizována na rozkaz velitele, který odřad vysílá a její činnost končí po odstranění následků použití ZHN u zasažené jednotky (zařízení) a po odeslání jednotek OON ke svým útvarům a po návratu ke štábu, od něhož byla vyslána.

Shromaždiště bojeschopných jednotek

je prostor, kde se shromažďují vojáci zasažené jednotky, kteří nebyli zraněni účinky ZHN, nebo po ošetření lehkých zranění jsou bojeschopní. Dále se v něm soustřeďuje bojeschopná nebo opravená technika.

V prostoru shromaždiště bojeschopných jednotek dělají určení důstojníci z řídicí

skupiny OON bojové rozdělení osob, zbraní a techniky a organizují smíšené odřady (oddíly).

Shromaždiště zasažených

je zvláštní zdravotnická etapa, vytvářená dočasně poblíž ohniska (ohnisek) zasažení zbraněmi hromadného ničení.

Je určeno k třídění raněných a nemocných, k doplnění první pomoci, k poskytnutí naléhavé první lékařské pomoci (život zachraňující výkony) a k přípravě raněných k odsunu. Za shromaždiště zasažených se organizuje odsun raněných na vyšší zdravotnické etapy.

Vytváří se z praporečnického, plukovního nebo divizního obvazistě (samostatného zdravotnického oddílu).

Smíšený odřad

je neorganická vševojsková jednotka (útvár), které se vytváří ze zbylých bojeschopných vojáků a techniky po použití zbraní hromadného ničení na jednotku (útvár, svazek).

Organizuje jej řídicí skupina OON poblíž ohniska zasažení ZHN ve shromaždišti bojeschopných jednotek v rámci činnosti při odstraňování následků použití ZHN nepřitelem.

Je schopen plnit dočasně omezené bojové úkoly.

Po vyvedení z boje se z něj zpravidla vytváří doplněním osob, techniky a materiálu původní organická jednotka (útvár, svazek).

Speciální očišta

je jedno z opatření odstraňování následků použití zbraní hromadného ničení za účelem obnovení bojeschopnosti vojsk a činnosti týlu.

Speciální očišta vojsk zahrnuje speciální očištu osob, dezaktivaci, odmoření a dezinfekci výzbroje, bojové techniky, prostředků protichemické ochrany jednotlivce a výzbroje.

Speciální očišta může být částečná a úplná.

Zbraně hromadného ničení

je souhrnný název, používaný pro jaderné, chemické a biologické zbraně.

Nejúčinnější z nich jsou jaderné zbraně. Ke zdůraznění této skutečnosti se proto používá i termínu jaderné zbraně a jiné prostředky hromadného ničení.

Zdravotnická pomoc

je součástí léčebně odsunového zabezpečení vojsk. Poskytuje se raněným a nemocným na bojišti a na etapách zdravotnické služby s cílem zachránit život raněným a nemocným, upravit jejich zdravotní stav, aby je bylo možné odsunout k vyššímu druhu zdravotnické pomoci a poskytnout konečné ošetření a léčení.

Zdravotnická pomoc zahrnuje příjem a třídění raněných a nemocných, poskytnutí odborného zdravotnického zákroku (ošetření), částečnou nebo úplnou speciál-

ní očistu, ochranu před nepříznivými vlivy a přípravu raněných a nemocných k odsunu.

Základní druhy zdravotnické pomoci jsou:

- první pomoc na bojišti,
- předlékařská pomoc (převážně na praporečném obvazišti),
- první lékařská pomoc (na plukovním obvazišti),
- odborná lékařská pomoc (v týlu divize),
- specializovaná lékařská pomoc (v týlu armády a fronty).

СОДЕРЖАНИЕ

Подполковник Йосеф Вода	
Укрепление руководящей роли коммунистической партии – главная предпосылка повышения политической, боевой и мобилизационной подготовленности ЧНА	3
Автор рассматривает значение выполнения важнейших задач ЧНА в настоящее время – постоянное повышение боевой и мобилизационной подготовленности. Он исходит из итогов XV-го съезда КПЧ и указывает пути постоянного углубления руководящей роли партии в ЧНА.	
Полковник Милослав Бузек	
Воспитание военнослужащих ЧНА к сознательной ненависти к классовому противнику – основное предположение постоянного повышения боевой готовности	6
Автор, исходя из характеристики классовой ненависти к противнику, разбирает значение и формы воспитания военнослужащих к сознательной ненависти к классовому врагу, как одну из жгучих задач командиров, политработников, партийных и молодежных организаций.	
Полковник Ярослав Доуда, кандидат военных наук	
Создание предпосылок для широкого применения итогов военно-научной работы в практической деятельности	12
Автор разбирает некоторые предпосылки, имеющие значение для дальнейшего применения итогов военно-научной работы в практике: полезную стоимость и формы военно-научной работы, следование и подитоживание результатов этой работы, обеспечение необходимого воздействия на использование итогов научной работы.	
ВОЕННОЕ ИСКУССТВО	
Полковник Винцент Василко	
Встречное сражение в начале войны	17
Автор разбирает тему актуальную в начале войны, так называемое приграничное встречное сражение. Рассматривает некоторые его особенные черты, возможный ход начала наступательной операции, способы уничтожения или закончения уничтожения противника вводом вторых эшелонов армии и вопросы, на которые должен командующий и штаб армии обратить особое внимание, чтобы добиться успеха в этом сражении.	
Подполковник Владимир Тесарж	
Передовой отряд	22
Автор рассматривает главные задачи передового отряда в начале войны, в ходе ведения наступательной операции и во встречном бою. Разбирает силу, состав передового отряда и возможности его усиления, а также условия в которых может быть выслан этот отряд.	
Подполковник Карел Зайичек	
Опыт из проводимых тактических учений	30
Автор статьи, исходя из нового наставления МНО-2-6, разбирает проблематику руководства полковыми тактическими учениями, которые являются завершением подготовки общевойсковой полка.	

Подполковник Милош Пеликан	
Централизация и комплексность в военной разведке	35
Автор рассматривает централизацию и комплексность в военной разведке, как насущный принцип управления и одновременно, как важнейшее требование на разведку, создающие обоснованные предложения для обработки добросовестной информации.	
Полковник Властислав Клайн подполковник Ян Blumenштайн	
Центр боевого управления воздушной армии	41
Авторы разбирают новую систему управления во фронтовой авиации. Рассматривают роль, место, боевой состав и задачи центра боевого управления воздушной армии, планирование и боевую деятельность.	
Генерал-майор Лудвик Ондруй, кандидат военных наук, доцент	
Определение параметров ядерных взрывов	47
Автор рассматривает основные требования на систему определения параметров ядерных ударов и обосновывает необходимую точность определения мощности, высоты и координат ядерного взрыва. Коротко оценивает методы их определения.	
Полковник Франтишек Паленик, кандидат военных наук	
Инженерное обеспечение отражения контрудара	55
Автор рассматривает важнейшую область инженерного обеспечения сильной контрударной группировки в ходе наступательной операции общевойсковой армии. Рассматривает вопросы инженерного обеспечения маневра, перегруппировки, занятия обороны, строительства оборонительных полос, а также инженерного обеспечения отражения сильного контрудара.	
Подполковник Зденек Страка, кандидат военных наук подполковник Франтишек Сухи	
Улучшение деятельности управления военных сообщений	65
Авторы, исходя из практического опыта, рассматривают возможный способ улучшения деятельности управления военных сообщений в этапе планирования транспортного обеспечения наступательной операции. Объясняют способы разработки и использования сетевого графа, из которого видно логическую последовательность и возможности различных видов деятельности управления военных сообщений.	

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Массированный огонь артиллерии в наступательной операции	69
---	----

ИНФОРМАЦИИ

Подполковник Йосеф Грдличка	
К вопросам скрытой-квантитативной милитаризации (вторая часть)	75
Автор разбирает проблематику изменений в строительстве армий Запада, скрытого развития производства оружия и увеличения бюджета.	
Генерал-майор Яромир Яшек, кандидат военных наук подполковник Йиржи Дойива, кандидат военных наук	
Военная терминология	79
Авторы разбирают дальние понятия из области защиты от оружия массового поражения.	